

بسم الله الرحمن الرحيم

کارنامه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران

فهرست مطالب

الف) مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران

ب) موزه تاریخ دانشگاه تبریز

ج) همایش‌های مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران

ج-۱. نشست علمی «خلیج فارس و اهمیت استراتژیک آن» یا «روز ملی خلیج فارس»

ج-۲. نشست علمی - تخصصی «قرارداد گلستان، زمینه‌ها و پیامدها» -

ج-۳. سلسله نشست‌های علمی تخصصی تاریخ ایران؛ نشست سوم،

«بررسی تحلیلی قرارداد ترکمنچای» -

ج-۴. نشست علمی - تخصصی «منازعه قره‌باغ، دلایل و پیامدها»

ج-۵. همایش بین‌المللی قره‌باغ -

ج-۶. نخستین نشست علمی «نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی»

- ج-۷. یکصدمین سالگرد درگذشت ستارخان -
- ج-۸. ۱۹ ژانویه، روز آذریهای مسلمان جهان -
- ج-۹. همایش ملی «نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی» -
- ج-۱۰. بررسی فرقه و فرقه گرایی در تاریخ معاصر ایران -
- ج-۱۱. همایش یکروزه «نقد تاریخ نگاری در جمهوری آذربایجان» -
- ج-۱۲. «جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن در آذربایجان» -
- ج-۱۳. نشست علمی «اسلام تورپاقی» -
- ج-۱۴. همایش ملی بزرگداشت شیخ محمد خیابانی -
- ج-۱۵. نشست علمی - تخصصی «۱۹ ژانویه؛ زمینه ها، حقایق و چشم انداز» -
- ج-۱۶. چهارمین همایش ملی «مشروطیت؛ رویکردها و جریانهای فکری -
سیاسی در مشروطیت ایران» -
- ج-۱۷. چهارمین نشست تخصصی «آذریهای مسلمان و رسالت وحدت بخشی
آنان در عصر حاضر»

ج-۱۸. نشست علمی - تخصصی موسسه تاریخ و فرهنگ ایران به مناسبت
روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی_

۱۳۹۸/۱۲/۰۵

ج-۱۹. وینار علمی - تخصصی "کرونا و بیماری های همه گیر"

اردیبهشت ۱۳۹۹

ج-۲۰. وینار علمی "افول آمریکا، روند گذشته و تحولات آینده" _

۱۳۹۹/۰۶/۱۲

ج-۲۱. وینار علمی - تخصصی موسسه تاریخ و فرهنگ ایران به مناسبت
روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی (در روز پژوهش، فناوری و علوم انسانی

(_ ۱۳۹۹/۰۹/۱۹

ج-۲۲. برگزاری همایش بین المللی «سیره سیاسی - اجتماعی حضرت فاطمه

زهرا(س)» - ۱۴۰۳/۱۰/۲

د) مجموعه مقالات و چکیده ها

د- ۱. مجموعه مقالات همایش ملی مشروطیت: رویکردها و جریان های فکری -

سیاسی در مشروطیت ایران، به اهتمام محمد علی پرغو، تبریز، دانشگاه تبریز ۱۳۹۶.

- د- ۲. چکیده مقالات همایش ملی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی، به کوشش دکتر محمد علی پرغو و رحیم نیکبخت، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۳.
- د- ۳. مجموعه مقالات همایش ملی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی، به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و رحیم نیکبخت، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۳.
- د- ۴. چکیده مقالات همایش بین‌المللی قره‌باغ، به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و حسن گلی، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۲.
- د- ۵. «چکیده مقالات همایش ملی جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن در آذربایجان» ، به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و دکتر رحیم نیکبخت، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۴.
- د- ۶. «درآمدی بر انقلاب اسلامی در آذربایجان» (مجموعه مقالات نشست علمی- تخصصی بررسی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی): به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و دکتر رحیم نیکبخت، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۳.
- د- ۷. «چکیده مقالات همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت زهرا(س): به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و دکتر ناصر صدقی، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۳.

د-۸ «مجموعه مقالات همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت زهرا(س):» به
اهتمام دکتر محمد علی پرغو و دکتر ناصر صدقی، تبریز، انتشارات دانشگاه
تبریز، ۱۴۰۳.

هـ کتاب ها

۱. مسائل عصر ایلخانان، تالیف دکتر متوچهر مرتضوی، نظارت و تنظیم دکتر
محمد علی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۲.
۲. سیمای موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران، تالیف و گردآوری دکتر محمد علی
پرغو و دکتر غفار عبداللهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۲.
۳. تاریخ مختصر جنگ قره باغ، تالیف نقی عاکف، ترجمه دکتر محمد علی پرغو و
دکتر غفار عبداللهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۲.
۴. کتاب «آذربایجان بیدار»: چاپ اول و دوم، حسین صدیقی، تبریز، انتشارات
دانشگاه تبریز، ۱۳۹۳.

۵. « ابرار جاوید » چاپ دوم، تدوین رسول امامی و ویرایش حامد یامی، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۳.
۶. پژوهش‌نامه موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران، تالیف و گردآوری دکتر محمد علی پرغو و دکتر غفار عبداللهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۴.
۷. آذربایجان ائل ناغیل لاری، ج ۲ و ۱، توپلایان: علی فلسفی میاب، کو چورن: حمید آرش آزاد، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷.
۸. حقایق قره‌باغ، تالیف دکتر مائیس گلعلی اف، ترجمه و تدوین دکتر محمدعلی پرغو و دکتر غفار عبداللهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۵.
۹. دیوان صائب تبریزی (به خط خود شاعر)، چاپ دوم، به سفارش موسسه تاریخ و فرهنگ ایران، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۷.
۱۰. گنج حضور، گردآوری، ترجمه و تالیف غفار عبداللهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۷.
۱۱. نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در دفاع مقدس: جلد ۱، تالیف محمدعلی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۸.
۱۲. نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در انقلاب اسلامی: جلد ۱، تالیف محمدعلی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۸.

۱۳. جهانگشای خاقان (تاریخ شاه اسماعیل)، بازخوانی و تحشیه محمدعلی پرغو، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۸.
۱۴. مکتوباتی از عهد صفویه (چاپ اول): تدوین دکتر محمدعلی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۸.
۱۵. سفرنامه قفقاز، تالیف الکساندر دوما، ترجمه دکتر غفار عبدالهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۹.
۱۶. پژوهشنامه موزه تاریخ و فرهنگ ایران، تالیف و گردآوری دکتر محمد علی پرغو و دکتر غفار عبدالهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۰.
۱۷. نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در دفاع مقدس : جلد ۲، تالیف محمدعلی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۱.
۱۸. مجموعه اسناد ایران و روسیه در قفقاز (آکاک)، تدوین و گردآوری دکتر محمدعلی پرغو و دکتر غفار عبدالهی متنق، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۱.
۱۹. شاعران قراباغ (تذکره نواب)، تالیف میر حسین نواب قرا باغی، تصحیح، تحشیه و اضافات دکتر محمدعلی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۱.

۲۰. مکتوباتی از عهد صفویه (چاپ دوم): تدوین دکتر محمدعلی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۲.
۲۱. کتابچه یادداشت هادر باب کرونا و بیماری های همه گیر.
۲۲. نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در دفاع مقدس: جلد ۳، تألیف محمدعلی پرغو، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، آماده چاپ.

و) طرحهای پژوهشی

ز) نشریه

ذ) ارتباط با نهادها و سازمان ها

الف) معرفی مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران

مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران یکی از مؤسسات علمی - پژوهشی و فرهنگی وابسته به دانشگاه تبریز می باشد. این مؤسسه که هدفش پژوهش در تاریخ و فرهنگ ایران است، در نوع خود بی همتاست و با چنین عنوان و مشخصاتی مؤسسه‌ی دیگری در ایران سراغ نداریم.

مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در سال ۱۳۴۳ بنا به پیشنهاد دانشکده‌ی ادبیات و زبان فارسی تصویب دانشگاه تبریز تأسیس شد. در تاریخ بیستم اسفندماه همان سال اساسنامه‌ی آن به تصویب اعضای مؤسس رسید و فعالیت مؤسسه عملاً آغاز گردید. بر طبق این اساسنامه، اهداف تشکیل مؤسسه چنین بیان شده‌اند:

«۱- متمرکز کردن کلیه‌ی فعالیت‌های تحقیقاتی دانشکده ادبیات درباره‌ی تاریخ و فرهنگ ایران و کمک به توسعه‌ی دامنه‌ی این فعالیت‌ها و جذب و هدایت کوشش‌های تحقیقاتی پراکنده‌ای که در خارج از دانشکده در زمینه مذکور به عمل می‌آید.

۲- کمک غیرمستقیم به تحقیقات ایران‌شناسی از راه تهیه‌ی طرح تحقیق درباره‌ی مسائل مربوط به تاریخ و فرهنگ ایران و اعلام و نشر آن برای استفاده اشخاص و مؤسسات دانشگاهی و غیردانشگاهی در ایران و خارج از ایران.

۳- مبادله‌ی نظر و اطلاعات درباره‌ی طرح‌های تحقیقاتی و مسائل مورد علاقه‌ی مشترک، با دانشمندان ایرانی و خارجی یا مؤسسات مشابه تحقیقاتی در ایران و خارج، به منظور تأمین هماهنگی و استفاده‌ی متقابل از تجارب.

علاوه بر موارد فوق همچنین در اساسنامه‌ی مصوب مؤسسه قید شده است که «از تاریخ تصویب اساسنامه، طبق سنت معمول در مورد مؤسسات مشابه وابسته به دانشگاه‌ها، این مؤسسه مرجع صالح برای اظهارنظر درباره‌ی مسائل و مشکلات و طرح‌های راجع به «تاریخ و فرهنگ ایران» (در مواردی که جنبه‌ی تحقیقاتی دارد نه تعلیماتی) و مشاور رسمی دانشگاه و دانشکده در موارد مربوط به شمار می‌رود.»

در نخستین جلسه‌ی انجمن مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران که در تاریخ ۱۸ آبان ماه سال ۱۳۴۴ تشکیل شد، آقای دکتر منوچهر مرتضوی (معاون وقت دانشکده ادبیات و علوم انسانی) به‌عنوان مدیر این مؤسسه انتخاب شدند. وی تا سال ۱۳۵۸ (که مؤسسه عملاً تعطیل شد) در این سمت باقی ماندند. مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران با تلاش‌ها و فعالیت‌های دکتر مرتضوی و همکارانش خیلی زود به‌عنوان یکی از مراکز علمی و پژوهشی مهم کشور درآمد. مؤسسه با ایران‌شناسان بنام جهان و مراکز ایران‌شناسی داخل و خارج کشور ارتباط منظم و دائمی برقرار کرد و به مبادله‌ی علمی و فرهنگی با آن مراکز پرداخت. همچنین در کنار کارهای تحقیقاتی، از طرف مؤسسه در زمینه چاپ و نشر کتب مرتبط با تاریخ و فرهنگ ایران نیز فعالیت گسترده‌ای انجام گرفت و با استفاده از محققان و پژوهندگان دانشگاه و خارج دانشگاه، در زمینه‌ی ادبیات، آداب و رسوم و زبان‌ها و لهجه‌های ایرانی، و در کل تاریخ و فرهنگ ایران زمین، آثار زیادی به چاپ رسید. تعداد کتاب‌های چاپی مؤسسه تاریخ و فرهنگ تا اردیبهشت سال ۱۳۵۸، به ۳۳ عنوان کتاب رسیده بود. مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران علاوه بر داشتن انتشاراتی، دارای کتابخانه تخصصی نیز بود. «کتابخانه‌ی ویژه‌ی تحقیقی» مؤسسه دارای حدود سه هزار جلد کتاب در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران و به زبان‌های مختلف بود.

بعد از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، به دلیل مسائل و مشکلات موجود و همچنین شروع جنگ تحمیلی، مؤسسه به حال تعطیل درآمد و برای سال‌ها هیچ فعالیتی برای احیای آن صورت نگرفت. تا اینکه در سال ۱۳۸۳ مرحوم دکتر علیرضا خزائلی، عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه تبریز، به ریاست مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران انتخاب شدند و مأموریت یافتند که مؤسسه را دوباره فعال سازند، اما علی‌رغم تلاش‌های مرحوم دکتر خزائلی، در دو سال مسئولیت

ایشان، به دلیل نبود امکانات و پراکنده بودن اموال و داشته‌های مؤسسه و از همه مهم‌تر نبود مکان و کادر لازم، عملاً تعطیلی مؤسسه ادامه یافت و اقدام مؤثری در این راستا به عمل نیامد. در اواسط سال ۱۳۸۹ مسئولیت اداره‌ی مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران به آقای دکتر محمدعلی پرغو سپرده شد و عملاً فعالیت آن از تاریخ ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۰ و همزمان با روز ملی خلیج فارس با برگزاری «نشست علمی خلیج فارس و اهمیت استراتژیک آن» شروع شد. ایشان از همان روز اول با تلاشی خستگی‌ناپذیر و فعالیت‌های شبانه‌روزی نسبت به احیای مؤسسه همت گماشتند. با کمک و یاری مسئولان محترم دانشگاه تبریز و دانشکده علوم انسانی و اجتماعی وقت نسبت به اختصاص مکان جدید برای خود مؤسسه و واحدهای مرتبط اقدام شد. با تلاش مدیریت مؤسسه و همکاران ایشان و توجه ریاست دانشکده علوم انسانی و اجتماعی نسبت به جمع‌آوری کتابخانه‌ی مؤسسه و کتاب‌های چاپ شده از طرف مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران که در قسمت‌های مختلف دانشگاه پراکنده، و بعضاً در بین سایر مجموعه‌های دیگر شده بود، اقدام گردید و تلاش شد تا در حد امکان لاقلاً قسمتی از اموال و آثار مؤسسه بازیابی و احیا گردد. همچنین با تهیه وسایل و ملزومات مورد نیاز، کم‌کم مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران سر و سامانی یافت و در مسیر احیا و برپایی مجدد قرار گرفت.

علاوه بر احیای خود مؤسسه، با تلاش‌ها و پیگیرهای ریاست محترم دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی و ریاست محترم مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران، نسبت به راه‌اندازی موزه تاریخ دانشگاه تبریز نیز اقدام شده است.

موزه تاریخ دانشگاه تبریز از مراکز وابسته به دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز بود که تقریباً سرنوشتی مشابه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران داشت. در موزه تاریخ دانشگاه تبریز در

حدود ۵۰۰ قطعه آثار تاریخی و هنری نفیس و باارزش، متعلق به دوره‌های مختلف تاریخ ایران نگهداری می‌شد. این موزه که برای سال‌ها به صورت تعطیل درآمده بود و وسایل آن در شرایط نامساعدی نگهداری می‌شد، با کمک‌ها و مساعدت‌های مسئولان محترم دانشگاه تبریز و دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، محل مناسب و وسیعی برای آن در نظر گرفته شد و پس از تجهیز آن با ویرین‌ها و وسایل مورد نیاز موزه، اشیاء تاریخی به محل جدید منتقل شدند و بر طبق اصول علمی و موزه‌داری و با طبقه‌بندی و چیدمان مناسب، جهت نمایش و استفاده دانشجویان محترم و دیگر محققان و علاقه‌مندان آماده شدند.

ب) موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران

موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران وابسته به دانشگاه تبریز در سال ۱۳۲۸ هجری شمسی به پیشنهاد مسئولین وقت دانشکده ادبیات و تنها دو سال بعد از تأسیس دانشگاه تبریز راه‌اندازی شد. این موزه از نظر قدمت تاریخی (تاریخ تأسیس) بعد از موزه ایران باستان (موزه ملی - سال تأسیس ۱۳۱۶ خورشیدی) دومین موزه فرهنگی - تاریخی تأسیس شده در کشور محسوب شده و اولین موزه دانشگاهی و پژوهشی کشور تلقی می‌شود. متأسفانه بنا به مشکلاتی موزه برای سال‌ها به حالت نیمه تعطیل و یا تعطیل باقی مانده بود.

بالاخره با همت مسئولان محترم دانشگاه تبریز بار دیگر موزه دانشگاه در مسیر احیا و بازگشایی قرار گرفت. بعد از اقدامات اولیه، موزه فوق از سال ۱۳۹۰ به محل جدید منتقل گردید و اشیاء موجود جهت استفاده محققان و علاقه‌مندان تاریخ و فرهنگ کشورمان با اصول علمی و

بر اساس قدمت و ماهیت آنها در ویتترین‌ها و غرفه‌های مجزا در معرض دید قرار گرفتند. در نهایت به همت رئیس و کارکنان مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران و با عنایت مسئولان محترم دانشگاه تبریز، موزه در ۱۲ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ (روز معلم) با حضور آیت‌الله شبستری، امام‌جمعه وقت تبریز، هیئت‌رئیس دانشگاه، مقامات فرهنگی و سیاسی استان و جمعی از اساتید و دانشجویان دانشگاه تبریز بازگشایی شد.

اشیاء موزه در شش بخش؛ باستان‌شناسی، مردم‌شناسی، سکه و مهر، کتابت، منسوجات و دفاع مقدس متمایز گردیده و به صورت طبقه‌بندی شده به همراه شناسنامه فارسی و انگلیسی هر شیئی در تالارهای مجزا به معرض نمایش گذاشته شده‌اند.

اشیاء تاریخی و فرهنگی متعلق به این موزه عمدتاً توسط سازمان میراث فرهنگی در اختیار موزه مؤسسه قرار گرفته است. این اشیا به وسیله کاوش‌های علمی باستان‌شناسی در سایت‌های گوناگون تاریخی تأمین گردیده و اصیل و شناسنامه‌دار هستند. همچنین اشیا و سکه‌هایی از سوی خیران فرهنگی در اختیار موزه قرار گرفته که بعد از تهیه شناسنامه و طی مراحل مطالعاتی و تأیید اصالت آنها به مجموعه اشیا موزه اضافه شده‌اند. علاوه بر این‌ها تعدادی اشیا مردم‌شناسی و فرهنگی که در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تبریز نگهداری می‌شد به موزه انتقال یافت و بعد از گرد زدایی و مرمت در ویتترین‌های مربوطه جای گرفت.

در بخش منسوجات سه عدد سجاده نفیس که دو تخته از آنها متعلق به دوره صفوی و سومی متعلق به دوره قاجاریه است، نگهداری می‌شود. همچنین یک نیم‌تنه نفیس زنانه متعلق به دوره قاجاریه و یک عَلم پارچه‌ای باشکوه متعلق به دوره صفوی به نمایش گذاشته شده است.

در بخش کتابت کتب خطی مذهب و نفیس که بعضی قدمت ششصدساله دارند و نیز تابلوهایی خط از خطاطان و خوشنویسان معروف همچون: یاقوت مستعصمی، بابا شاه، میرعلی تبریزی، میرعماد و... نگهداری می‌شود. قدیمی‌ترین قطعه خط موجود قطعه خطی کوفی بر روی پوست آهو است که متعلق به قرون اولیه اسلامی می‌باشد. همچنین یک نقاشی زیبا از «فرست شیرازی» و نیز یک نقاشی ناخنی در این بخش به نمایش گذاشته شده است. بخش کتابت همچنین دارای یک سند (مصالحه‌نامه) مربوط به سال ۷۹۱ هجری قمری و متعلق به روستای آلاکی شهرستان مرند است که در نوع خود بی‌همتاست. در این سند با ارزش آثار مهرهای متعدد شاهدان و اطلاعات فرهنگی وجود دارد که از لحاظ تاریخ اجتماعی می‌تواند مفید باشد.

در بخش آثار تاریخی دوره اسلامی موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ مجموعه‌ی نفیسی از چینی‌های آبی سفید وجود دارد که همه ممه‌ور به مهر شاه‌عباس اول هستند. متن این مهر چنین است: «وقف آستان شیخ صفی نمود، بنده شاه ولایت عباس». این آثار از مجموعه شیخ صفی اردبیل به موزه منتقل شده‌اند. در مجموعه چینی موزه دو عدد چینی زرد رنگ نیز نگهداری می‌شوند که در نوع خود کمیاب‌اند.

در بخش مردم‌شناسی وسایل و ابزارآلات زندگی، کشاورزی، جنگ، تزئینی و... به نمایش گذاشته شده است. اهمیت این اشیا در این است که سیر تحولی فرهنگ و تمدن کشورمان و جهان را نشان می‌دهند. برخی از اشیا به روشنی نشانه‌هایی از تحولات فرهنگی و هنری کشورمان را در بردارند که برای محققان تیزبین می‌تواند مفید بوده باشد.

در بخش دفاع مقدس آثاری از دوره جنگ تحمیلی و سال‌های دفاع مقدس نگهداری می‌شود. برای آشنایی نسل جوان و نیز بازدیدکنندگان غیر ایرانی با ایشار و رشادت رزمندگان ایرانی و نیز

مجاهدت‌های مردم ایران در طول هشت سال دفاع مقدس، تابلوها و دیگر آثاری که لااقل گوشه‌ای از آن دوران سراسر شکوه و ایثار را در بردارند به نمایش گذاشته شده است. باشد که ارزش فداکاری‌های دلیرمردان و شیر زنان میهن عزیزمان لحظه‌ای از خاطر کوچک و بزرگ مردم عزیزمان پاک نشود.

علاوه بر اشیا تاریخی، برای استفاده هرچه بیشتر و بهتر دانش آموزان و دانشجویان و دیگر بازدیدکنندگان، نسبت به تهیه دو تابلو دیواری بزرگ اقدام شده است. یکی از این تابلوها مربوط به مردم‌شناسی است که از قسمت‌های مختلف همچون محل استقرار ایلات و عشایر کشور، محل ییلاق و قشلاق آن‌ها و نیز چگونگی انتشار و گسترش مذهب تشیع و همچنین نحوه گسترش آیین نوروز تشکیل یافته است. در این تابلوها برای نشان دادن سایت‌ها و مناطق مورد نظر از لامپ‌های کوچک L.E.D استفاده شده است. نقشه دیگر مربوط به سایت‌های تاریخی ایران، تپه‌های باستانی و قلمرو حکومت‌های قبل از اسلام ایران است. در ضمن برای نشان دادن توالی سلسله‌های حاکم بر ایران (از دوره ماد تا اخیر) دو تابلو به زبان‌های فارسی و انگلیسی تهیه شده که بسیار گویا و مفید هستند. در کنار این کارها تابلوهایی از سلسله‌های حکومتی ایران و نیز سلسله‌های محلی تهیه شده و به ترتیب تاریخی در دیوار موزه نصب شده است. در این تابلوها نام سر سلسله، مدت حکومت، پایتخت‌ها و حاکمان هر سلسله و مدت حکومت هر کدام از آن‌ها آورده شده است. جهت راهنمایی بازدیدکنندگان و ارائه خدمات فرهنگی مناسب، تعداد هشت عدد تابلو که حاوی اطلاعات لازم و مفید در مورد اموال فرهنگی موجود در موزه هستند، در بخش‌های مختلف موزه (از قبیل بخش باستان‌شناسی - بخش مردم‌شناسی - بخش سکه و مهر - بخش کتابت) نصب شده است.

از همان ابتدای بازگشایی موزه، مسئولان مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران تلاش داشته‌اند که دانشگاهیان و دیگر نهادهای فرهنگی استان و کشور را از توانایی‌ها و داشته‌های موزه مطلع سازند. در این راستا، تاکنون نامه‌نگاری‌ها و کارهای قلمی و مصاحبه‌های متعدد انجام گرفته است. همچنین عده‌ای از شخصیت‌های سیاسی و علمی - فرهنگی داخلی و خارجی در این مدت از موزه دیدن کرده‌اند، که در این راستا می‌توان به دیدار آقای دکتر حداد عادل و آقای دکتر ضیاء هاشمی، معاونت محترم فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، آیت‌الله کریمی جهرمی، آیت‌الله شبستری، دکتر عبدالرضا باقری، قائم مقام وزارت علوم و از مهمانان خارجی نیز دکتر ایلبر اورتایلی، نویسنده و مورخ ترکیه‌ای، روسا و اساتید دانشگاه‌های قارص، ایغدیر، قبضه، فنی ترابزون و بنی یوزیل وان ترکیه و اساتید و دانشجویانی از دانشگاه‌های جمهوری آذربایجان و گرجستان و هیئت رئیسه دانشگاه شرق نزدیک قبرس و اساتید دانشگاه ترسوس سوریه و دانشگاه غازان روسیه اشاره کرد.

ازجمله اقدامات مفید و ضروری که در رابطه با موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران انجام گرفت، تهیه و چاپ کتاب مشخصات اشیا فرهنگی موجود در موزه بود. در این کتاب تمامی اشیا تاریخی و فرهنگی موزه به همراه عکس و مشخصات به دو زبان فارسی و انگلیسی آورده شده است. این اقدام به‌نوبه خود، کاری بدیع و بی‌سابقه در سطح کشور است. از دیگر اقدامات انجام یافته می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ۱) سفارش، تهیه، و نصب ویتترین‌های مناسب برای اشیا موزه.
- ۲) خرید لوازم مورد نیاز ویتترین هفت سین از قبیل سماور، لامپا، لوستر، فرش قدیمی و ملزومات سنتی و آنتیک.

- ۳) آماده‌سازی ویرین دیواری مردم‌شناسی.
- ۴) تهیه عکس از کلیه اشیاء فرهنگی موجود در موزه.
- ۵) انتخاب و آماده‌سازی عکس بزرگ دیواری با شرح کامل از تعداد ۹ عدد سکه در بخش سکه و مهر.
- ۶) تهیه شرح موضوعات به نمایش گذاشته شده در بخش‌های مختلف موزه.
- ۷) مرمت اموال مفرغی و سفالی موجود در موزه.
- ۸) آفت زدایی موزه
- ۹) کارگاه آموزشی شامل:
 - مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران برنامه‌ها و کارگاه‌های آموزشی به شرح ذیل اجرا کرده است:
 - برگزاری کلاس‌های درس دانشجویان رشته‌های مرتبط در موزه:
 - ۱۴۰۰: برگزاری کلاس‌های درس دانشجویان رشته‌های مرتبط در موزه
 - ۱۴۰۱: برگزاری کارگاه آشنایی با میراث تاریخی و فرهنگی ایران و معرفی آثار تاریخی و باستانی
 - موزه تاریخ مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران ۱۴۰۱/۰۹/۲۰.
 - روز درهای باز موزه ۱۴۰۱/۰۹/۲۲.
 - برگزاری کارگاه آموزشی راهنمای موزه با تکیه بر فنون راهنمایی در موزه و آشنایی مخاطبان با دوره‌های مختلف تاریخ ایران بر اساس اشیای موجود در موزه ۱۴۰۱/۰۹/۲۳

به مناسبت روز جهانی موزه در تاریخ اول خرداد ۱۴۰۲: کارگاه بررسی سکه‌های دوران اسلامی ایران به همراه بررسی و معرفی ظروف چینی آبی و سفید سلسله مینگ موجود در موزه و بازدید دانشگاهیان از موزه ۱۴۰۲/۰۳/۰۱.

- برنامه آشنایی با میراث فرهنگی و تاریخی ایران در آینه آثار موزه تاریخ مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران. ۱۴۰۲/۰۹/۱۲.

- کارگاه "سکه‌های خاص موزه تاریخ مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران، روایتگر رویدادهای خاص". ۱۴۰۲/۰۹/۱۳.

۱۴۰۳: به مناسبت روز جهانی موزه در تاریخ ۲۹ اردیبهشت ۱۴۰۳ برنامه بازدید همکاران به همراه خانواده از موزه و برگزاری مسابقه نقاشی با موضوع و محوریت موزه ویژه فرزندان زیر ۱۲ سال کارکنان. ۱۴۰۳/۰۲/۲۹.

برگزاری برنامه بازدید دانشگاهیان به همراه خانواده از موزه به مناسبت روز جهانی کودک در تاریخ ۱۴۰۳/۰۷/۱۷.

برگزاری روز درهای باز دانشگاه و بازدید به مناسبت هفته پژوهش سال ۱۴۰۳ از موزه.

موزه تاریخ مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران همواره از سوی مدارس دانشگاه‌ها و سایر مراکز موزرد بازدید قرار می‌گیرد. همچنین این موزه میزبان مهمانان خارجی اعم از مسئولان و دانشجویان می‌باشد.

- (۱۱) حفظ و نگهداری اشیای تاریخی موزه و توجه به شرایط فیزیکی و روشنایی آن و همکاری با حراست دانشگاه از لحاظ ملزومات امنیتی چون اصلاح و نصب دوربین‌ها و دیگر لوازم امنیتی در محل موزه.
- (۱۲) راهنمایی مهمانان و بازدیدکنندگان داخلی و خارجی از موزه و آشنا ساختن آنها با دوره‌های مختلف تاریخ کشورمان.
- (۱۳) انجام بازدیدهای علمی برای دانشجویان (به‌خصوص دانشجویان ورودی جدید) و آشنا ساختن آنها با میراث فرهنگی و تاریخی کشور عزیزمان.
- (۱۴) ارائه خدمات و همکاری با دانشجویان دانشگاه هنر جهت انجام طرح‌های پژوهشی یا آماده ساختن پایاننامه و رساله در خصوص اشیای باستانی و مرمت و باستان سنجی.
- (۱۵) همکاری علمی با کارشناسان و محققان معرفی شده از میراث فرهنگی استان، جهت تهیه شناسنامه اشیای موزه و ثبت آنها در سازمان میراث فرهنگی کشور؛ در این راستا تاکنون ۱۵ اثر در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده و ۷ اثر دیگر مورد تایید قرار گرفته و منتظر صدور لوح ثبتی می‌باشد.
- (۱۶) تهیه و چاپ بروشور معرفی آثار شاخص موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران جهت ارائه به بازدیدکنندگان محترم.

چشم‌انداز موزه

برنامه‌های زیادی برای توسعه موزه و تجهیز آن در دست اقدام می‌باشد. تکمیل اشیا تاریخی و افزودن غرفه‌های جدید به موزه از جمله این برنامه‌هاست که ان‌شاءالله با همکاری مسئولان دانشگاه و سازمان میراث فرهنگی محقق خواهد شد. همچنین مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در نظر دارد که در برنامه آتی خود ارتباط و همکاری با مراکز علمی و دانشگاهی و انجام پژوهش بر روی اشیا فرهنگی موجود را در دستور کار خود قرار دهد. در این راستا سعی در جلب و جذب محققان و دانشجویان تاریخ و هنر داریم و مکاتبات لازم نیز با مراکز فرهنگی و هنری استان انجام گرفته است.

در ضمن طرحی برای احداث ساختمان مستقل و مناسب برای موزه که بر اساس آن محوطه‌ی ویژه که تمامی مشخصات موزه از لحاظ میزان دسترسی، امنیت و فضای کاربری را داشته باشد در نظر داریم. مجموعه موزه جدید علاوه بر ساختمان اصلی می‌بایست شامل فضای سبز، پارکینگ و سرویس بهداشتی خارج از موزه بوده باشد. علاوه بر آن در محل جدید موزه می‌توان محلی برای بوفه (در خارج از سالن اصلی موزه)، انبار موزه، کتابخانه و تالار اجتماعات که گنجایش حداقل یک صد نفر را داشته باشد احداث کرد.

همایش‌های مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران:

۱. نشست علمی «خلیج فارس و اهمیت استراتژیک آن» یا «روز ملی

خلیج فارس»

در تاریخ دهم اردیبهشت ۱۳۹۰ همزمان با روز ملی خلیج فارس مراسمی تحت عنوان «نشست علمی خلیج فارس و اهمیت استراتژیک آن» در تالار شماره ۲ دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز به همت مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران برپا گردید.

سخنرانان جلسه‌ی این همایش عبارت بودند از:

دکتر محمدعلی پرغو، رئیس مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران: مؤسسه مجدداً احیاشده و به مبارکی این روز مهم و تاریخی، فعالیت خود را با بزرگداشت روز ملی خلیج فارس مجدداً آغاز نمود.

دکتر جلیل نایبیان، عنوان کردند که هیچ تردید و ابهامی در اطلاق نام خلیج فارس بر خلیج همیشه فارس وجود ندارد.

استاد پرسابقه دانشگاه تبریز در ادامه به تاریخچه و سابقه تحریف نام خلیج فارس در تاریخ معاصر و نقش پیر استعمارگر انگلیس در آن اشاره کرد و گفت؛ اولین تحریف‌ها در نام خلیج فارس توسط مأموران سیاسی انگلیسی صورت گرفته است که با عکس العمل دولت وقت ایران ناکام ماند. ایشان همچنین بیان داشتند که نام

جاودان خلیج فارس در اسناد رسمی و بین المللی هم به ثبت رسیده و جالب آنکه این اسناد حقوقی به امضای کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس هم رسیده است و در ادامه به تحریکات کشورهای عربی نیز پرداخت که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی برای مقابله با امواج انقلاب اسلامی شورای همکاری کشورهای خلیج فارس را تشکیل دادند و به ادعاهای آنها در مورد جزایر سه گانه ایرانی اشاره کرد. ایشان در ضمن سخنان خود از تحولات کنونی در کشورهای منطقه نیز سخن گفت و نقش بی بدیل انقلاب اسلامی در این بیداری اسلامی در منطقه را تحلیل کرد. مراسم که با استقبال خوب اعضای هیات علمی، دانشجویان و مسئولان دانشکده برپا شده بود به نحو شایسته‌ای به پایان رسید.

نقشه تاریخی ایران و خلیج فارس

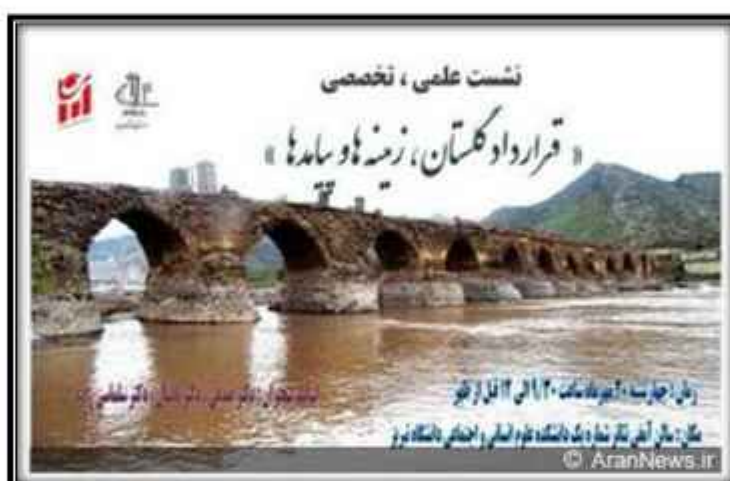
نقشه استراتژیک خلیج فارس

کتیبه کوروش در مورد خلیج فارس

نقشه تاریخی خلیج فارس

۲. نشست علمی - تخصصی «قرارداد گلستان، زمینه‌ها و پیامدها»

صبح چهارشنبه ۲۰ مهر ۱۳۹۰، همزمان با سالگرد انعقاد عهدنامه تحمیلی گلستان، نشست علمی - تخصصی «قرارداد گلستان، زمینه‌ها و پیامدها» به همت مؤسسه فرهنگی و مطالعات بین‌المللی آران (آذر آران) و مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در تالار شماره ۲ دانشکده علوم انسانی دانشگاه تبریز برگزار شد.

سخنرانان این همایش با محورهای ذیل به ایراد نظرات خود پرداختند:

※ آقای حسن گلی و آقای دکتر محمدعلی پرغو

※ آقای دکتر ناصر صدقی با موضوع «زمینه‌های انعقاد قرارداد گلستان، ماهیت

قرارداد گلستان و دلایل انعقاد این عهدنامه».

※ آقای دکتر جلیل نائیبیان؛ «نقش انگلستان در انعقاد قرارداد گلستان».

※ آقای دکتر محمد سلماسی زاده: «پیوستگی در عین گسست؛ پیامدهای فرهنگی

قرارداد گلستان: علیرغم جدایی سیاسی قفقاز از ایران هنوز پس از گذشت سال‌ها

می‌توان المان‌ها و نمادهای فرهنگی ایرانی در قفقاز را ملاحظه نمود.»

۳. سلسله نشست‌های علمی - تخصصی تاریخ ایران: نشست سوم،

«بررسی تحلیلی قرارداد ترکمانچای»

این نشست روز دوشنبه اول اسفند ۱۳۹۰ در دانشکده علوم انسانی برگزار شد.

سخنرانان این نشست علمی عبارت بودند از:

آقای دکتر امیر احمدیان: وجود قراردادهای گلستان و ترکمانچای بهترین دلیل

مالکیت تاریخی ایران بر منطقه قفقاز است.

استاد دانشگاه‌های تهران و پژوهشگر ارشد مسائل قفقاز هدف از بیان مسائل تاریخی را صرفاً شفاف‌سازی تاریخ منطقه و مقابله علمی با تحریفات تاریخی دانست و گفت ما خواهان بیان صریح و صحیح مسائل تاریخی هستیم و هیچ چشمداشتی به خاک کشورهای منطقه نداریم. وی با ابراز تأسف از اینکه تحریفات تاریخ آذربایجان، در بیرون از مرزها، آکادمیک شده است، گفت: متأسفانه ما حقایق آذربایجان را نتوانستیم به صورت آکادمیک ارائه کنیم.

لازم به ذکر است: عهدنامه ترکمانچای قراردادی است که در ۱ اسفند ۱۲۰۶ (۲۱ فوریه ۱۸۲۸) پس از پایان جنگ ایران و روسیه در قفقاز جنوبی و آذربایجان، بین روسیه و ایران امضا شد.

در امضای این پیمان، از سوی فتحعلی شاه پادشاه ایران، میرزا عبدالحسن خان و آصف الدوله و از سوی روسیه تزاری ایوان پاسکویچ حضور داشتند. طی این قرارداد قلمروهای باقی مانده ایران از معاهده گلستان در قفقاز شامل خانات ایروان و نخجوان به روسیه واگذار شد.

طبق مفاد این قرارداد، ایران حق کشتی‌رانی در دریای خزر را از دست داد و ملزم به پرداخت ۱۰ کرور تومان (پنج میلیون تومان) غرامت به روسیه شد و روسیه قول داد از پادشاهی ولیعهد وقت عباس میرزا حمایت کند.

در ادامه این نشست نماینده دانشجویان تاریخ دانشگاه تبریز طی سخنانی ضمن تقدیر از خبرگزاری آران خواستار اطلاع رسانی بیش از پیش در خصوص مسائل قفقاز و ریشه‌های تاریخی انفصال قفقاز از ایران شد.

نماینده دانشجویان تاریخ دانشگاه تبریز در این نشست علمی تخصصی، با بیان مسائلی در خصوص این قرارداد مطالبات دانشجویی در این خصوص را به شرح ذیل بیان نمود:

- تحکیم و تقویت محافل دانشگاهی و علمی کشور با تکیه بر اصل رسالت سنگینی که نخبگان علمی و دانشگاهی در زمینه ارائه آرا و حل چالش‌ها و بیان مواضع در عرصه رویدادهای تاریخی و بازتاب‌های این رویدادها دارند و سعی در شکوفایی استعدادها با حمایت از دستاوردهای علمی و مقالات آنها.
- برقراری و تقویت روابط محافل علمی تاریخ‌پژوهی ایران با محافل جمهوری آذربایجان و سایر کشورهای منطقه و تبادل آرا و نظرات متقابل با تکیه بر مستندات تاریخی برای ایجاد فضای باز فکری و فرهنگی.
- بررسی هرچه بیشتر ریشه‌های تاریخی انفصال و جدایی سرزمین‌های قفقاز از ایران و هرچه بیشتر ریشه‌یابی کردن زمینه‌های ایجاد و انعقاد قرارداد ترکمان چای.
- اهتمام بیشتر به نشست‌های علمی برای باز شدن درهای گفتگو و تبادل اندیشه‌ها برای دور شدن از جهان تک‌صدایی و نظام یک‌جانبه‌گرایی.

- تحلیل علمی انعقاد چنین قراردادهایی و عواقب آن در دوره معاصر.
- رفع کمبود اسناد و منابع در دانشگاه‌ها برای تحقیق در زمینه روابط خارجی ایران در ادوار مختلف تاریخی.
- بهبود هر چه بیشتر کیفیت خبر رسانی سایت خبرگزاری آران در زمینه های تیر خبری و تصاویر به عنوان یک خبرگزاری معتبر در زمینه اخبار قفقاز.
- حمایت و پشتیبانی از پایان نامه‌ها و رساله‌های دانشجویانی که در زمینه قرارداد ترکمانچای کار می‌کنند.
- ایجاد زمینه برای بازدید از محل انعقاد قراردادهای گلستان و ترکمانچای.

۴. نشست علمی - تخصصی «منازعه قره‌باغ، دلایل و پیامدها»

روز چهارشنبه ۱۳۹۲/۰۴/۰۵ همزمان با حضور هیئت فعالان آزادی قره‌باغ جمهوری آذربایجان در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تبریز برگزار شد. در این نشست که به همت مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران و مؤسسه فرهنگی و مطالعات بین‌المللی آران برگزار شد، نخست دکتر محمدعلی پرغو رئیس مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در سخنانی قره‌باغ را زخمی بر پیکره جهان اسلام معرفی نمود و پایان یافتن رنج و محنت مسلمانان آذری را آمال همه ایرانیان دانست.

وی با اشاره به تاریخ و فرهنگ مشترک ایران و جمهوری آذربایجان، تبعات اشغال قره‌باغ را مختص آذربایجان ندانست و اظهار داشت؛ هم‌اکنون سرزمینی که به اذعان اسناد تاریخی به جهان اسلام تعلق دارد از آن جدا شده و نمادهای فرهنگی و دینی آن نیز در معرض خطر است.

وی در سخنرانی علمی خود افزود؛ کشورشناسی یعنی شناخت سرزمین‌ها، اقوام، فرهنگ‌ها و جوامع بشری و شکل واقعی زندگی و بررسی عواملی که در پیدایش و تکوین آن‌ها نقش داشته است. از آنجائی که مناطق مختلف جغرافیایی شرایط متنوعی را در زمینه استقرار انسان و شکل‌گیری کانون‌های حکومتی آن به وجود می‌آورند، طبیعی است که بدون آگاهی از شرایط جغرافیایی و ویژگی‌های محیطی که بستر شکل‌گیری و تکامل انسان است، این شناخت ممکن نخواهد بود. می‌توان گفت بین انسان و محیط جغرافیایی او همیشه روابط متقابلی برقرار است، لذا درعین حال که در مطالعات محیطی

توجه به مسائل و پدیده‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی از اهمیت زیادی برخوردار است. در مطالعات و تحولات سیاسی و اقتصادی نیز نقش عوامل محیطی و شرایط جغرافیایی جایگاه زندگی در یک محیط جغرافیایی بسیار چشمگیر است، چون عامل محیطی در ساختار اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نقش بنیادی دارند.

علی‌رغم انفکاک بین ایران و مناطق آن‌سوی ارس در دوره قاجار، بین ایران و جای‌جای این مناطق علی‌الخصوص قره‌باغ، ریشه‌های مستحکم تاریخ و فرهنگ اصیل و طولانی قابل‌شناسایی و مشاهده است. در معماری، شعر، فرهنگ و ادب، و در تاریخ قره‌باغ و همچنین تاریخ ادبیات زادگاه صدها شاعر و هنرمند، این مشترکات تاریخی (موسیقی- مثل موسیقی قره‌باغ شکسته سی، هنر، ...) هویدا بوده است. در تاریخ و ادبیات ایران نام و مشخصات بیش از ۶۰ شاعر و سخن‌سرای قره‌باغی ثبت گردیده است که به زبان همگانی ایرانیان اشعارشان موجود و زینت‌بخش کتابخانه‌ها و مراکز علمی و ادبی می‌باشد. این شعرا علاوه بر فارسی، به ترکی آذربایجانی هم اشعاری سروده‌اند که بخش عمده آن مدایح و مرثی‌های سالار شهیدان امام حسین (ع) می‌باشد. جالب آنکه قره‌باغ از نظر تعداد شعرای فارسی سرا در صدر نواحی هم‌جوار خود نظیر شیروان، گنجه و باکو قرار دارد.

نام قره‌باغ نخستین بار در آغاز سلطنت آق قویونلوها آمده و سپس درگاه نگار گرجی سده چهاردهم و کتاب نزهه القلوب، نوشته حمدالله مستوفی قزوینی، از آن یاد شده

است. این نام در نوشته‌های اسلامی و ایرانی به صورت قره‌باغ، قرا باغ، قاراباق، غراباغ و قاراباغ آمده است.

از زمان مغول قسمت جنوبی اران (آران) قره‌باغ خوانده می‌شود. در آثار نویسندگان ایرانی از این منطقه با نام قره‌باغ، قره‌باغ اران یاد شده، برای مثال عبدالرشید خوافی در کتاب مجمع الانساب معروف به حافظ ابرو و رشیدالدین فضل اله همدانی و دیگران نام این سرزمین را قره‌باغ اران ذکر کرده‌اند.

روستاها و محلات مختلف و متعددی در آذربایجان شرقی و اردبیل به قره‌باغ نام‌گذاری شده است. و بسیاری از آداب و رسوم و تمدن انسان‌ساز اسلامی در میان این دو ملت شبیه هم ساری و جاری بوده است، و همچنان مثل گذشته این اسلوب زندگی در میان ملت‌ها جریان دارد.

در ادامه آکیف نقی، رئیس اتحادیه آزادی قره‌باغ، که همراه با هیئت آذربایجانی در این نشست حضور یافته بود اظهار داشت: مسئله قره‌باغ در ارتباط با همه مسلمانان دنیاست و این تهدیدی برای دنیای اسلام می‌باشد.

وی تصریح کرد: ما به وضوح مشاهده کردیم مسئله قره باغ متوجه ایران نیز می باشد و لازمه حل مسئله قره باغ، ایجاد وحدت و همدلی و ارتباطات تنگاتنگ بین ایران و آذربایجان است.

آکیف نقی با اشاره به قدمت اختلافات بین ارمنستان و آذربایجان ، خاطرنشان کرد: با توجه به اینکه در جنگ جهانی اول ارمنستان هیچ مالکیت ارضی نداشت، به واسطه دخالت های انگلستان و آمریکا و فرانسه که در صدر آن ها روسیه قرار داشته، توانست در خاک آذربایجان نفوذ نماید و از همان ابتدا در صدد تجاوز به خاک آذربایجان بود.

وی افزود: مسئله قره باغ تهدیدی برای دنیای اسلام بوده و ارامنه اشغالگر از همان ابتدا با اسلام سازگاری روحی نداشته اند؛ به عنوان مثال در قرن ۱۷ گروهی از ارامنه افراطی

اشغالگر در ظاهر به اسلام روی آوردند به طوری که با گذشت ۳۰۰ سال نتوانستند خود را با اسلام وفق بدهند و اکنون در مناطقی از قفقاز و ترکیه ساکن می باشند.

رئیس تشکیلات آزادی قره باغ با اشاره به اینکه از قدیم‌الایام مسلمانان ایران، آذربایجان و ترکیه حامی اقلیت ارمنی بوده‌اند، اظهار کرد: اما ارمنستان همواره به این کشورها خیانت کرده است. آکیف نقی بیان کرد: ماهیت جنگ صلیبی هنوز تغییر نکرده، ما از ایران و ترکیه و دنیای اسلام در این خصوص مساعدت می طلبیم.

وی افزود: آرامنه اشغالگر در صدد تفرقه افکنی میان ایران و ترکیه هستند تا با ایجاد جنگ شیعه و سنی هر دو کشور را سرنگون کنند.

رئیس جنبش مقاومت اسلامی قره باغ «روشن احمدلی» دیگر سخنران این نشست بود.

وی گفت: موضوع قره باغ از حساسیت بالایی در کل جهان برخوردار است و مسلماً برای ایران نیز خالی از اهمیت نیست.

روشن احمدلی با اشاره به وحدت و همدلی ملت ایران در طول تاریخ برای مبارزه با دشمنان خود گفت: امید است مسلمانان جمهوری آذربایجان نیز همچون مردم ایران مبارزه را جدی گرفته و پیروزی را نصیب خود کنند.

وی هدف استکبار جهانی از ایجاد مناقشاتی چون مناقشه قره‌باغ را ضربه زدن به اسلام دانست و افزود: دشمن سرمایه‌گذاری کلانی روی این موضوعات انجام می‌دهد تا مسلمانان نتوانند فرهنگ غنی خود را در سطح جهان گسترش دهند. روشن احمدلی توجه ایران به موضوع قره‌باغ و سفر هیئت مسئولین اتحادیه آزادی قره‌باغ به تبریز را موجب شادی دوستان ایران و آذربایجان و خشم دشمنان دانست. وی بستر ساز جنایات قره‌باغ را آمریکا و اسرائیل دانسته، گفت: آمریکا و اسرائیل سعی می‌کنند ظلم و ستم را در دنیا غالب کرده، به منافع شوم خود دست یابند.

رئیس جنبش مقاومت اسلامی قره‌باغ وحدت را نیاز اصلی برای آزادسازی قره‌باغ خواند و بیان داشت: امروز مسلمانان در دنیا مسئولیت بزرگی دارند. وی همچنین

خواستار افزایش ارتباط دو کشور مسلمان ایران و جمهوری آذربایجان شده، افزود: کسانی که قصد ایجاد اختلاف بین ایران و آذربایجان را دارند، هرگز به اهداف خود نخواهند رسید.

دبیر کمیته پیگیری امور خارجی دفتر منطقه ۷ کمیسیون حقوق بشر اسلامی دکتر احمدحسین انزابی در این نشست با بیان اینکه صهیونیست‌ها هم در قره‌باغ و هم در حوادث اخیر آذربایجان دخیل هستند افزود: قره‌باغ بخشی جداناپذیر از جمهوری آذربایجان است و نیروهای ارمنی این منطقه را اشغال کرده‌اند.

وی با بیان اینکه شواهد زیادی از نقض حقوق بشر در این منطقه به مجامع بین‌المللی ارائه شده است افزود: کمیته پیگیری امور خارجی دفتر منطقه ۷ کمیسیون حقوق بشر

اسلامی مسائل نقض حقوق بشر در قره‌باغ را دنبال نموده و در پی مجازات بین‌المللی ناقضین حقوق بشر در این منطقه می‌باشد.

دکتر انزابی با بیان اینکه قره‌باغ بر اساس استفتای از مقام معظم رهبری جزو لاینفک جهان اسلام می‌باشد افزود: همگان باید تلاش کنیم تا این منطقه به آغوش اسلام بازگردد. وی اعمال ارامنه و عمال خارجی‌شان در ارتکاب فجایع قره‌باغ را نمونه آشکار از نقض وقیحانه حقوق بشر و بی‌اعتنایی بی‌شرمانه به قوانین حقوق بین‌المللی دانست و افزود: این جنایات با کنوانسیون‌های مختلف ژنو، منشور جهانی حقوق بشر، منشور جهانی کودکان و زنان و حقوق بشر اسلامی ضدیت آشکار دارد.

عضو هیئت اجرایی دفتر منطقه ۷ کمیسیون حقوق بشر اسلامی به نسل‌کشی صورت گرفته در قره‌باغ اشاره نموده و افزود: فاجعه‌ای که در سال ۱۹۹۲ توسط ارمنیان در شهر خوجالی پدید آمد تنها یک عمل تروریستی عادی نیست بلکه جنایتی است بی‌سابقه علیه تمام بشریت که نیاز به موشکافی بین‌المللی دارد.

دکتر انزابی با قرائت شعری در وصف مقاومت مردم مسلمان قره‌باغ، خواستار واکنش شایسته مجامع بین‌المللی حقوق بشری به موارد نقض حقوق بشر در قره‌باغ شده و افزود: دفتر منطقه ۷ آمادگی خود را برای حضور فعال در همایش بین‌المللی قره‌باغ اعلام می‌دارد.

در این نشست رییس اتحادیه اجتماعی کمک به مادران سرباز جمهوری آذربایجان خانم نورسته ابراهیم اوا نیز سخنرانی داشتند: آزادی قره‌باغ نیازمند وحدت مسلمانان ایران و جمهوری آذربایجان است. وی افزود: آغوش جمهوری اسلامی ایران برای تمام ستم دیدگان دنیا از جمله مظلومین قره‌باغ باز بوده است.

رییس اتحادیه اجتماعی کمک به مادران سرباز جمهوری آذربایجان در سمینار علمی «منازعه قره‌باغ، دلایل و پیامدها» گفت: باید وحدت بین مسلمانان آذربایجان و ایران افزایش یابد تا شکستی قطعی دامن‌گیر آرامنه اشغالگر شود چرا که هیچ نیرویی بالاتر و قوی‌تر از نیروی وحدت نمی‌باشد. نورسته ابراهیم اوا با بیان اینکه ایران مهد تفاسیر اصیل قرآن و احادیث ائمه اطهار بوده، گفت: تمام کشورها جهت برخورداری از این گنجینه‌های معنوی به ایران مراجعه می‌کنند و مسلماً آغوش جمهوری اسلامی ایران برای تمام ستم دیدگان دنیا باز بوده و ملت ایران همواره حامی مسلمانان جهان بوده است.

وی با اشاره به اینکه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای نائب امام زمان (عج) است، افزود: مقام معظم رهبری مرجع تقلید قابل‌اعتماد برای مسلمانان بوده و ایشان تمییز دهنده حق از باطل است، چراکه در عصری که گرگ در لباس میش نمایان می‌شود، تشخیص حق از باطل به مراتب سخت است.

نورسته ابراهیم اوا خاطرنشان کرد: آرامنه اشغالگر در دنیا جایگاه خاصی نداشته و منفور تلقی می‌شوند، چراکه ثابت شده آن‌ها نتوانستند به اسلام ایمان بیاورند و دسیسه‌هایشان بر همگان آشکار شد.

رییس اتحادیه اجتماعی کمک به مادران سرباز جمهوری آذربایجان با بیان اینکه روسیه بنا به سیاست‌های خاص جهت دستیابی به منافع خود، از آرامنه افراطی اشغالگر در اشغال خاک قره‌باغ حمایت کرد، برای بازپس‌گیری خاک قره‌باغ از مقام معظم رهبری درخواست کمک و یاری نمود.

در ادامه از فراخوان مقاله همایش بین‌المللی قره‌باغ با حضور فعالان آزادسازی قره‌باغ نیز رونمایی شد.

۵. همایش بین‌المللی قره‌باغ

همایش بین‌المللی قره‌باغ که قرار بود در مورخه ۱۳۹۲/۰۸/۱۵ برگزار شود، به خاطر فشارهای دولت‌های آذربایجان و ارمنستان در مرحله‌ی چاپ کتاب مقالات و اجرای همایش متوقف شد. مقالات، داوری و کتاب چکیده مقالات نیز منتشر شد. ماه‌ها تلاش برای برگزاری همایش و همچنین هماهنگی‌های انجام‌شده با هیئتی که قرار بود از جمهوری آذربایجان بیاید، همه، تحت فشارهای دولت آذربایجان متوقف گردید.

۶. نخستین نشست علمی تخصصی بررسی نقش آذربایجان در انقلاب

اسلامی

نشست علمی - تخصصی بررسی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی همزمان با سالگرد پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ملت بزرگ ایران و برای گرامیداشت خون شهیدان قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ تبریز در مورخه ۲۶ بهمن ۱۳۹۲ در سالن شماره ۳ دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه تبریز با حضور اساتید، دانشجویان، فرهیختگان، اصحاب رسانه و با سخنرانی میهمانان گرانقدر مدعو و کارشناسان و محققین عرصه تاریخ انقلاب اسلامی ایران برگزار شد.

[illegible]

۷. نشست علمی تخصصی ملی یک صدمین سالگرد درگذشت

ستارخان

ستارخان : آرزو دارم هفت دولت زیر بیرق حضرت ابوالفضل و دولت ایران باشد

نشست علمی تخصصی یکصدمین سالگرد درگذشت ستارخان سردار ملی ایران

محورهای نشست علمی تخصصی

- آذربایجان و مبارزات اسلامی علما و رجال آذربایجان در بیانات امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری
- بازتاب مبارزات ستارخان در اسناد سیاسی خارجی (روسیه تزاری، انگلیسی عثمانی، آلمانی)
- بازتاب مبارزات ستارخان در اسناد داخلی (مجلس شورای ملی، وزارت داخله، وزارت خارجه و...)
- منبع شناسی ستارخان سردار ملی ایران (اسناد، خاطرات، تصاویر، کتاب)
- بازتاب مبارزات ستارخان در ادبیات ایران زمین (شعر، ترانه، داستان، درمان)
- بازتاب مبارزات ستارخان در مطبوعات داخلی و خارجی
- مبارزات ضد استبدادی ستارخان در دوره مشروطه
- بازتاب مبارزات ستارخان در سایر نواحی ایران
- نقش آذربایجان در اتحاد و همبستگی ملی
- نقش آذربایجان در احیای انقلاب مشروطه
- ارتباط ستارخان با علما و مرجعیت شیعه
- زندگینامه ستارخان قبل از مشروطه
- زندگینامه ستارخان بعد از مشروطه
- باورهای دینی و مذهبی ستارخان
- باورهای ملی و میهنی ستارخان
- مبارزات ضد بیگانه ستارخان در دوره مشروطه

ملاحظات

- چکیده و اصل مقالات به صورت فایل شده در محیط word ۲۰۰۳ ارسال شود.
- مشخصات کامل برنه علمی و ادبی پست الکترونیک نویسنده یا نویسندگان فرد شود.
- مقالات دارای چکیده، کلیدواژه، ساختار مرتب علمی، ارجاعات به صورت پانویس باشد.
- مقالات ارسالی در جایی منتشر نشده باشد.

زمان : سه شنبه ۲۰ آبان ماه سال ۱۳۹۳ - از ساعت ۱۳ الی ۱۹

مکان : تالار شهید مدرس (مشروطه) مجلس شورای اسلامی

مهلت ارسال چکیده مقالات : ۱۰ آبان ماه ۱۳۹۳

آدرس پست الکترونیک : diyarekohan@gmail.com

این همایش که از سوی مؤسسه تاریخ و فرهنگ کهن برنامه‌ریزی شده بود، با همکاری مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران بعد از ظهر روز سه‌شنبه بیستم آبان ماه ۱۳۹۳ در تهران با همراهی و همکاری کتابخانه مجلس در تالار مشروطه (شهید مدرس) مجلس شورای اسلامی برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیارکهن؛ در این نشست، آقایان: دکتر محمد رجبی (رئیس کتابخانه مجلس)، دکتر محمود دعایی، دکتر موسی حقانی، دکتر پورمحمدی (رئیس وقت دانشگاه تبریز)، دکتر محمدعلی پرغو و جمعی از نمایندگان مجلس از جمله دکتر مسعود پزشکیان، مهندس قاضی پور، حقیقت پور، فلاح باباجانی، علیرضا منادی، غلامحسین شیرینی علی آبادی و علاقه‌مندان و فرهیختگان حضور داشتند.

پیام دکتر علی لاریجانی به نشست علمی تخصصی یک صدمین سالگرد درگذشت ستارخان سردار ملی ایران:

دکتر لاریجانی، رئیس مجلس شورای اسلامی پیامی به نشست علمی تخصصی یک

صدمین سالگرد درگذشت ستارخان سردار ملی ایران ارائه داد.

متن پیام به این قرار است:

با سلام و صلوات بر محمد و آل محمد (ص)

در آستانه یک صدمین سالگرد درگذشت ستارخان سردار ملی انقلاب مشروطه ایران برای بررسی نقش و جایگاه وی در تاریخ مبارزات اسلامی مردم ایران نشستی علمی با حضور اساتید محترم و محققان تاریخ در کتابخانه مجلس شورای اسلامی رویداد حسنه‌ای است تا یاد مجاهدان و مبارزان استقلال و آزادی ایران گرامی داشته شود. مجاهدان و مبارزانی که با فرامین مراجع عظام تقلید از یک‌سو با دیو استبداد خودکامه به نبرد برخاستند و از سوی دیگر با متجاوزان خارجی که خواهان از میان بردن حیثیت و شرافت و استقلال مردم ایران بوده‌اند تا پای جان ایستادگی نموده‌اند.

ستارخان یکی از هزاران جانباز و فداکار آذربایجان عزیز است که جان خود را در کف اخلاص نهاد تا مردم ایران این سرزمین کهن‌سال، لذت و نعمت عدالت را که جلوه‌ای از هویت ملی ایرانی است را دریابد. قطعاً در سخنرانی‌های علمی این نشست فرازهایی از مبارزات این دلاور ایرانی بازگو خواهد شد. باین‌حال محققان و نخبگان بایستی به این امر مهم توجه داشته باشند که هم‌عصر ستارخان، مدعیانی روشنفکر بودند که برای ایران و ایرانی تنها راه ترقی را تبعیت و تقلید کورکورانه از غرب از فرق سر تا نوک پا، تجویز می‌کردند، اما ستار برآمده از توده مردم فرودست خواهان اعتلای ایران و ایرانی زیر پرچم اسلام و امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام بوده در جواب ژنرال کنسول دولت بیگانه با صلابت اظهار می‌دارد که آرزو دارد هفت دولت بزرگ آن روز زیر بیرق حضرت

ابوالفضل (ع) و بیرق ایران باشد. وی ذلت تبعیت از بیگانه را از خود به دور می‌کند و بهای آن را هم می‌پردازد. تفاوت ستارخان و مدعیان روشنفکری در بصیرتی دینی و تبعیت از مرجعیت شیعه بود که مدعیان روشنفکری عاری از آن بودند.

تاریخ حیات ستارخان، رفتار فردی وی نیست بلکه یک منش تاریخی از رادمردان ایرانی است که برای دفاع از دین که ناموس مردم ایران است، از همه چیز خود گذشته‌اند. تاریخ ایران رادمردان بزرگی از آذربایجان را سراغ دارد که بی‌ادعا در تثبیت و تحکیم هویت اصیل دینی این مرزبوم گام برداشته‌اند. رسمیت مذهب حقه اهل بیت علیهم السلام تکاپوی ایرانیان حقیقت‌جویی بود که گم‌گشته خود را در دامن قرآن مجید و خاندان گرامی پیامبر یافتند تاریخ انقلاب اسلامی و دوران مبارزه علیه سلطنت خودکامه و وابسته پهلوی و سال‌های حماسه و دفاع مقدس هم گواه روشنی دیگر بر نقش و جایگاه دلیرمردان ایرانی آذربایجان است، که شرح و بسط آن فرصتی دیگر می‌طلبد.

چگونه می‌توان از تاریخ انقلاب اسلامی سخن گفت ولی یادی از قیام شورانگیز مردم تبریز در بیست و نهم بهمن سال پنجاه‌وشش در دفاع از حریم رهبری و مرجعیت حضرت امام (ره) نکرد.

در پایان با آرزوی موفقیت برای برپاکنندگان، اساتید و محققان شرکت‌کننده در این نشست علمی، یاد مجاهدان و عالمان دیار ولایتمدار آذربایجان را از ستارخان گرفته تا

شهید باکری و شفیع زاده و ... از شیخ سَلار گرفته تا مقدس اردبیلی، علامه امینی و علامه طباطبایی و شهید آیت الله قاضی طباطبایی و شهید آیت الله مدنی را گرامی می‌داریم.

علی لاریجانی (رئیس مجلس شورای اسلامی) ۱۸ آبان هزار و سیصد و نود و سه

دکتر اسماعیل جبارزاده استاندار آذربایجان شرقی پیام خود را به نشست بزرگداشت یک صدمین سال درگذشت ستارخان سردار ملی ایران ارائه داد.

در متن پیام استاندار آذربایجان شرقی آمده است: بسیار مسرورم که این نشست علمی تخصصی یک صدمین سال درگذشت ستارخان در پاسداشت مقام و معرفی یکی از سرداران ملی ایران زمین، در ام‌القرای اسلام ایران اسلامی با همراهی و همگامی کتابخانه مجلس شورای اسلامی و مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن و با حضور شخصیت‌های برجسته علمی برگزار می‌شود و متأسفم که به علت مشغله‌های فراوان اجرایی توفیق را از این بنده سلب نموده تا بتوانم در آن محفل باشکوه خدمت شما حضار محترم عرض ارادت کنم.

نام ستار قره‌داغی با مفهوم مقاومت، شجاعت، مبارزه با اختناق و استبداد و آزادی‌خواهی در خاطره‌ی تاریخ ایران اسلامی نقش بسته است. هنوز محله امیرخیز تبریز بانگ افتخارآمیز سرداران جان‌برکف خود را در یازده ماه مقاومت در برابر یورش قوای دولتی محمدعلی شاه قاجار برای سرکوب مشروطه خواهان و آزادی‌طلبان تبریز

پس از حمله سربازان قزاق به رهبری لیاخوف روسی در به توپ بستن مجلس مشروطه در دوم تیرماه ۱۲۸۶ شمسی را از فرای سوی تاریخ پرافتخار ایران می‌شنود.

آری ستارخان و یار هم‌سنگرش باقرخان و دیگر آزادی خواهان تبریز قهرمان خیز با مقاومت خود امید را به دیگر مبارزان در تهران و سایر شهرها که در اثر دستگیری و اعدام آزادی خواهان مستأصل بودند باز گردانیده و بی‌تردید این قیام تاریخ‌ساز مردم تبریز معلول چند علت اساسی بود که به اختصار برمی‌شمارم: ۱- تبریز به جهت موقعیت استراتژیک خود از دیرباز یعنی از دوره پادشاهی فتحعلی شاه درواقع پایتخت دوم کشور و مقر حکومت و سکونت ولیعهد بود. به این مناسبت بین تهران و تبریز همواره ارتباط وثیق و دائمی از طریق پست و تلگراف و رفت‌وآمد مأمورین دولتی به علت وجود کنسولگری و نزدیکی با کشورهای همسایه ازجمله قفقاز و عثمانی وجود داشت. ازاین‌رو در حوادث مهم ایران، تبریز نقش اصلی را ایفا می‌کرد.

۱- موقعیت جغرافیایی و تجاری تبریز و وجود بازارهای مهم دادوستد در آنجا زمینه حضور تجار و شخصیت‌های برجسته را در این شهر فراهم آورده بود که غالباً در تنویر افکار عمومی نقش مهمی را ایفا می‌کردند.

۲- رفتار ستمگرانه محمدعلی میرزای ولیعهد در تبریز و شناخت عمیق مردم از اعمال فاسد و رشوه‌خواری‌های وی موجب گردید که مردم تبریز با آگاهی تمام علیه این شاه مستبد قیام کنند.

ستارخان به‌رغم بی‌بهره بودن از نعمت سواد، انسانی آگاه، روشن‌بین و وطن‌دوست و از ارادتمندان خاندان ائمه (ع) بود. او در برابر پیشنهاد کنسول روس جهت برافراشتن پرچم بیگانه در سرِ خانه‌اش می‌گوید: ژنرال کنسول، من می‌خواهم که هفت دولت به زیر بیرق حضرت ابوالفضل (ع) و دولت ایران بیایند. من زیر بیرق بیگانه نمی‌روم. در پایان وظیفه خود می‌دانم از تلاش ارزشمند دست‌اندرکاران این همایش تشکر کنم و امیدوارم این اقدام بایسته در مورد معرفی سایر شخصیت‌های ملی، مذهبی، فرهنگی و اجتماعی نیز صورت پذیرد.

متن این پیام توسط حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر مرقاتی قرائت شد.

رئیس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی با اشاره به اینکه شخصیت‌هایی مانند ستارخان محدود به یک ملت، استان و شهر نمی‌شوند، گفت: افرادی مانند ستارخان شخصیت‌هایی با ابعاد بزرگ‌تر از محلی و کشوری هستند و تأثیرات جهانی از اقدامات آن‌ها وجود دارد که باید در منابع جهانی جست‌وجو و کشف کرد.

وی برای تصدیق سخن خود از لنین یاد کرد و گفت: هنگامی که لنین در نخستین حرکت انقلابی خود شکست خورد، در مقالات خود به مردم روسیه گفت: «از مردم ایران یاد بگیرید که چگونه انقلاب مشروطه را پیروز کردند». رجبی گفت: مبارزات ستارخان ارزشی جهانی پیدا کرد حتی زمانی که مهاتما گاندی رهبر هند خود را وامدار

مشروطه در مبارزه با استعمار می‌داند. این نکته توجه ما را به تأثیر قهرمان‌هایی که انقلاب مشروطه را پیروز کردند جلب می‌کند.

رجبی ابراز امیدوارم کرد برگزاری مراسم تجلیل از شخصیت‌های مانند ستارخان در استان نباید این شخصیت‌ها را از بعد فراملی تقلیل دهیم و به شخصیت استانی تبدیل کنیم.

در اختتامیه این نشست پیام مجمع نمایندگان شمال غرب کشور قرائت شد و از تندیس ستارخان در موزه مجلس رونمایی شد.

۸. ۱۹ ژانویه، روز آذری‌های مسلمان جهان

برگزاری نشست علمی «روز آذری های مسلمان جهان» در دانشگاه تبریز

۱۹ ژانویه، نماد بازگشت شیعیان قفقاز به سوی آرمان های شیعی

نشست علمی ویژه ۱۹ ژانویه به عنوان «روز آذری های مسلمان جهان» ؛ شنبه ۲۷ دی ماه ۹۳ در سالن کنفرانس کتابخانه مرکزی دانشگاه تبریز برگزار شد. در این نشست که با حضور جمعی از اساتید و دانشجویان برگزار شد؛ دکتر محمدعلی پرغو رئیس مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران دانشگاه تبریز با اشاره به اقدام قابل تحسین آیت الله عاملی در نام گذاری روز ۱۹ ژانویه به عنوان روز آذری های مسلمان جهان گفت: امتزاج فرهنگ و هویت آذری ها با فرهنگ و معارف اصیل شیعی، پیوند مبارک و ارزشمندی است که محصول قرن ها مجاهدت و ایثار علمی و فرهنگی عالمان آذری شیعه می باشد و روز ۱۹

ژانویه در حقیقت نماد بازگشت جمعی از شیعیان آذری به سوی ارزش‌ها و آرمان‌های شیعی است.

در ادامه مطالب، با اشاره به نقش آذری‌های ایران در پویایی مذهب تشیع و حفظ استقلال و تمامیت ارضی ایران گفت: اعلام رسمیت مذهب تشیع در ایران توسط دولت صفویه گام ارزشمندی در احیای عظمت تاریخی ایران و نیز اقدام مهمی در پویایی و رشد ارزش‌های شیعی و اسلامی بود و از آن مقطع تاریخی تاکنون آذری‌ها همواره در مسیر تثبیت ارزش‌های اسلامی و شیعی حرکت نموده‌اند.

رئیس مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران به نقش آذربایجان در پیروزی انقلاب اسلامی اشاره نمود و اظهار داشت: نقش آذربایجان تنها به محدوده جغرافیایی ایران خلاصه نمی‌شود، بلکه آذربایجان به عنوان کانون جوشان انقلاب اسلامی نوای جان‌بخش انقلاب را به مناطق هم‌جوار از جمله قفقاز و جمهوری آذربایجان نیز منتقل نمود و مردم این مناطق حتی غیرمسلمانان قفقازی؛ از مردم آذربایجان ایران به‌ویژه قیام ۲۹ بهمن تبریز چگونگی مبارزه با ظلم را یاد گرفتند. لذا وقتی شیرازه اتحاد جماهیر شوروی سست شد مردم آن‌سوی ارس در روز ۱۹ ژانویه با قلبی لبریز از عشق ایران و اسلام پا در ایران گذاشتند تا اراده خود برای احیای کامل آموزه‌های اسلامی را فریاد زنند.

در ادامه این نشست، رحیم نیکبخت، پژوهشگر تاریخ نیز ضمن سخنانی گفت: توجه به حفظ اصالت واقعیات تاریخی از جمله مهم‌ترین رسالت‌های مراکز علمی و دانشگاه‌ها

محسوب می‌گردد. وی توضیحات سال گذشته آیت‌الله عاملی در خصوص حوادث مرتبط با تجمع جمعی از آذری‌ها در مرزهای ایران در اواخر اتحاد جماهیر شوروی را اقدامی ارزنده توصیف نمود و آن را طلیعه مقابله با تحریفات تاریخی منطقه قفقاز ارزیابی کرد.

عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز اظهار داشت: روند تبیین واقعیت‌های تاریخی آغاز شده و اخیراً حتی یکی از نمایندگان پارلمان جمهوری آذربایجان که البته به اتخاذ مواضع ضد شیعی اشتها دارد، مطالبی در خصوص تاریخ واقعی جمهوری آذربایجان مطرح نموده است که گامی در راستای تبیین واقعیت‌های تاریخی محسوب می‌گردد.

در ادامه تعداد دیگری از اساتید و دانشجویان نیز به طرح دیدگاه‌های خود پرداختند. گفتنی است سال گذشته (۱۳۹۲) حضرت آیت‌الله سیدحسن عاملی، امام جمعه اردبیل، در خطبه‌های نماز جمعه با اشاره به لزوم تبیین واقعیات تاریخی و مقابله با تحریفات صورت گرفته در تاریخ قفقاز و با هدف پاسداشت خدمات آذری‌ها به مذهب تشیع و دین اسلام روز «۱۹ ژانویه» را به عنوان روز آذری‌های مسلمان جهان نام‌گذاری نموده بود.

۹. همایش ملی «نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی»

فراخوان مقاله

همایش ملی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی

کمیته علمی همایش از عموم اساتید و پژوهشگران تاریخ انقلاب اسلامی برای ارسال مقاله دعوت بعمل می آورد

محورهای همایش

محور اول: نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی

- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری
- نقش آذربایجان در ایجاد طوفان انقلاب اسلامی در انقلاب اسلامی
- نقش طباطبائی و آذربایجان در پیروزی انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در ظهور مختلف انقلاب اسلامی
- آینده نقش انقلاب اسلامی در آذربایجان

محور دوم: نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی

- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی

محور سوم: نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی

- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی
- نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی

بخش ویژه همایش

در این همایش، بخش ویژه ای به تاریخ شفاهی، خاطرات، اسناد، فیلم، تصاویر و... انقلاب اسلامی آذربایجان اختصاص یافته که آثار گردآوری شده در این بخش به نام صاحبان آثار و به صورت فاجری منتشر خواهد گردید؛ علاقه‌مندان به منظور مشارکت می توانند آثار خود را به پست الکترونیک کمیته اجرایی ارسال و یا با دبیرخانه همایش تماس بگیرند.

موضوعات

- مهلت ارسال چکیده مقالات: ۱۵ آبان ۱۳۹۲
- مهلت پذیرش چکیده مقالات: ۳۰ آبان ۱۳۹۲
- مهلت ارسال اصل مقالات: ۱۵ دی ۱۳۹۲
- زمان برگزاری همایش: ۲۶ بهمن ۱۳۹۲

ملاحظات

- چکیده و اصل مقالات در موعد مقرر به صورت جزیف نگاری شده در محیط Word ۲۰۰۳ به پست الکترونیک کمیته علمی همایش ارسال شود.
- ساختار مقالات به شیوه متداول علمی و دانشگاهی تألیف شود.
- مقالات ارسالی بایستی سابقه چاپ نداشته باشند.

آدرس و دبیرخانه همایش	تلفن	سایت و ایمیل
تهران - بهمن ۳۹ - دانشگاه تبریز - ساختمان کتابخانه	۰۴۱ - ۳۳۳۳۹۹۱۸	www.atir.tabrizu.ac.ir
مرکزی - موسسه تاریخ و فرهنگ ایران	۰۴۱ - ۳۳۳۹۲۹۸۴	
دبیرخانه کمیته علمی (جهت ارسال مقالات)	۰۴۱ - ۳۳۳۳۹۹۱۸	atir@tabrizu.ac.ir
دبیرخانه کمیته اجرایی (جهت ارسال آثار مرتبط با بخش)	۰۴۱ - ۳۳۳۹۲۹۸۴	hg-arir@tabrizu.ac.ir

همایش ملی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی با حضور نماینده ولی فقیه در استان و امام جمعه تبریز، استاندار آذربایجان شرقی و با قرائت پیام رییس مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۲۶ در تالار وحدت دانشگاه تبریز برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی دانشگاه تبریز، علی لاریجانی، رئیس مجلس شورای اسلامی در پیامی به این همایش که توسط مهندس محمد اسماعیل سعیدی، نماینده مردم تبریز، آذرشهر و اسکو در مجلس شورای اسلامی قرائت شد، تصریح کرده است: بی تردید انقلاب اسلامی ایران اثرگذارترین و مهم‌ترین حادثه قرن اخیر است که با برهم زدن بسیاری از معادلات جهانی، طرحی نو و بی‌بدیل را به جهانیان عرضه کرد. در روزگاری که دنیا به دو بلوک کمونیسم و لیبرالیسم دسته‌بندی می‌شد و لیبرال دموکراسی غربی با فتح تدریجی سوسیالیسم و کمونیسم، ادعای پایان تاریخ و رسیدن بشر به کامل‌ترین و ایدئال‌ترین حالت ممکن را داشت، به ناگاه طوفان این انقلاب از مهد تمدن و تحولات جهان، منطقه، بین‌النهرین تا ماوراءالنهر برپا خاست و تمامی پیش‌فرض‌های نخبگان و اندیشمندان و تحلیلگران نظام سلطه و اربابان زر و زور و تزویر را درهم ریخت.

در ادامه این پیام آمده است: انقلاب اسلامی نه تنها ساختارهای موجود در ایران را به هم زد که حتی دل‌های ایرانیان مؤمن و موحد را هم متقلب کرد، نهضتی که با اصل اساسی «نه شرقی، نه غربی» و با تأکید بر بازتولید ارزش‌های نو، هنجارهای ایمانی، انقلابی و اسلامی را برای مردم خود به ارمغان آورد. قیام شجاعانه مردم تبریز که از ۲۹ بهمن ۵۶ تا ۲۲ بهمن ۵۷ ادامه یافت، موجب شکل‌گیری سلسله قیام‌های بعدی در سراسر ایران شد که با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران به نهایت خویش نائل شد.

در بخش پایانی این پیام نیز آمده است: این همایش حقیقتاً فرصت مغتنمی است تا با نگاهی عالمانه و دقیق، تاریخ نانوشته انقلاب اسلامی در آذربایجان و نقش اقشار مختلف مؤثر در آن از جمله روحانیون، بازاریان و طیف‌های مختلف تبیین گردد و تاریخ شفایی انقلاب عظیم اسلامی، پیش از آنکه به دست فراموشی سپرده شود، نگارش شده و با یک روش‌شناسی علمی عوامل ظهور و بروز این قدرت نرم و نیز چگونگی تقویت و رشد آن برای آیندگان تدوین شود.

نماینده ولی‌فقیه در استان آذربایجان شرقی نیز در این همایش با اشاره به دو امتیاز مهم مردم آذربایجان گفت: شجاعت و غیرت دینی و مهد علم و ادب بودن، از جمله امتیازات آذربایجانی‌ها و به‌ویژه تبریزی‌ها است که می‌توان آثار آن را در دستاوردهای قبل و بعد انقلاب به عینه مشاهده کرد.

آیت‌الله محسن مجتهد شبستری، در ادامه با تأکید بر اینکه قیام مشروطیت و نهضت تنباکو با رهبری و هدایت علمای این سرزمین، باعث حضور مردم آذربایجان برای دفاع از کیان و خاک ایران شد، تصریح کرد: مبارزات مردم آذربایجان علیه بیگانگان در طول تاریخ نشان‌دهنده، غیرت دینی و شجاعت آن‌ها است که همیشه پشتیبان و حامی ولایت‌فقیه و روحانیت بوده و هستند.

امام‌جمعه تبریز، قیام ۲۹ بهمن تبریز را از دیگر ثمرات مبارزات ملت آذربایجان برشمرد و اضافه کرد: قیام مردم تبریز نقطه عطفی در تاریخ انقلاب اسلامی ایران است و مردم آذربایجان در این قیام برای انقلاب اسلامی ایران سنگ تمام گذاشتند تا اینکه

ستون فقرات رژیم پهلوی با این قیام شکسته شد و این انقلاب در ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ به پیروزی رسید .

استاندار آذربایجان شرقی نیز در این همایش، ضمن اشاره به سیر تاریخی آذربایجان گفت: آذربایجان در طول تاریخ به عنوان یکی از معروفترین ایالات ایران مطرح بوده و در دوره قبل از اسلام، آذرگشنسب، از بزرگترین و مهم‌ترین آتشگاه‌های ساسانیان در شیز آذربایجان قرار داشت و در دوره اسلامی نیز با مهاجرت عرب‌های مسلمان به این سرزمین، بر اهمیت آن افزوده شد و به عنوان دارالمرز و محل مقابله و مبارزه با کفار و یاغیان مشهور شد.

دکتر اسماعیل جبار زاده افزود: در دوره صفویه، با رسمیت یافتن تشیع و انتخاب تبریز به عنوان پایتخت اولین دولت بزرگ شیعی در ایران، آذربایجان مهم‌ترین حامی تشیع شد و با سپر کردن سینه خود در مقابل امپراتوری عثمانی و به خون غلتیدن جوانان این مرزوبوم، عزم و ایمان خلل‌ناپذیرش را در ادوار مختلف تاریخی در حمایت از دین و اسلام به منصفه ظهور گذاشت.

وی افزود: اهمیت آذربایجان تنها محدود به نقش سیاسی و نظامی نیست و با اقلیم پربرکت و خاک حاصل خیزش در اقتصاد ایران نیز اهمیت خاصی دارد و با شهرهای آباد و روستاهای زیبا و پر محصولش، همیشه در ایران مطرح بوده که بازار عظیم تبریز، گواه نقش اقتصادی آذربایجان در گذشته و امروز ایران است.

دکتر جبار زاده اضافه کرد: در نهضت‌های ضد استعماری و انقلابی معاصر نیز، آذربایجان و آذربایجانیان همیشه در خط مقدم مبارزه حضور داشته‌اند و نقش آذربایجان و تبریز در انقلاب مشروطه، نهضت ۱۵ خرداد، قیام ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ و سنگرهای مبارزه با رژیم طاغوت در سال ۱۳۵۷ بر کسی پوشیده نیست.

استاندار آذربایجان شرقی همچنین انقلاب اسلامی را حادثه‌ای بزرگ در تاریخ معاصر کشور و دنیا خواند و افزود: هنوز هم چندان‌که باید، به دلیل عظمت و گستردگی، به تمام زوایای آن پرداخته نشده است که در این راستا، هر تلاشی بالفطره ارزشمند بوده و آذربایجان به‌عنوان یکی از مناطقی که نقش محوری در مبارزه با رژیم طاغوت و به ثمر رسیدن انقلاب داشته، مستحق کارهای بیشتری در این زمینه است.

رییس دانشگاه تبریز نیز در این همایش، با اشاره به اهمیت موضوع چنین همایش‌هایی که به‌شدت جای خالی آن احساس می‌شود، گفت: آذربایجان در طول تاریخ پرافتخار خود، همواره مهد قیام‌ها و مبارزات دامنه‌داری بوده است که آزادگی و میهن‌پرستی مردم آن، از تاریخ باستان تا امروز، زبانزد عام و خاص است.

دکتر محمدرضا پورمحمدی در ادامه افزود: فداکاری‌ها و خدمات آذربایجان به اسلام در دوران معاصر نیز بسیار است همچنان که ایثارگری‌های آنان در نهضت مشروطه و تنباکو و دفاع از تمامیت ارضی و کیان فرهنگی ایران شهره آفاق بوده است.

رئیس دانشگاه تبریز اضافه کرد: خروش مردم تبریز در قیام ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ از جمله برگ‌های زرین تاریخ ماست و نقطه عطفی برای پیروزی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ بوده و این پیروزی را تسریع کرد که ما بدان افتخار می‌کنیم و همه این‌ها در سایه عشق به وطن و ایمان و ولایتمندی مردم آذربایجان حاصل شده است، همچنین اولین شهید قیام ۲۹ بهمن نیز شهید محمد تجلایی از دانشگاه تبریز بود. وی افزود: استان آذربایجان شرقی، استانی پیشتاز در تمام عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و علمی است و برای همین است که رهبر معظم انقلاب، این استان را سر ایران نامید و به گفته بزرگان نیز، این استان، سر و سر ایران است و برگزاری چنین همایش‌هایی علاوه بر کنار هم آوردن محققان و پژوهشگران، مستندسازی تاریخ شفایی آذربایجان است که ان‌شاءالله به‌عنوان آثاری ماندگار به نسل‌های آتی به یادگار گذاشته شود.

دکتر محمدعلی پرغو، دبیر علمی این همایش نیز انقلاب اسلامی را از مهم‌ترین حوادث تاریخ ایران خواند و گفت: بعد از به رسمیت شناختن مذهب شیعه در ایران، آذربایجان در تمام صحنه‌های مهم تاریخی سینه سپر کرده و برای تحقق انقلاب اسلامی، اقشار مختلف مردم آذربایجان، گوش‌به‌فرمان امام راحل و مجاهدت‌های بزرگ‌مردانی مانند شهید آیت‌الله قاضی طباطبایی و شهید آیت‌الله مدنی، صحنه‌های عظیمی را از مقابله با ظلم و ستم در تاریخ ثبت کردند. رئیس مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران دانشگاه تبریز افزود: از ویژگی‌های بارز مردم آذربایجان غیرت و آزادگی در کنار اطاعت از رهبری

است و قیام ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ نمونه بارزی بر نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی است.

وی در ادامه با ارائه گزارشی از روند نحوه برگزاری این همایش تصریح کرد: مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران بستری مناسب را فراهم آورد تا با برگزاری این همایش، گامی مهم را در جهت مستندسازی تاریخ شفایی آذربایجان برداشته باشد و برای همین منظور، چندین جلسه هماهنگی برگزار و فراخوان داده شد که با استقبال دانشگاهیان و پژوهشگران تمدید شد و ۱۷۰ چکیده مقاله برای طرح در برنامه‌های علمی به دبیرخانه ارسال شد که از آن، ۱۴۰ چکیده مقاله برای انتشار در مجموعه چکیده مقالات انتخاب شد.

دکتر پرغو افزود: این همایش در محورهای نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری، نقش آذربایجان در اتحاد ملی و انسجام اسلامی در انقلاب اسلامی، نقش علما و روحانیون آذربایجان در پیروزی انقلاب اسلامی، نقش آذربایجان در ادوار مختلف انقلاب اسلامی و آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی در آذربایجان برگزار می‌شود و بخش ویژه‌ای به تاریخ شفاهی، خاطرات، اسناد، فیلم، تصاویر و ... انقلاب اسلامی در آذربایجان اختصاص یافته که آثار گردآوری شده در این بخش به نام صاحبان آثار و به صورت فاخری منتشر خواهد شد.

سخنرانی قاسم صمدیان، مدیرکل بنیاد شهید و امور ایثارگران استان آذربایجان شرقی، دکتر یعقوب توکلی در خصوص «جایگاه آذربایجان در انقلاب اسلامی» و روح الله

رشدی در زمینه «تاریخ انقلاب اسلامی را نجات بدهیم»، تجلیل از خانواده شهدای انقلاب اسلامی، رونمایی از ۳ جلد کتاب مربوط به همایش، قرائت شعر، پخش کلیپ و ... از جمله دیگر برنامه‌های آیین افتتاحیه این همایش بود.

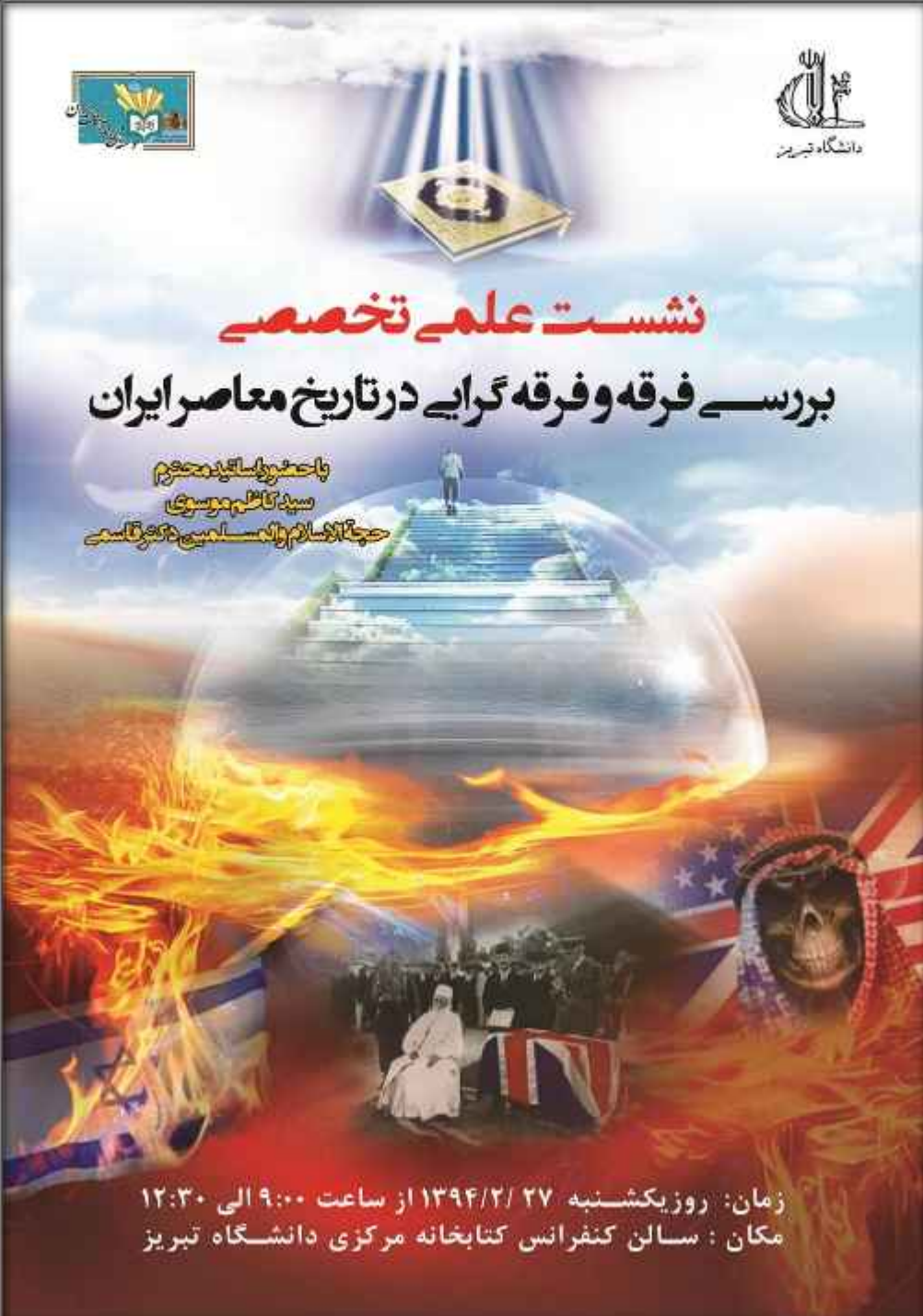

۱۰. بررسی فرقه و فرقه‌گرایی در تاریخ معاصر ایران

برگزاری نشست فرقه و فرقه گرایی در ایران مورخه ۱۳۹۴/۰۲/۲۷

نشست علمی تخصصی

بررسی فرقه و فرقه گرایی در تاریخ معاصر ایران

پاغشور و اساتید محترم
سید کاظم موسوی
حجت الاسلام و آلاء اسلامی دکتر قاسمی

زمان: روز یکشنبه ۱۳۹۴/۲/۲۷ از ساعت ۹:۰۰ الی ۱۲:۳۰
مکان: سالن کنفرانس کتابخانه مرکزی دانشگاه تبریز

نشست علمی تخصصی «بررسی فرقه و فرقه‌گرایی در تاریخ معاصر ایران» به همت مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در مورخه ۱۳۹۴/۰۲/۲۷ در سالن کتابخانه مرکزی دانشگاه تبریز برگزار شد.

رییس مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در این آیین با بیان اینکه یکی از راه‌های پیشگیری از گرایش افراد به فرقه‌های انحرافی، لزوم پاسخگویی متولیان دین به شبهات در مورد گرایش به فرقه‌ها و خواسته‌های مردم جهت مقابله با فرقه‌گرایی است، تصریح کرد: در این صورت گرایش افراد به فرقه‌های انحرافی کمتر می‌شود، البته در ایران برخی عناصر فرهنگی و اجتماعی نیز در گرایش به‌سوی فرقه‌ها کمک می‌کنند.

دکتر محمدعلی پرغو، در ادامه با تأکید بر اینکه غلبه فرهنگ احساسی و ضعف عقلانیت، همچنین تجزیه ارزش‌های اجتماعی در جامعه دو عنصر مهم در گرایش به فرقه‌ها هستند، اولی به لحاظ ضعف آموزش و تربیت‌های عقلانی و دومی به جهت استفاده نادرست از رسانه، هنر، ورزش و ارائه الگوهای جذاب نامطلوب در این عرصه‌ها به وجود می‌آیند، تصریح کرد: فرقه‌ها به اشکال بسیار گوناگون و با اعتقادات کاملاً متفاوت ظاهر می‌شوند، اما در کارکردها همگی از ساختار واحدی پیروی می‌کنند. به گفته وی، فرقه‌ها با استفاده از تکنیک‌های روانی و به‌کارگیری روش‌های کنترل ذهن،

نوعی رابطه مطلق و بسیار خطرناک بین رهبر سرکرده و پیرو به وجود می‌آورند، بدین‌وسیله، دفاع روانی فردی را به حدی در انسان از بین می‌برند، که توان نه گفتن از وی سلب می‌شود لذا پیرو به ابزاری تبدیل می‌شود که هر فرمانی را بدون ارزیابی درست با غلط بودن آن اجرا می‌کند. دکتر پرغو، یادآور شد: این پدیده به مغزشویی معروف شده است که شیوه‌های آن، روزبه‌روز پیشرفته‌تر می‌شود، بدین‌سان فرقه‌ها همگی از ناآگاهی افراد به این شیوه‌ها استفاده می‌کنند.

سید کاظم موسوی، مدیر مؤسسه مطالعاتی روشنگر، از دیگر سخنرانان این نشست تخصصی بود که در خصوص پیشینه فرقه و فرقه‌گرایی در ایران به ارائه مطالب خود پرداخت. وی با بیان اینکه مسائل فرقه و فرقه‌گرایی برای نخستین بار در قرن ۱۹ در اروپا مطرح شد، گفت: بحث فرقه و فرقه‌گرایی در ایران نیز در دوره قاجار شروع و امروزه هم با عناوین مختلف در جامعه مطرح است.

موسوی، با اشاره به آسیب‌های جریان فرقه و فرقه‌گرایی در جامعه اضافه کرد: فرقه و فرقه‌گرایی هر جامعه و گروهی تضعیف و آسیب‌های اجتماعی را به دنبال دارد که ازجمله آن‌ها می‌توان به آسیب‌های اقتصادی و مالی، انحراف نخبگان و تضعیف بنیان خانواده اشاره کرد. به گفته وی، در بحث جنگ نرم، دشمن همواره از هر فرصتی برای تضعیف این نظام استفاده می‌کند که یکی از آن‌ها بحث فرقه و فرقه‌گرایی است و باید دست‌اندرکاران و متولیان این امر مراقب جریان‌های انحرافی در جامعه باشند.

حجت‌الاسلام محمود رضا قاسمی، پژوهشگر این حوزه نیز در این نشست تخصصی با اشاره به بحث فرقه‌های نوظهور و عرفان حلقه گفت: تمسخر منجی آخرالزمان و ائمه معصومین(ع)، بی‌احترامی به قبور ائمه اطهار(ع)، اهانت به مقدسات ازجمله اقدامات رهبران و اعضای عرفان‌های نوظهور است که با هیچ منطق و عقلی سازگار نیست. پژوهشگر عرفان‌های نوظهور، در ادامه با تأکید بر اینکه حقیقت رحمانی بودن یا شیطانی بودن رفتار و کردار شاخه‌های عرفان کیهانی (حلقه) را باید از آسیب دیدگان گرایش به این گروه پرسید، تصریح کرد: بر اساس گزارش آمارهای موجود، افراد آسیب‌دیده پس از اتصال و گرایش به این گروه‌ها به بیماری‌های روانی دچار می‌شوند که قبلاً به‌هیچ‌وجه دچار نبوده‌اند. به گفته وی، علل جذب بیشتر افراد به این گروه‌ها به خاطر درمان بیماری‌های جسمی و روانی بوده است که مخاطبین بعد از اتصال به این گروه‌ها متوجه شدند که کار اشتباهی کرده‌اند.

شایان‌ذکر است این نشست در راستای بررسی فرقه‌گرایی، علل گرایش مردم به آن، راه‌های گرایش، استفاده از باورهای دینی در کشاندن آن‌ها به سمت فرقه‌های مختلف برگزار شد و راه‌های شناخت و مقابله با آن و توجیه علمی و روانی مردم نسبت به آن فرقه‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

۱۱. همایش یکروزه «نقد تاریخ‌نگاری در جمهوری آذربایجان»

نشست نقد تاریخ‌نگاری در جمهوری آذربایجان با حضور اساتید مطرح علوم انسانی دانشگاه‌های تبریز و قفقاز پژوهان به همت مؤسسه فرهنگی، پژوهشی آذر آران و

مؤسسه مطالعات تاریخ و فرهنگ ایران بیست و سوم تیر ۱۳۹۴ در تالار شهریار دانشگاه تبریز برگزار شد.

در این نشست ابتدا دکتر محمدعلی پرغو استاد تاریخ و رئیس مؤسسه مطالعات تاریخ و فرهنگ ایران وارونه‌نویسی و جعل تاریخ ملت‌های منطقه را سیاستی استکباری دانست که مبارزه با آن، آگاهی و بیان حقایق تاریخی ملت‌های منطقه را می‌طلبد.

وی با اشاره به سیاست دولت روسیه تزاری در گذشته مبنی بر این‌که «برای ملت‌های منطقه باید تاریخی نگاشت که روسیه را مهاجم تلقی نکنند» افزود: هرچند روسیه تزاری در اجرای این سیاست موفقیت چندانی به دست نیاورد، ولی رژیم کمونیستی که بعد از آن به قدرت رسید، با سرکوب عالمان دینی قفقاز توانست در این مسیر گام بردارد؛ این تحرکات منجر به دوباره‌نویسی تاریخ منطقه قفقاز شد که در این پروسه، اسناد و مکتوبات تاریخی ملل ساکن آذربایجان، گرجستان، ارمنستان، داغستان و... جمع‌آوری و دوباره‌نویسی شد.

این استاد دانشگاه، افزود: کمونیست‌ها با خط و زبان دیگر ملت‌های ساکن شوروی کاری نداشتند، اما خط مردم ساکن در جمهوری آذربایجان فعلی را ابتدا به لاتینی و سپس به کربل تغییر دادند و بدین ترتیب مسیر را برای تحریف تاریخ و جعل فرهنگ آذربایجان هموار کردند؛ این انقطاع از گذشته فرهنگی به‌جایی رسید که مردم جمهوری

آذربایجان دیگر نمی‌توانستند اشعار شاعران بزرگی چون نظامی گنجوی و ملا محمد فضولی را که به زبان فارسی، عربی و آذری با الفبای قرآنی است بخوانند.

در ادامه این نشست دکتر محمدعلی متفکر آزاد، رییس دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه تبریز در سخنانی کوتاه با ذکر خاطره‌ای از قلب حقایق تاریخی در جمهوری آذربایجان گفت: در سفری به باکو برای بازدید به محوطه مزار عالمان مشهور به «عالیملر مزاری» رفتم؛ بالای قبر ابوالفضل ائلچی بیگ رییس‌جمهور سابق جمهوری آذربایجان تابلویی را مشاهده کردم که در آن قسمت‌های وسیعی از ایران که لرستان و خراسان را هم شامل می‌شد ذیل نقشه آذربایجان واحد فرضی تصویر شده بود؛ تنها کاری که کردم این بود که خندیدم و از کنار آن رد شدم. این نمونه‌ای است از تحریف تاریخی و جغرافیایی در جمهوری آذربایجان.

محمدرضا کفاش جمشید مدرس جغرافیای سیاسی و مدیر مؤسسه تحقیقاتی آران طی سخنانی در این نشست، با اشاره به اهمیت دانش تاریخ برای ملت‌ها و دولت‌ها گفت: تاریخ‌نگاری با ملت‌سازی و دولت‌سازی ارتباط مستقیم دارد و به جهت این‌که دولت‌ها از تاریخ می‌توانند برای اغراض سیاسی خود استفاده کنند، همواره توجه قرار گرفته است.

وی تحریفات تاریخی در جمهوری آذربایجان را به سه دسته تقسیم‌بندی کرد؛ کتاب‌هایی که محققین خارجی به سفارش دولت جمهوری آذربایجان نگاشته‌اند، مانند

کتاب «الهام سیمای یک رئیس‌جمهور» که گراهام ویلسون آن را نگاشته است و در فصل نخست این کتاب تحریف‌های آشکاری دیده می‌شود؛ کتاب‌هایی که توسط سران هیئت حاکمه این جمهوری نگاشته شده است، مانند چند کتاب اخیر رامیز مهدی‌اف دبیر شورای عالی امنیت ملی جمهوری آذربایجان که حتی در کتاب اخیر خود، دولت افشاریه را که اکثریت مطلق تاریخ‌نگاران در ایرانی بودن آن شکی ندارند، دولتی ترک معرفی می‌کند که ایران را تحت سیطره خود گرفته است و دسته سوم کتاب‌هایی که برای تدریس در مدارس و دانشگاه‌های آذربایجان تألیف شده است.

کفاش جمشید در ادامه با تمرکز بر روی کتاب «آتا یوردو» که جهت تدریس در پایه پنجم دبستان مدارس جمهوری آذربایجان تألیف شده است، این کتاب را فاقد هر نوع ارجاع علمی دانسته و موج ایران ستیزی و تنفر پراکنی از ایران را در این کتاب بی‌سابقه توصیف کرد.

این مدرس دانشگاه افزود: این کتاب با توجه به این‌که برای مخاطب نوجوان نگاشته شده است، با بهره‌گیری از عنصر عاطفی و احساسی برای اثرگذاری بیشتر بر نوجوانان، ایران را با تعبیری چون قاتل، خون‌آشام و... معرفی می‌کند.

وی ادامه داد: در این کتاب نقشه‌ای فرضی از آذربایجان واحد تصویر شده است که شامل بخش‌های وسیعی از خاک ایران، روسیه، عراق، ترکیه و گرجستان می‌شود و تمامیت ارضی این کشورها را نادیده می‌گیرد؛ همچنین مؤلف کتاب به لحاظ عناد با عنصر دین، تحریفاتی در تاریخ اسلام وارد کرده است و ضمن توهین به پیامبر مکرم

اسلام(ص) خطاب به دانش‌آموزانی که اکثریت قریب به اتفاقشان مسلمان و شیعه‌مذهب هستند، پیامبرشان را فئودال و اشغالگر معرفی می‌نماید.

دکتر کفاش جمشید در بخش انتهایی صحبت‌های خود گفت: تاریخ‌نگاری معاصر در جمهوری آذربایجان بر روی عنصر ضدیت با ایران و چشم داشتن بر تمامیت ارضی همسایگان بنا شده است که مخالف پادمان‌های بین‌المللی و اصول علمی تاریخ‌نگاری است.

ادامه این نشست با سخنرانی دکتر غفار عبدالهی متنق، مدرس و محقق تاریخ دانشگاه تبریز، همراه بود. وی گفت: از میان جمهوری‌های تشکیل یافته پس از فروپاشی شوروی، هشت کشور اشتراکات فرهنگی زیادی با ایران دارند که از این میان شش کشور مسلمان هستند و در این میان هم جمهوری آذربایجان با داشتن اکثریت شیعه‌مذهب، نسبت به سایرین اشتراکات فرهنگی بیشتری با ایران دارد.

این استاد دانشگاه ادامه داد: همه این هشت دولت، در مقاطعی از حیات خود، برخوردهای فرهنگی با ایران داشته‌اند؛ چنانکه تاجیکستان امیر اسماعیل سامانی را که پادشاهی ایرانی به شمار می‌رود، مؤسس خود می‌داند و یا قرقیزستان فارابی را دانشمند نامدار خود می‌داند درحالی‌که او به‌عنوان دانشمند ایرانی شناخته می‌شود.

وی افزود: این امر فی‌نفسه اشکالی ندارد و هیچ مانع فرهنگی مانع از افتخار مشترک دو ملت به فارابی، ابن‌سینا، امیر اسماعیل سامانی و شاه اسماعیل صفوی نمی‌شود؛

مشکل آنگاه به وجود می‌آید که دولتی برای ساخت بنای تاریخ خود، از مصالح تاریخ ایران استفاده می‌کند.

دکتر عبدالهی پیشنهاد انتشار نشریه تاریخ‌نگاری به دو زبان فارسی و ترکی آذربایجانی را مطرح و همگرایی بیشتر تاریخ‌نگاران دو کشور را مانع از جعل‌های تاریخی پیش‌آمده دانست.

۱۲. جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن در آذربایجان

همایش ملی جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن در آذربایجان (مورخه

۱۳۹۴/۰۹/۱۱۵)

همایش ملی جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن در آذربایجان

محورها

عید خون فرق دموکرات
استالین و شکل گیری فرق دموکرات
تاریخ شفاهی اشغال ایران و حوادث آذربایجان
ارزیابی فعالیت های فرق دموکرات آذربایجان
چگونگی تسلط فرق دموکرات بر شهرهای مختلف
زمین های شکل گیری حزب تودا و فرق دموکرات آذربایجان
مقاومت های محلی (مردم، علما، عشایر) در مقابل فرق دموکرات
پی آمدهای اشغال آذربایجان (سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی)
فعالیت های فرهنگی ارتش سرخ و فرق دموکرات (تئاتر، نمایش فیلم، کسرت موسیقی، انتشار روزنامه)

محل برگزاری

تهران - بزرگراه حقانی - ابتدای خیابان کوثر - ساختمان کنجینه اسناد - سالن همایش ها

زمان برگزاری همایش

یکشنبه ۱۵ آذر ۱۳۹۴ ساعت ۱۳ الی ۱۷

آدرس دبیرخانه علمی همایش : diyarekohan@gmail.com

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

وزارت فرهنگ و امور اسلامی

وزارت آموزش

وزارت بهداشت و آموزش پزشکی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزارت جهاد کشاورزی

وزارت محیط زیست، شهرسازی و معماری

همایش «جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن در آذربایجان» یکشنبه ۱۵ آذرماه ۱۳۹۴ در پژوهشکده اسناد سازمان آرشیو ملی برگزار شد. این همایش در دو قسمت با ارائه

مقالات متنوع برپا شد که در قسمت نخست هیئت‌رئیسۀ آن علی ططری، مدیر مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی و مسعود فراستی، معاون پژوهشی مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران بودند و هیئت‌رئیسۀ قسمت دوم را محسن روستایی، سند پژوه و مسعود پیمان، مدیرمسئول روزنامه مه‌آزادی تشکیل دادند. در این همایش غلامرضا عزیزی، مدیر پژوهشکده اسناد سازمان آرشیو ملی، دکتر محسن جعفری‌مذهب، عضو هیئت‌علمی کتابخانه ملی، دکتر مجید تفرشی، پژوهشگر تاریخ‌نگار، مسعود عرفانیان، تاریخ‌نگار، علی شجاعی صائین، پژوهشگر تاریخ و تعدادی دیگر از اساتید و محققان و دانشجویان دکترای تاریخ ... حضور داشتند.

اشاره‌ای به برخی از سخنرانی‌های این همایش:

دکتر کامروز خسروی، دکترای ایران دوره اسلامی در مقاله «بررسی ادبیات داستانی حامی فرقه دموکرات شوروی» گفت: برخی نویسندگان باکوئی در حسرت شکست این پروژه ادبیاتی به نام «ادبیات حسرت» را شکل دادند که به‌زعم آن‌ها شکوه از جدایی دو آذربایجان داشت. در ایران نیز در سال‌های اخیر با بهره‌گیری از غفلت نهادهای دولتی، شماری از نویسندگان جدایی‌خواه اقدام به انتشار رمان‌ها و داستان‌هایی از وقایع فرقه با رویکردی جانب‌دارانه از آن‌ها کرده‌اند. در این تحقیق به دو اثر از این دست رمان‌ها می‌پردازیم و روایات غیرواقعی تاریخی که آن‌ها در آثارشان منعکس کرده‌اند را مورد ارزیابی قرار می‌دهیم.

وی با نام بردن یک رمان عنوان کرد: رمان «مردگان باغ سبز» نوشته محمدرضا بایرامی از سوی حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی منتشر و اخیراً به روسی نیز ترجمه شده است. این رمان به روزهای فرجامی فرقه دموکرات آذربایجان می‌پردازد. قهرمان داستان جوانی به نام بالاش است که به‌عنوان خبرنگار رادیو و روزنامه‌نگار در خدمت دستگاه تبلیغاتی فرقه دموکرات است. این تاریخ‌پژوه در بخش دیگری از سخنانش بیان کرد: به لحاظ ادبی، رمان بایرامی از ساختار منسجمی برخوردار است. وی از تکنیک روایی رئالیسم جادویی بهره برده است. از طرفی گره‌های تراژیک و تعلیق در داستان وجود دارد. داستان روان بازگو شده و نویسنده تلاش کرده که کمتر شعار بدهد، اما اثر وی خالی از نیش، کنایه و غرض‌ورزی نیست هرچند با ظرافت ابراز شده است. متأسفانه بایرامی در این داستان رعایت بی‌طرفی را نکرده و جانب‌دارانه با اهداف تجزیه‌طلبان آذربایجان همدلی نشان داده است.

کاوه بیات، تاریخ‌نگار در مقاله‌ای با نام «تظاهرات ملی تبریز نوروز ۱۳۲۴» گفت: زمستان سال ۱۳۲۳ ه.ش برای ایران زمستان سختی بود. اگرچه جنگ جهانی دوم رو به پایان داشت و این می‌توانست از خاتمه یافتن دوران سختی و اشغال حکایت داشته باشد، اما با اقدام دولت شوروی برای کسب امتیاز نفت شمال و بحران حاصل از امتناع دولت وقت در رسیدگی به این درخواست، سرنوشت روشنی در پیش روی نبود. وی ادامه داد: در همان مراحل نخست بحث نفت شمال، دولت شوروی علاوه بر

جابه‌جایی‌های نظامی در سطح تهران در تأکید و پافشاری بر خواسته‌اش تمامی عوامل داخلی خود را در آنجا و دیگر حوزه‌های تحت اشغال ارتش سرخ به کوچه و خیابان آورد و به دنبال بی‌نتیجه ماندن این نوع تظاهرات، برنامه‌های دیگری ریخت. این مقاله تلاش می‌کند عکس‌العمل ارتش سرخ مستقر در آذربایجان را در قبال رژه نیروهای ارتش ایران و استقبال مردمی تبریز از آن بر اساس منابع و اسناد بررسی کند.

سید مسعود پیمان، مدیرمسئول روزنامه مهد آزادی با مطلبی تحت عنوان «عید خونی که بر پا نشد» بیان کرد: از پیامدهای ناگوار و نکبت‌بار جنگ جهانی دوم در ایران، باید از خیز بی‌سابقه دول پیروز در جنگ، برای گسترش منطقه نفوذ خود با راه‌اندازی جنبش‌های تجزیه‌طلبی تحت پوشش مطالبه خودمختاری نام برد. در این میان فرقه دموکرات آذربایجان و جمهوری خودخوانده منبعث از آن نیز همانند علف‌های هرز و گیاهان زهرآگینی بودند که در منجلاب بی‌عدالتی، فقر، بی‌سوادی و فساد همه‌جانبه حاکم در کشورمان به وجود آمده و رشد کردند. وی افزود: در بستر این اوضاع نابسامان، سردمداران کاخ کرملین، سرمست از پیروزی‌های چشمگیر در جنگ جهانی دوم و موفقیت در تأسیس دولت‌های اقماری در اروپای شرقی برای توسعه قلمرو ژئوپلیتیک خود و تحقق وصیت پترکبیر به‌منظور دسترسی به آب‌های گرم خلیج فارس درصدد برآمدند، قسمت‌هایی از کشور ما را جدا کرده و دست‌نشانندگان خود را بر آن مستولی سازند. لذا فرقه دموکرات آذربایجان، ظاهراً به رهبری جعفر پیشه‌وری و در

اصل با هدایت عوامل همسایه شمالی، در سایه وعده‌های فریبنده گسترش عدالت، برچیدن فساد حکومتی، توسعه فرهنگی و اقتصادی و بهبود وضع معیشت مردم در ۲۱ آذر ۱۳۲۴ اقدام به تأسیس جمهوری خود خوانده آذربایجان کرد. مدیرمسئول روزنامه مهد آزادی اظهار کرد: در ابتدای کار فرقه دموکرات، توانست با مخفی کردن چهره الحادی، نیت تجزیه‌طلبانه خود و اعلام برنامه‌های اصلاحات ارضی، اجتماعی و اقتصادی در منطقه، مدت کوتاهی به کار خود ادامه دهد، اما در پی بر ملا شدن هویت واقعی آن، مردم به پوچ بودن وعده‌های اصلاحی فرقه آگاه شده و چند ماه پس از اعلام جمهوری آذربایجان و در شرایطی که ارتش ناتوان شاه در شریف آباد قزوین زمین‌گیر بود، به‌طور خودجوش مبارزه جدی را برای بیرون راندن عوامل بیگانه آغاز کردند.

امید اخوی، دانشجوی دکتری دانشگاه شیراز با ارائه مقاله «فروپاشی فرقه دموکرات ۱۳۲۰-۱۳۲۵ ه.ش» گفت: اردبیل به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شهرهای شمال غرب ایران همواره خاستگاه حوادث و رویدادهای مهمی بوده است. بررسی اوضاع و احوال زندگی مردم این شهر در دوره جنگ جهانی دوم تا حضور فرقه دموکرات در این شهر می‌تواند بسیاری از مسائل را روشن کند. وی افزود: خاطرات و تاریخ شفاهی مردم اردبیل از این حوادث بسیار شنیدنی و قابل استفاده است، مردمی که در جنگ جهانی دوم حضور بیگانه را در خیابان‌های شهر خود دیدند و درصدد برآمدند به بازسازی زخم‌هایش بپردازند. آن‌ها فرقه‌ای با ادبیات فریبکارانه را میان خود دیدند و به مقابله با آن

برخاستند. در این میان خاطرات مردم شهر و صداهایی که از آن‌ها در میان خانواده‌هایشان باقی‌مانده بسیار کمک می‌کند تا زوایای پنهانی از یک دوره تاریخ اجتماعی شهری با قدمتی هزارساله نمایان شود.

«رمزگشایی از خاطرات هاشم ترلان» عنوان مقاله‌ای بود که رحیم نیکبخت، مدیر مؤسسه دیار کهن ارائه داد. وی گفت: یکی از تبعات مهم جنگ جهانی دوم در آذربایجان پیدایش فرقه دموکرات آذربایجان بود. هواداران فرقه تلاش می‌کردند برای آن ریشه‌های ملی و مردمی تعبیه و آن را حرکتی در تداوم نهضت مشروطه و قیام شیخ محمد خیابانی قلمداد کنند. با این حال در سال‌های اخیر با انتشار اسنادی این تلقی با چالش‌های جدی مواجه شده است. از جمله انتشار کتاب «فراز و فرود فرقه دموکرات آذربایجان» تألیف پرفسور جمیل حسنی بر پایه اسناد محرمانه آرشیو حزب کمونیست اتحاد جماهیر شوروی و همچنین اسناد دیگری که جسته‌گریخته منتشر شده است و نقش پر قدرت عامل خارجی را هرچه بیشتر نمایان می‌سازد. البته این به معنی نادیده گرفتن وضعیت اجتماعی دوره مذکور نیست، گرچه در این میان انتشار برخی از خاطرات اعضای فرقه دموکرات حلقه‌های مفقوده این موضوع را عیان‌تر می‌سازد. وی افزود: «گوموشو پنچک» خاطرات یکی از اعضای فرقه دموکرات با نام مستعار هاشم ترلان است که در آن فعالیت‌های راوی در دوره مهاجرت به شوروی سابق و بعد بازگشت به ایران همچنین دوره اشغال آذربایجان و پیدایش فرقه دموکرات به ترکی

آذربایجانی در سال‌های اخیر در تهران منتشر شده است. موضوع مهمی که در لابه‌لای خاطرات وی دیده می‌شود ارتباط منسجم عوامل اطلاعاتی شوروی با مهاجرانی است که به ایران بازگشته و هریک در جای خود به اقدامی موظف شده‌اند. خانواده هاشم ترلان از جمله کسانی بود که در دوره آشوب‌های بعد از مشروطه از یکی از روستاهای اطراف سراب به قفقاز جنوبی مهاجرت کرده بودند. وی تعلیمات خاصی را در شوروی دیده و بعد از اشغال آذربایجان توسط ارتش سرخ به کمک افسرانی اطلاعاتی شوروی به خدمت گرفته شد. وی همچنین در انتشار روزنامه «وطن یولوندا» و همچنین توزیع آن همکاری مؤثری داشت. وطن یولوندا (در راه وطن) نشریه رسمی ارتش سرخ بود که به زبان ترکی آذربایجانی و الفبای فارسی از سوی افسران اطلاعاتی ارتش سرخ منتشر می‌شد.

هادی رجبی، دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه تهران با مقاله‌ای به نام «فرقه دموکرات آذربایجان و بررسی چند شبهه» گفت: این مقاله به بررسی دو ادعای مدافعان فرقه دموکرات پرداخته است. همچنین به چگونگی مسلط شدن فرقه دموکرات بر آذربایجان و چرایی طرفداری مردم از فرقه در ابتدای تشکیل آن اشاره شده است. وی ادامه داد: با توجه به این موضوع طرفداران فرقه دموکرات برای مشروع جلوه دادن ادعاهای خود با طرح شبهاتی چنین القاء می‌کنند که پیدایش فرقه دموکرات یک حرکت ملی مردم آذربایجان بوده است. در این مقاله به بررسی این شبهه‌ها پرداخته شده و

در عین حال از تطهیر سیاست‌ها و عملکرد رژیم پهلوی در این مناطق اجتناب شده است

علی کالیراد، استادیار بنیاد دائره‌المعارف اسلامی با ارائه مطلب « فعالیت‌های مطبوعاتی شوروی در آذربایجان: مطالعه موردی ماهنامه آذربایجان، ۱۹۴۶ - ۱۹۴۵ م. / ۱۳۲۵ - ۱۳۲۴ ه.ش. » گفت: با وجود دوران کوتاه حکومت فرقه دموکرات در آذربایجان، بخش قابل توجهی از کوشش‌های مأموران اتحاد شوروی و کارگزاران فرقه دموکرات مصروف اقدامات فرهنگی و تبلیغی شد. این اقدامات فرهنگی و تبلیغی که به منظور بسترسازی برای جدایی آذربایجان از ایران و با هدف کسب مشروعیت برای برپایی یک نظم جدید سیاسی و اجتماعی صورت می‌گرفت، جایگاه ویژه‌ای در برنامه‌های شوروی‌ها داشت. از جمله این اقدامات، انتشار جراید و مطبوعات در آذربایجان بود وی ادامه داد: در فرمان دفتر سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی مورخ ۶ ژوئیه ۱۹۴۵، دستور انتشار نشریه‌ای مصور در باکو و توزیع آن در ایران داده شد که به نظر می‌رسد انتشار ماهنامه مصور آذربایجان به زبان ترکی و با الفبای عربی - فارسی در باکو در همان سال، حاصل این فرمان بوده باشد. این نشریه مجموعاً در ۱۷ شماره در سال‌های ۱۹۴۵ و ۱۹۴۶ به چاپ رسید. این پژوهش با بهره‌گیری از ۱۳ شماره موجود ماهنامه آذربایجان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، به معرفی و تحلیل محتوای آن می‌پردازد. در این همایش از دو کتاب «اطلس نقشه‌های جغرافیای آذربایجان» تألیف امیر هوشنگ انوری و «نهضت

میهن‌پرستان ارسباران» تألیف بهزاد محمدخانی رونمایی شد. همچنین از برخی مقاله‌دهندگان به مراسم‌های تاریخی مؤسسه دیار کهن با اهدا لوح یادبود قدردانی شد. کاوه بیات، پژوهشگر و تاریخ‌نگار یادداشتی درباره کتاب «اطلس تاریخی نقشه‌های جغرافیایی آذربایجان» نوشته بود که برای حاضران در جلسه خواند. کتاب «اطلس تاریخی نقشه‌های جغرافیایی آذربایجان» به کوشش امیر هوشنگ انوری در ۳۹۶ صفحه مصور و رنگی از سوی انتشارات ندای تاریخ منتشر شده که اثر فوق‌العاده ارزشمندی است.

۱۳. نشست علمی «اسلام تورپاقی»

نشست علمی «اسلام توپرانی» با حضور جمعی از سران احزاب و تشکل‌های مردم‌نهاد فعال از جمهوری آذربایجان در زمینه آزادسازی قره‌باغ در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۱۸ در سالن اجتماعات علامه جعفری دانشگاه تبریز برگزار شد.

در این نشست که به همت مؤسسه تاریخ و تمدن دانشگاه تبریز و با مشارکت مؤسسه فرهنگی آذرآران و مؤسسه دیار کهن و به مناسبت سالگرد قتل‌عام مردم شهر «شوشا» برگزار شد، سردار کیبیری از مستشاران ایرانی حاضر در جنگ قره‌باغ و مشاور عالی استاندار آذربایجان شرقی با مقایسه جنگ تحمیلی هشت‌ساله با جنگ قره‌باغ گفت: ما در جنگ هشت‌ساله تحمیلی عراق علیه ایران، نه تنها نگذاشتیم وجبی از خاکمان در دست متجاوز باقی بماند، بلکه با ورود به خاک عراق به قصد تنبیه متجاوز؛ توانستیم برخی شهرهای مهم آن را فتح کنیم. جمهوری آذربایجان نیز می‌توانست در صورت نبود دست‌های خیانت‌کار در مقطع جنگ با ارمنستان، تمامی خاک اشغالی خود را بازپس‌گیری بگیرد. وی افزود: جمهوری اسلامی ایران در مقطع جنگ قره‌باغ کمک‌های لجستیکی،

پشتیبانی، آموزشی و سیاسی خود را از دولت و ملت مسلمان جمهوری آذربایجان دریغ نکرد و یکی از موارد کمک مستقیم به آذربایجان، فروش سلاح به ارزش ۲۵ میلیون دلار در همان سال است؛ همچنین بر اساس تفاهم‌نامه موجود میان دولت ایران و دولت آذربایجان هشت هزار نیروی آذری تحت نظر مربیان ایرانی آموزش نظامی دیدند که در مانور آموزشی این نیروها مرحوم حیدرعلی‌اف چند بار حضور یافت.

کبیری با ذکر این نکته که متأسفانه جمهوری اسلامی ایران بعدها در رسانه‌های جمعی جمهوری آذربایجان به طرفداری از قوای ارمنی در این محاربه متهم شد، دلیل این فضا سازی را دست‌های پشت پرده‌ای عنوان کرد که درصدد دور کردن ایران از آذربایجان و بالعکس هستند.

رئیس دانشگاه تبریز در این نشست گفت: رابطه بین ملت و دولت ایران و آذربایجان رابطه همسایگی صرف نیست و به تعبیر مشترک دو ملت می‌توان از آن به «جان قارداشلیقی» یاد کرد. دکتر محمدرضا پورمحمدی افزود: طبق فرموده رسول مکرم اسلام (ص) اگر مسلمانی صدای یاری‌خواهی مسلمانی را بشنود و از کمک خود دریغ کند، مسلمان نیست و از همین رو دولت و ملت جمهوری اسلامی ایران، در مناقشه قره‌باغ همواره در کنار برادران و خواهران آذری خود بوده است. وی افزود: مراکز علمی باید برای تبیین حقیقت این مسئله تلاش کنند و از همین رو دانشگاه تبریز با دعوت از روسای احزاب و تشکل‌های مردمی فعال در زمینه آزادسازی قره‌باغ، قدم در این راه گذاشته است.

دکتر محمدعلی متفکر آزاد استاد دانشگاه تبریز در سخنانی کوتاه گفت: در جریان محاربه قره‌باغ جمهوری اسلامی ایران در قالب دفاعی واقعی در کنار مردم آذربایجان بود اما در همه سال‌های پس از اشغال شاهد این مسئله بوده‌ایم که دفاع گروه مینسک از حاکمیت ارضی جمهوری آذربایجان بر قره‌باغ دفاعی واقعی نبوده است.

در ادامه این نشست، طاهر کریملی نماینده پارلمان جمهوری آذربایجان ضمن سخنانی با تأیید نقش مثبت و سازنده ایران در محاربه قره‌باغ، گفت: حضور دکتر ولایتی وزیر امور خارجه وقت جمهوری اسلامی ایران در خلال جنگ در باکو، نشانه روشنی از جانب‌داری ایران از آذربایجان برای ما بود.

وی افزود: ارمنستان تلاش دارد تا با حکم قرار دادن کشورهای مسیحی، سلطه خود را بر این منطقه رسمیت ببخشد؛ قطعنامه‌های متعدد سازمان ملل، بر لزوم خروج قوای اشغالگر ارمنی از قره‌باغ تأکید کرده‌اند، اما تا به حال به این قطعنامه‌ها عمل نشده است.

رئیس حزب وحدت جمهوری آذربایجان در ادامه سخنان خود گفت: اخیراً کتابی در ارمنستان در چندین ویراست به زبان‌های زنده دنیا به چاپ رسیده است که در آن تاریخ شفاهی افسران حاضر در اشغال قره‌باغ به همراه توصیف صحنه‌های فجیع تجاوز به زنان مسلمان، کشتار کودکان و تبدیل مسجد جامع شوشا به خوک‌دانی قلب هر انسان باوجدان و مسلمان متعصبی را به درد می‌آورد.

کریملی با اشاره به دیدار خود در سالیان گذشته با رهبر معظم انقلاب در تهران، گفت: من تعبیر «خاک اسلام یا اسلام توپراخی» را که ایشان در وصف قره‌باغ به کار برده‌اند بی‌نهایت دل‌نشین می‌دانم.

الیاس اسماعیل‌اف رهبر حزب عدالت جمهوری آذربایجان نیز در این نشست، با اشاره گذرا به تاریخ اشغال قره‌باغ گفت: در سال ۱۹۸۵ در آتن، نشستی تشکیل شد که در آن توسعه اراضی ارمنستان واقع شده در میان چندین کشور اسلامی مورد تأکید قرار گرفت و دو نقشه گسترش از سمت گرجستان و گسترش از سمت جمهوری آذربایجان مورد بررسی قرار گرفت که در نهایت پلن دوم مورد تصویب قرار گرفت. وی افزود: بیست و پنج سال از اشغال «قره‌باغ» می‌گذرد و در همه این سال‌ها حل این مسئله به گروه مینسک متشکل از سه کشور آمریکا، روسیه و فرانسه واگذار شده است، در حالی که هیچ اراده‌ای از سوی این گروه برای بازگرداندن اراضی اشغالی به دامن آذربایجان

دیده نشده است و از همین رو بایستی با یاری جستن از کشورهای دوست و همسایه و با تکیه بر توان جوانان آذری، به دنبال راه‌حل برون‌رفت از اشغال بود.

این فعال سیاسی افزود: برخی می‌خواهند وانمود کنند در جمهوری آذربایجان اراده‌ای برای بازپس‌گیری قره‌باغ از ارمنستان وجود ندارد؛ من اعلام می‌کنم به حتم این سخن اشتباهی است و مردم آذربایجان تشنه شنیدن خبر آزادی قره‌باغ هستند و این را به عینه در جریان جنگ چهار روزه اخیر دیدیم.

دکتر محمدرضا کفاش جمشید تحلیلگر سیاسی نیز طی سخنانی در این نشست اشاره‌ای به سخنان رهبر انقلاب که فرموده‌اند «دولت ارمنستان و ارامنه قره‌باغ به مسلمانان این منطقه ستم می‌کنند و ما اقدامات ارامنه قره‌باغ را که به پشتیبانی دولت ارمنستان صورت گرفته است محکوم می‌کنیم.» وی در ادامه گفت: سیاست قطعی جمهوری اسلامی ایران در خصوص مناقشه قره‌باغ نفی اشغال و محکومیت اشغالگر و لزوم رفع این تجاوز است و ما همواره بر این سیاست مبنی از فرمایشات رهبری تأکید کرده‌ایم.

وی افزود: در جریان جنگ چهار روزه اخیر نیز ائمه جمعه شهرهای تبریز، اردبیل، ارومیه و دیگر شهرهای کشور بر تعلق قره‌باغ به جمهوری آذربایجان تأکید کردند و وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران هم صراحتاً اعلام کرد ایران آماده هرگونه کمک دفاعی و اطلاعاتی در برابر نفوذ تروریسم به جمهوری آذربایجان است. کفاش گفت: چندین تن از نمایندگان مجلس ایران هم در نطق‌های خود در مجلس و مصاحبه با رسانه‌ها بر این موضع تأکید کردند.

در ادامه نشست روشن احمدلی دبیر جنبش مقاومت اسلامی قره‌باغ با اشاره به سال‌های حکومت کمونیسم بر جمهوری آذربایجان گفت: کشور ما روزگارانی را گذرانده است که در آن اجازه برپایی نماز میت بر مرده ما را نمی‌دادند و به ناچار اموات ما شبانه و دور از چشم سربازان رژیم کمونیستی

دفن می‌شد؛ این نمونه‌ای است که بدانیم پدران ما در بحبوحه بی‌دینی دین را به ما رسانده‌اند و صداپته قابل کتمان نیست که در وضعیت فعلی نیز دین‌داران واقعی با مشکلات عدیده‌ای در آذربایجان روبرو هستند.

وی افزود: سال آینده، اشغال قره‌باغ و فجایع انسانی که نیروهای ارمنی در جریان این اشغال از خود به‌جا گذاشتند وارد بیست و پنجمین سال خود خواهد شد و از همین رو از خداوند می‌خواهیم ادامه این اشغال، بیش از ربع قرن به طول نینجامد.

دبیر کل تشکیلات آزادی قره‌باغ (قات) با اشاره بر تأکید مجدد برگزاری این نشست در سالگرد اشغال شهر «شوشا» بر مواضع مشترک ایران و آذربایجان در خصوص «قره‌باغ» گفت: شوشا شهر دیربای تاریخ، فرهنگ و مدنیت آذربایجان و به همراه دیگر شهرهای اشغالی، پاره‌ای از تن آذربایجان است. عاکف نقی افزود: راه‌حل مسئله قره‌باغ بیشتر از این‌که نظامی باشد، سیاسی است. دولت‌های مسیحی با استفاده از نفوذی که در مجامع تأثیرگذار بین‌المللی دارند، می‌خواهند دولت دوم مسیحی را در قفقاز جنوبی ایجاد کنند و در ریشه‌یابی این مسئله بایستی به تاریخ مراجعه کنیم و علت کوچاندن آرامنه به قره‌باغ توسط دولت روسیه و برهم زدن توازن جمعیتی آن را واکاوی کنیم.

وی افزود: پس از بیست سال دل بستن به میانجیگری دول مسیحی برای پایان دادن به اشغال قره‌باغ، امروز به این نکته رسیده‌ایم که برای آزادی آن بایستی به توان خود تکیه کنیم و در این مسیر از کشورهای اسلامی و در صدر آن از ایران و ترکیه یاری بجوئیم؛ در ادامه همین بحث این سؤال را مطرح می‌کنم که اگر خاک ارمنستان در اشغال آذربایجان بود، این دولت حاضر به پذیرش وساطت سه کشور اسلامی برای رفع اشغال می‌شد؟

دکتر روح‌الله متفکر آزاد، استاد دانشگاه تبریز نیز ضمن سخنانی کوتاه، گفت: در مراسم پیاده‌روی سال گذشته اربعین حسینی خیل عظیمی از جوانان آذری را دیدم که با پرچم آذربایجان در مسیر

حاضر بودند و ناخودآگاه در این فکر بودم که با این جوانان می‌شود قره‌باغ را از اشغال خارج ساخت.

وی افزود: با گذشت هفتاد و پنج سال از اشغال فلسطین توسط رژیم غاصب صهیونیستی و با گذشت چند نسل از شاهدان اشغال، امروز دورنمای آزادی فلسطین کمی تیره به نظر می‌رسد و مبادا مشابه این سرنوشت با گذر سال‌ها در مورد قره‌باغ اتفاق بیفتد و فرزندان شما از تعلق قره‌باغ به جمهوری آذربایجان صرفاً خاطره‌ای منبعث از تاریخ گذشته را در خاطر داشته باشند.

مهدی نعلبندی تحلیل‌گر مسائل قفقاز از «قره‌باغ» به عنوان فلسطین قفقاز یاد کرد و تنها تفاوت در این تشبیه را استقرار دولت در جمهوری آذربایجان دانست و گفت: برای آحاد هم‌وطنان ایرانی، فرقی بین خوجالی و خرمشهر نیست، دل‌های مسلمانان ایرانی نیز از این اشغال خون است و در جنگ چهار روزه اخیر با پیشروی نیروهای آذری همپای برادران و خواهران خود در آذربایجان، ما نیز غرق در شادی شدیم.

نعلبندی ادامه داد: هم در تبریز و هم در باکو تعداد زیادی از آرامنه ساکن هستند و آزادانه به زندگی روزانه خود ادامه می‌دهند و این نشان‌دهنده این نکته است که ما با کیش و آیین مشکلی نداریم و مشکل ما تنها با اشغال و اشغالگر است.

وی در پایان سخنان خود گفت: آرزو داریم طنین صدای اذان را بار دیگر از گلدسته‌های مسجد جامع «شوشا» بشنویم و به خواست خدا این روز دور نخواهد بود.

الدنیز قلی‌اف رهبر اتحادیه روشنفکران جمهوری آذربایجان با اشاره به وجود قهرمانی مشابه شهید حسین فهمیده در جریان جنگ قره‌باغ گفت: شهید پانزده ساله‌ای در میان شهدای قره‌باغ داریم که در موقع شهادت فریاد زد «حاضرم بندبند وجودم را در راه آزادی خاک میهن فدا کنم».

زرتشت علیزاده روزنامه‌نگار و تحلیلگر سیاسی در خاتمه این نشست علمی طی سخنانی گفت: باید ریشه جنگ میان آذربایجان و ارمنستان را در اتاق‌های فکر، مشاوران رییس‌جمهور و کمیته‌های وزارت خارجه روسیه جست‌وجو کنیم. وی افزود: دولت‌های زیاده‌خواه و قدرت‌طلب در زمینه‌سازی هر نفرت پراکنی میان دو ملت، ابتدا تاریخ‌نگاران، نویسندگان و هنرمندان را وارد میدان می‌کنند و از میان این صنوف، افرادی آگاهانه و یا در حالتی از روی نادانی وارد میدان می‌شوند و سم‌های نفرت را می‌پراکنند.

علیزاده افزود: چگونه است که ما تا سال ۱۹۸۸ با آرامش در خوشی می‌زیستیم اما از این سال به بعد با فجایعی نظیر قتل عام و نسل‌کشی مواجه می‌شویم؟

این تحلیلگر سیاسی ادامه داد: بیست و پنج سال است که دولت روسیه به بهانه این جنگ کشورهای ارمنستان و آذربایجان را اداره می‌کند و ریشه این اشغال را باید در همین جا جست.

لازم به ذکر است در این نشست آقایان مختار صدرمحمدی، ابراهیم قبله آریاطان و قربان جبرئیل اشعاری با موضوع نفی اشغال و آرزوی آزادی قره‌باغ ارائه کردند.

۱۴. همایش ملی بزرگداشت شهید شیخ محمد خیابانی

همایش ملی بزرگداشت شهید شیخ محمد خیابانی در تاریخ ۱۳۹۵/۰۳/۰۶ در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شبستر برگزار شد.

دکتر مهدی عبد خدایی عضو جمعیت فداییان اسلام در این همایش در سخنانی با عنوان «نقش علمای آذربایجان در اتحاد و همبستگی ملی در ایران و بررسی قیام شیخ

محمد خیابانی» با اشاره به نقش روحانیت در مبارزات مردمی و پیدایش انقلاب‌های اسلامی گفت: «بعد از جنگ جهانی دوم حرکت‌های اسلامی به‌صورت خودجوش به وجود آمده و این حرکت‌های اسلامی استقلال ملت‌ها را تضمین می‌کرده است».

سخنران ویژه همایش با توجه به سرکوب حرکت‌های اسلامی به‌وسیله ناسیونالیسم اظهار کرد: «تمام شخصیت‌هایی که در این حرکت‌های اسلامی دخالت داشتند به‌وسیله ناسیونالیست‌ها قلع و قمع شدند».

آخرین بازمانده از حلقه یاران شهید نواب صفوی با توجه به نقش انگلیس در به شهادت رساندن شیخ محمد خیابانی گفت: «در کشتن خیابانی انگلیسی‌ها دست داشتند، چون آن‌ها می‌خواستند نظامی را سرکار بیاورند تا این نظام بتواند تمام آزادی خواهان را سرکوب بکنند و میرزا کوچک خان را بکشد».

عبد خدایی گفت: «نام شیخ زنده است و امیدوارم همچنان زنده بماند و به همراه نام کسانی که در راه آزادی این مملکت در راه مبارزه با استکبار جهانی و قدرت‌های بزرگ جنگیده‌اند بر سینه تاریخ بدرخشد».

دکتر شهرتی فرماندار شهرستان تبریز دیگر سخنران همایش بود که در مورد نقش شیخ محمد خیابانی در جنبش آزادیخواهی ایران بحث کرد.

حجت الاسلام محمدزاده امام جمعه شبستر هم در سخنان کوتاهی به رسالت هر انسانی در زندگی خویش به نقش و تأثیر علمای دینی و روحانیت در جنبش‌های مردمی پرداخت و طبق حدیث معتبر علما را وارثان و ادامه‌دهندگان راه انبیای الهی دانست. برگزاری نمایشگاه کتاب توسط مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران در حاشیه برگزاری همایش و رونمایی از کتاب «ایران را باید ایرانی بسازد» از دیگر بخش‌های همایش ملی شیخ محمد خیابانی بود.

در ادامه برنامه خانم دکتر سیمین فصیحی طی سخنرانی با موضوع نسبت بین سنت و مدرنیته در اندیشه شیخ محمد خیابانی اظهار داشت: سنت را می‌توان با رویکردهای مختلف بررسی کرد اگر سنت را به ازای آنچه منتقل شده است بگیریم نخست آنچه به گذشته مربوط است شامل می‌شود دوم مکانیسم درونی در درون سنت است که با شرایط جدید تطبیق پیدا می‌کند.

وی افزود: سنت آنچه نسل جدید را با جامعه تطبیق می‌دهد و دارای بار ارزشی خاصی است معنی دیگر سنت را می‌توان در سنت اسلامی، مسیحی، یهودی و... جستجو کرد که در این معنای سنت اگر منظور ما است متون محور است و بازخوانی آن بستگی به آرای مفسر دارد.

فصیحی گفت: سنت دیگر سنتی است که پا را فراتر از دین تاریخی می‌گذارد که به مفهوم یک رویکرد نظری است که افلاطونی و ارسطویی است.

وی گفت: برخلاف تلقی که از سنت به معنای کهنه وجود دارد سنت چون در جامعه وجود دارد کهنه نیست و آنچه سنت را از حالت منفعل خارج می‌کند انطباق آن با شرایط جدید است و اگر سنت نتواند تجدیدنظر کند نمی‌تواند به حیات خود ادامه دهد. عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا افزود: اگر به پیشینه تاریخی مدرنیته نگاه کنیم مدرنیته را باید فرایندی دانست که نقطه آغازش از غرب شروع شد. از قرن دهم میلادی تغییراتی آغاز شد و در قرن پانزدهم اصطلاح رنسانس به کار رفت که رو به آینده داشت که در این معنی مدرن بار معنایی ارزشی داشت و گاهی جنبه رادیکال و انقلابی پیدا می‌کرد.

فصیحی گفت: در عصر روشنگری که با انقلاب فرانسه آغاز شد مسائلی مانند توسعه، پیشرفت و روح زمان به اوج رسید و مدرنیته به معنای روح مستمر در حال تکامل معروف شد.

وی ادامه داد: یک وجه دیگر مدرنیته سلبی است که تأکید بر دگرگون شدن دارد و ضرورت نگرش انتقادی است که مدام با سنت در چالش است و در معنای سیاسی به سیادت انسان، آزادی و دموکراسی دارد و در معنای اقتصادی به توسعه و پیشرفت و در معنای فلسفی به انسان‌محوری و عقل‌گرایی تأکید دارد.

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا با طرح این پرسش که تجدد چه مفهومی از اندیشه شیخ محمد خیابانی دارد، گفت: ارکان ادیان چه بودند؟ و این مفهوم چه مفهومی با

سنت برقرار کرد؟ سؤالاتی است که پاسخ به آن‌ها با ارجاع به روزنامه‌های تجدد با اتکا به نطق‌ها و خطابه‌های خیابانی و تحلیل آن‌ها در بستر تاریخی موردنظر یعنی در فاصله بین انقلاب مشروطه تا کودتای رضاخان پیگیری شده است.

فصیحی ادامه داد: شیخ محمد خیابانی تجدد را به مفهوم فرایندی می‌دانست که محصولش مدرنیته است که تأکید بر حق انسانی و فردی می‌کند و شیخ می‌گوید مسلک من تجدد است و خود را لیبرال می‌داند اما گفته شیخ نشان می‌دهد لیبرال نیست اگر لیبرال را هم به معنای امروز و هم به معنای آن روزی به شمار آوریم.

وی گفت: تأکید شیخ محمد خیابانی بر آزادی و دموکراسی بسیار است و به مساوات نیز معتقد است و به نظر شیخ، تنها چیزی که باید امنیت داشته باشد آزادی است.

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا افزود: شیخ معتقد است که ما فرزند زمان هستیم و اشاره می‌کند عدالت انوشیروانی اگر در زمانی خودش اجرا شود عین استبداد است.

فصیحی در پایان خاطرنشان کرد: شیخ به دین پایبند است و معتقد است برای ایجاد دموکراسی باید به ترسیم آن پرداخت.

سپس دکتر اسماعیل حسن‌زاده دانشیار گروه تاریخ دانشگاه الزهرا با موضوع تحلیلی بر روایت کسروی از قیام شیخ محمد خیابانی اظهار داشت: کسروی و بادامچی زاویه دید متفاوتی با شیخ محمد خیابانی دارد.

دانشیار گروه تاریخ دانشگاه الزهرا گفت: کسروی در جناح تنقیدیون حزب دمکرات بوده و منتقد خیابانی و قیام او است درحالی که بادمچی در جناح قیامیان و همراه خیابانی و مؤید او است.

حسن زاده افزود: روایت کسروی دارای دو سطح تحلیل است در سطح تحلیل جامع شناختی - تاریخی، او رویکرد همدلانه به مشروطه خواهی آذربایجانیان، و آزاده خواهان آنان دارد.

وی در ادامه گفت: سطحی دیگر از روایت کسروی با رویکرد روانشناسی فردی و انگیزه شناسانه، تحلیلی بدبینانه و تقلیل گرایان از خیابانی و قیام ارائه می دهد. هرچند کسروی خود مدعی است که رویکرد تاریخی به واقعه دارد و از رویکرد سیاسی دور است اما دو سطح نگرشی تحلیلی و روایی او نشان می دهد تحت تأثیر نگرش ایدئولوژی ملی گرایی و گاه دخالت بیگانگان است.

دانشیار گروه تاریخ دانشگاه الزهرا افزود: در زمان نگارش (۱۳۰۴) کسروی مورخی نامدار نیست بلکه رئیس عدلیه خوزستان است و با نگرش تاریخ مشروطه که بیش از یک دهه بعد اتفاق افتاد و در قامت یک مورخ تمام عیار خود را نشان داد، فاصله دارد.

حسن زاده ادامه داد: حتی نوشتن این واقعه پیش از آنکه ناشی از انگیزه های تاریخ پژوهانه باشد بیشتر به خاطر درخواست برخی از دوستداران تاریخ و فرهنگ آذربایجان

از او برای نگارش خاطراتش با خیابانی به خاطر همکاری‌اش با او و آگاهی از واقعه است.

محمد امیر احمدزاده استادیار پژوهشکده تاریخ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با موضوع مفهوم استقلال در تحركات منطقه‌ای پس از مشروطیت ایران (مطالعه موردی؛ رویکرد شیخ محمد خیابانی در تبریز) طی سخنانی در همایش گفت: استقلال یکی از لوازم پیشرفت و از مقدمات درخشش ظرفیت منابع انسانی، فرهنگی و اجتماعی هر سرزمین است مشروطه‌خواهان ایرانی رهایی از سلطه خارجی، استقلال سیاسی - نظامی و اقتصادی را یکی از اهداف و آرمان‌های هدف خود تلقی می‌کردند.

وی افزود: مسئله این سخنرانی این است که تحركات اجتماعی - پارلمانی شیخ محمد خیابانی تا حدی در ادامه خوانش مشروطه‌خواهانه از مفهوم استقلال و معانی مترتب بر آن قابل تفسیر است.

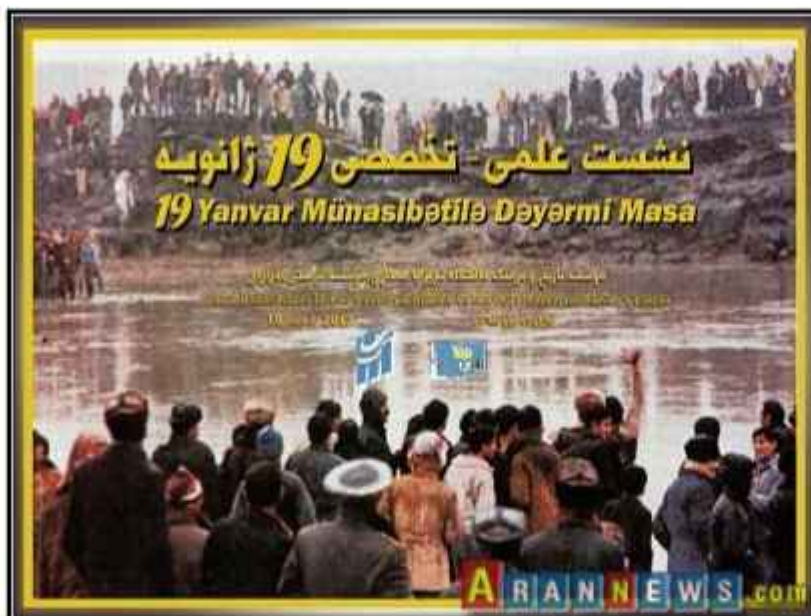
احمدزاده ادامه داد: رویکرد، روش فکری و کنش اجتماعی شیخ محمد خیابانی و جغرافیایی سیاسی و تحركات او چگونه به تفسیر حرکت خود در راستای استقلال ایران در عصر قیام می‌پرداختند؟

وی گفت: شیخ محمد خیابانی انگیزه قیام خود را مخالفت با قرارداد ۱۹۱۹ و ثوق‌الدوله و مبارزه بر سر استقلال ملی می‌داند حال آنکه دولت نیز اعزام مخبرالسلطنه به تبریز و سرکوب حرکت خیابانی را حرکتی در راستای حفظ استقلال سرزمینی دانسته است و بر آن شده جنبش آزادیستان را حرکتی تهدیدآمیز معرفی نماید. دستاورد بحث حاضر بر

مناقشه آمیز بودن مفهوم استقلال، معانی گسترده و ابعاد آن از سوی حکومت مرکزی در شرایط جنگ جهانی اول از یکسو، و تلقی متفاوت از آن سوی رهبران تحرکات منطقه‌ای از جمله شیخ محمد خیابانی از جهتی دیگر تأکید دارد. استادیار پژوهشکده تاریخ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی افزود: در بررسی مفاهیم کلیدی مطرح شده در نطق‌ها، سخنرانی و نوشتارهای خیابانی مشخص است که او از منظر گینی و رویکرد اسطوره‌ای - حماسی به مسئله استقلال می‌پرداخت و استقلال را شرافت هر ملتی می‌داند. وی گفت: شیخ محمد خیابانی ایرانیان را ملتی می‌داند که ۶ هزار سال سابقه استقلال دارند و در روزنامه تجدد خواست ایرانیان را برقراری دموکراسی در سراسر کشور اعلام کرده و خود را فرزند انقلاب مشروطه برشمرده است.

۱۵. نشست علمی - تخصصی ۱۹ ژانویه؛ زمینه‌ها، حقایق و

چشم‌انداز

نشست علمی - تخصصی ۱۹ ژانویه ۱۹۹۰، زمینه‌ها، حقایق و چشم انداز به همت مؤسسه تاریخ و فرهنگ دانشگاه تبریز و مؤسسه فرهنگی آذر آران روز چهارشنبه مورخه ۹۵/۱۰/۲۹ رأس ساعت ۱۰ صبح در سالن اجتماعات استاد شهریار دانشگاه تبریز با حضور اساتید، کارشناسان و صاحب‌نظران حوزه علوم سیاسی و تاریخ برگزار و سخنرانان به بحث و بررسی موضوع خواهند پرداختند.

سخنرانان و محورهای این نشست عبارت بودند از:

دکتر ایزدی: زمینه‌های تاریخی، فرهنگی و دینی ۱۹ ژانویه ۱۹۹۰ (با تأکید بر تحولات سیاسی

منطقه)

دکتر صدقی: حقایق و ناگفته‌های ۱۹ ژانویه ۱۹۹۰

دکتر پرغو: تبیین وضع موجود روابط بین جمهوری اسلامی ایران و آذربایجان

دکتر کفاش: موانع و چشم‌انداز روابط بین جمهوری اسلامی ایران و آذربایجان

محمدعلی پرغو، استادیار دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز به تبیین وضع موجود روابط بین جمهوری اسلامی ایران و آذربایجان پرداخت. وی با بیان این‌که اواسط ژانویه سال ۱۹۹۰ میلادی جهانیان صدای شکستن ظلم را شنیدند، اظهار داشت: در آن دوران شور و شوق مردم مظلوم غیرقابل‌توصیف بود و بغض فرورفته که با تفکر بیگانه مردم را تحت فشار خود قرار داده بود در آن روز شکسته شد. در حالی بود که مردم آذربایجان هفتادسال زیر سلطه کمونیسم توان خود را از دست داده بودند.

پرغو با بیان این‌که مردم آذربایجان در ۱۹ ژانویه مبنای و سیره اهل‌بیت (ع) و قرآن را در عرصه عمل نشان دادند و با وجود مشکلات تحمیل‌شده با نفس مسیحایی امام

خمینی(ره) آزادیستی را برگزیدند، خاطرنشان کرد: مردم آذربایجان در آن روز نشان دادند که پایبند اصول بوده و به بهای از دست دادن جانشان وضعیت را تغییر دادند.

استادیار دانشگاه تبریز با تشریح برخی وقایع تاریخی آن دوران، گفت: مردم به مرزهای مبارزه سرازیر شدند و با شکستن دیوار کمونیستی توانستند خود را نجات دهند، گفت: البته جایگزین آن را قرآن دادند و ایدئولوژی جایگزین را با آموزه دینی بیان کردند. موضوع سرازیر شدن مردم آذربایجان به مرزهای ایران بود و شعار امام برای آزادسازی بشر در آذربایجان روشن شد.

وی با بیان این که مردم آذربایجان؛ پرچم‌های عزاداری سیدالشهدا(ع) را به تبرک بردند و پرچم مبارزه ظلم‌ستیزی خود قرار دادند، افزود: مردم آذربایجان با هدف‌گیری ایران و انقلاب ایران شعارهای آن را اجرایی کردند؛ زیرا با احیای حس آزادیستی توسط امام خمینی(ره) مردم آذربایجان به آن سمت رفتند.

پرغو با ابراز تأسف از نفوذ جریان‌های لیبرالی در اقتصاد آذربایجان، گفت: فعالیت‌های زیادی از سوی رژیم صهیونیستی برای اشغال این کشور در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی صورت می‌گیرد، باید تلاش کنیم این شرایطی که ایجاد شده را بازسازی کنیم و آن بازسازی باید با روابط بین‌المللی مستحکم صورت خواهد گرفت.

همچنین محمدعلی متفکر آزاد، دبیر اجرایی نشست و استاد دانشگاه تبریز با تأکید بر این که باید زمینه‌ها، حقایق و چشم‌اندازهای رویداد ۱۹ ژانویه ۱۹۹۰ مورد بررسی قرار

گیرد تا حقایق به نسل جوان و آیندگان انتقال یابد، اظهار داشت: با وجود گذشت ۷۰ سال از رژیم کمونیستی مردم آذربایجان دین‌داری خود را حفظ کردند.

وی ادامه داد مردم مسلمان آذربایجان در ۱۹ ژانویه ۱۹۹۰ به‌طرف مرزهای ایران راه افتادند، دلیل این حرکت وجود انقلابی بزرگ اسلامی در ایران بود که دل‌های پاک و حقیقت‌طلب مردم شیعه آذربایجان به‌سوی ایران می‌کشاند. از آنجایی که ریشه‌های تاریخی و فرهنگی مشترک عمیقی بین مردم ایران و آذربایجان وجود دارد، مردم آذربایجان همیشه همراه ایران بودند.

۱۶. چهارمین همایش ملی مشروطیت با محوریت رویکردها و

جریان‌های فکری - سیاسی در مشروطیت ایران

چهارمین همایش ملی مشروطیت با محوریت رویکردها و جریان‌های فکری - سیاسی در مشروطیت ایران در تاریخ ۹۶/۰۴/۱۴ در تالار شماره ۳ دانشکده علوم انسانی دانشگاه تبریز و هم‌زمان با سال روز صدور فرمان مشروطیت توسط سازمان بسیج اساتید استان آذربایجان شرقی برگزار شد.

در این همایش نماینده ولی‌فقیه در استان آذربایجان شرقی با بیان اینکه انقلاب مشروطه مهم‌ترین تحول اجتماعی ایران در اواخر عصر قاجاریه و اوایل عصر پهلوی بوده است، گفت: مشروطه محور تحولات اجتماعی ایران در اواخر عصر قاجاریه و اوایل عصر پهلوی بود که تأثیرگذاری آن در جنبش‌های استعماری جهان ذکر شده است و این انقلاب همانند انقلاب روسیه و مکزیک جزئی از نهضت‌های جهانی در اوایل قرن بیستم به شمار می‌آید.

وی با اشاره به تأثیر مشروطیت در تحولات بعدی، افزود: این نهضت سلطه‌ی حکومت پادشاهی بر کشور را قانونی کرد. ولی این مشروعیت دیری نپایید و دوباره استبداد فردی بر ایران حاکم شد. در پیروزی نهضت مشروطه ریشه‌های داخلی و خارجی بسیاری نقش داشتند که حکومت ظالمانه‌ی قاجار و دخالت روس و انگلیس از آن جمله هستند.

حجت‌الاسلام آل‌هاشم بیان کرد: انقلاب مشروطیت از سه بعد فکری، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی قابل‌بررسی است و آگاهی سیاسی در آن زمان به دلیل تلاش‌های روحانیون و انتشار روزنامه‌ها و ارتباط با سایر کشورها توده‌ی مردم را علیه دولت برانگیخت. نارضایتی مردم از دولت قاجار، بی‌کفایتی شاهان و مدیران قاجاری، ساخت سیاسی کشور و نفوذ بیگانگان و تسلیم دولت به آنان نفرت عمومی مردم علیه قاجار را دامن زد و قراردادهای استعماری در دوران قاجار و امتیازات اقتصادی بذر نفرت را در میان ایرانیان کاشت.

وی در ادامه افزود: زمینه‌ها و علل اقتصادی نیز در این میان بی‌تأثیر نبود و آغاز بحران اقتصادی و اعطای غیرحرفه‌ای‌ات تجاری خاص به بیگانگان سبب انحطاط داخلی شد و واردات بی‌رویه‌ی کالاها سبب از بین رفتن صنایع کوچک شد.

امام‌جمعه تبریز با اشاره به شکل‌گیری جریان روشن‌فکری از قرن نوزدهم گفت: ایرانیان مبانی نظری روشن‌فکری را درک نکرده بودند. ولی تظاهر به روشن‌فکری بدون

اندیشه‌ی عمیق سبب افزایش شمار تحصیل کرده‌های «فرنگ رفته» و روشنفکر در زمان ناصری شد. مسائل سیاسی و نقد و ارائه‌ی راه‌حل از ویژگی‌های روشنفکران بود که مردم‌سالاری در رأس راه‌حل‌ها قرار داشت.

امام‌جمعه‌ی تبریز با بیان این‌که روحانیت تنها نهاد غیردولتی قدرتمند به شمار می‌آمد، گفت: ظهور سیاسی علما به اواخر قرن نوزدهم میلادی و به جنگ ایران و روس بازمی‌گردد و روحانیون مهم‌ترین عامل قدرت سیاسی و پایگاه وسیع مردمی به شمار می‌آمدند.

وی با اشاره به نقش روحانیون در مشروطه گفت: شیخ فضل‌الله نوری مشروطه‌ی مشروعه را ابداع کرد و بر این باور بود که قوانین جزایی و حقوقی نیز باید طبق موازین اسلامی وضع شوند.

حجت‌الاسلام آل‌هاشم در پایان سخنان خود خاطرنشان کرد: مفاهیمی همچون قانون اساسی، مجلس و آزادی در انتخابات ازجمله پیامدهای انقلاب مشروطه بود.

رئیس دانشگاه تبریز نیز در این همایش با اشاره به اینکه خاستگاه و زادگاه نهضت مشروطه آذربایجان و در رأس آن‌ها شهر تبریز بوده، تصریح کرد: درواقع این روز یادآور سالگرد تحول بزرگ مشروطیت در تاریخ معاصر ایران است که با گذشت بیش از یک سده از آن همچنان این موضوع موردبحث و بررسی محافل اهل علم و محققان و حتی عموم مردم است.

دکتر محمدرضا پورمحمدی در ادامه با تأکید بر اینکه سالگرد این رویداد فرصتی برای تجلیل و بزرگداشت کامیابی‌ها و دستاوردهای مثبت آن و نظر نقادانه و از سر عبرت به تلخی‌ها و ناکامی‌هایی مشروطیت است، یادآور شد: دانشگاه تبریز در مقام یکی از پر سابقه‌ترین مراکز آموزش عالی کشور و با نظر به پیشینه منطقه آذربایجان در مشروطه‌خواهی ایرانیان، بر خود فرض می‌داند که در تحلیل و تکریم این مقطع دوران‌ساز از تاریخ ایران نقش شایسته خویش را ایفا نماید.

وی افزود: در سال جاری نیز در تداوم فعالیت‌های این دانشگاه در همکاری با نهادهای پژوهشی دیگر چهارمین همایش ملی مشروطیت با رویکرد جریان‌های فکری و سیاسی در مشروطیت ایران با حضور اساتید در دستور کار دانشگاه و نهادهای ذی‌ربط قرار گرفته است.

رئیس دانشگاه تبریز با بیان اینکه باید از تاریخ گذشته خویش گرفت یادآور شد: ملتی که تاریخ بخوانند کودکانشان نیز همچون بزرگان خواهند اندیشید، ولی ملتی که به تاریخ خود اهمیت ندهند قطعاً بزرگ‌ترهای آن جامعه مانند کودکان خواهند اندیشید و مشکلات بزرگی را برای جامعه ایجاد خواهد کرد.

دکتر پورمحمدی در پایان موتور محرک انقلاب‌ها را اعتقادات دینی و مذهبی عنوان کرد و افزود: در راستای همین اعتقادات دینی و مذهبی و به خاطر همین باورهاست که توانستیم هشت سال دفاع مقدس را مدیریت کرده و یک وجب از خاک خویش را به

دشمن تا دندان مجهز که دنیا از آن حمایت می‌کرد، ندهیم و همچنان که وقتی سرکنسول روسیه به ستارخان برای استفاده از پرچم روسیه در راستای در امان ماندن را پیشنهاد کرد، ستارخان در جواب سرکنسول روسیه گفته بود که من می‌خواهم هفت‌دولت زیر بیرق حضرت ابوالفضل و دولت ایران باشد، تو از من می‌خواهی زیر پرچم شما بروم.

دکتر موسی فقیه حقانی، استاد دانشگاه و معاون پژوهشی مؤسسه مطالعات تاریخ ایران دیگر سخنران ویژه این همایش بود که با بیان اینکه روایت‌های مختلفی از این نهضت ارائه می‌شود و از این‌رو باید بازنگری در تواریخ مشروطه با توجه به مستندات موجود انجام گیرد، گفت: اگر به تاریخ گذشته کشورمان بنگریم می‌بینیم که کشورمان در دوران گذشته مورد تجاوز استعمار قرار گرفته و همیشه دخالت بیگانه در این کشور نیز زیاد بوده است و در نهضت مشروطه هم نقش عامل خارجی بسیار زیاد بوده که دو دوره جنگ را بر ما تحمیل کردند که کشور انگلیس در آن‌ها نقش تعیین کننده‌ای داشته است.

دکتر حقانی در ادامه با بیان اینکه مشروطه نهضتی برخاسته از نیاز و اندیشه اسلامی بوده است، تصریح کرد: در این رویداد اقشار مختلف مردم و در این میان علما، روشنفکران و سایر طبقات عوام خواستار تأسیس عدالت‌خانه و آگاهی بخشی مردم از قانون و عمل به قانون خواهی بوده‌اند.

این استاد تاریخ با تأکید بر اینکه علما به هیچ وجه علاقه به براندازی نداشتند، بلکه آن‌ها تمایل به تغییرات بودند، افزود: علمای نجف و تهران از جمله شیخ فضل‌الله نوری از سال ۱۳۱۷ به فکر اصلاحات اساسی افتادند، به طوری که اصلاح ساختاری علما منجر به عزل امین‌السلطان شد و جدی‌ترین حرکت علما بود تا حاکمیت را از نفوذ غرب‌گراها اصلاح کنند و ادامه روند اصلاحی علما منجر شد تا روحانیون به سوی عدالت‌خانه بروند.

دکتر حقانی در بخش دیگر سخنان خود تصریح کرد: شیخ فضل‌الله نوری مخالف مشروطه نبود، بلکه او و آخوند خراسانی هر دو به ایرانی مبتنی بر مبانی دینی می‌اندیشیدند، البته مخالفان بسیاری داشت، ولی پس از اینکه وی به شهادت رسید، آن‌ها پی به ماهیت مشروطه بردند.

دکتر محمدعلی پرغو، دبیر علمی این همایش نیز با ارائه گزارشی از روند برگزاری این همایش و با اشاره به اینکه مقالات این همایش در حول پنج محور کلی تاریخ، علوم سیاسی، حقوق، الهیات و ادبیات بوده است، تصریح کرد: اندیشه‌های دینی و مشروطیت (مشروطه مشروعه، مشروطه خواهان)، ناسیونالیسم و مشروطیت، قانون‌گرایی و مشروطیت، تجددخواهی در انقلاب مشروطیت، اندیشه‌های سیاسی نوین در مشروطه ایران، احزاب و مطبوعات در عصر مشروطه، آذربایجان و مشروطیت ایران (با رویکرد جریان شناسی)، جریان ادبی در عصر مشروطه، مبانی فکری حقوق اساسی در

مشروطیت، مشروطیت و دولت ملی مدرن و مشروطیت و جریان نفوذ از جمله محورهای کلی و اصلی این همایش بود.

وی افزود: در بین مقالات ارسال شده به دبیرخانه‌ی این همایش حدود ۲۲ مقاله برگزیده و انتخاب شد است که در کتاب مجموعه مقالات چاپ گردید و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفت؛ همچنین برخی مقالات برگزیده در دو پانل تخصصی ارائه شد.

۱۷. چهارمین نشست تخصصی آذری‌های مسلمان و رسالت

وحدت بخشی آنان در عصر حاضر

چهارمین نشست تخصصی آذری‌های مسلمان و رسالت وحدت بخشی آنان در عصر حاضر
 (به مناسبت ۱۹ ژانویه روز آذری‌های مسلمان)

Müsləman azərilər və indiki dövrdə onların vahdət bəxş edən missiyasına aid IX konfrans
 (19 Yanvar Müsləman Azərilər Günü münasibətilə)

محورهای نشست: (Konfransın mövzuları)

(Azərbaycanın ölkə təşkilatında) (Azərbaycan və qarşıda dayanan problemlər) (Azərbaycanın kimlik komponentlərinə baxış) (Azərbaycanın kimliyinin qurulmasında dinin rolu) (Azərbaycan və kimlik eozayını ilə mübarizədə onun rolu) (Azərbaycanın kimliyi mədəni, dini, tarixi, ədəbi və s.) (Müqavimət və şahidət mədəniyyətinin mühkəmlənməsində Azərbaycanın rolu) (İran və Azərbaycan respublikalarının qarşılıqlı anlayışlarına ötürü baxış)	آذربایجان در گذر تاریخ آذربایجان و چالش‌های فراو سری در مولفه‌های هویتی آذربایجان نقش مذهب در ساختار هویتی آذربایجان آذربایجان و نقش آن در مقابله با چوایات هویت‌ستیز هویت آذربایجان (فرهنگی، دینی، تاریخی، ادبی و...) (نقش آذربایجان در تحکیم محور مقاومت و فرهنگ شهادت) بروزی بر تعاملات جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان (Iran və Azərbaycan respublikalarının qarşılıqlı anlayışlarına ötürü baxış)
---	--

مکان: سالن شهریار دانشگاه آزاد اسلامی تبریز
زمان: ساعت ۹ صبح سه شنبه ۲۶ دی ماه ۱۳۹۶
 مکان: Tabriz Azad İslam Universitetinin Şəhriyar
 Zaman: 16 yanvar 2018, çərşənbə axşamı, saat 9:00

چهارمین نشست تخصصی با عنوان «آذری‌های مسلمان و رسالت وحدت بخشی آنان در عصر حاضر» به مناسبت روز «آذری‌های مسلمان جهان» (۱۹ ژانویه) با حضور

حضرت آیت‌الله سید حسن عاملی نماینده ولی فقیه در استان اردبیل و امام جمعه اردبیل، دکتر جوانپور رئیس دانشگاه آزاد اسلامی تبریز و با شرکت اساتید رشته‌های مختلف تاریخ، علوم سیاسی، ادبیات فارسی، فلسفه و علوم اجتماعی و اصحاب رسانه، سه‌شنبه ۲۶ دی‌ماه ۱۳۹۶ مصادف با ۱۶ ژانویه در سالن شهریار دانشگاه آزاد اسلامی تبریز برگزار شد.

حضرت آیت‌الله سید حسن عاملی که به‌عنوان سخنران ویژه مراسم افتتاحیه در این نشست تخصصی حضور یافته بود، ۱۹ ژانویه روز آذری‌های مسلمان جهان و ۳۱ دسامبر را نقطه تقابل ایران و جمهوری آذربایجان در دو موضوع تاریخ و هویت دانست و اظهار داشتند «ما برای صیانت از تاریخ و هویت واقعی وارد مقوله ۱۹ ژانویه شده‌ایم». پس از سخنرانی حضرت آیت‌الله سید حسن عاملی فیلم مستند ۱۹ ژانویه برای حاضرین در نشست اکران شد که با استقبال شرکت‌کنندگان مواجه شد.

دیگر سخنران مدعو نشست دکتر ایزدی رئیس دانشکده علوم انسانی دانشگاه تبریز با تبیین حقایق مربوط به مناسبت تاریخی ۱۹ ژانویه به انتقاد از برخی مواضع و اقدامات منفی سیاستمداران جمهوری آذربایجان پرداخت و بر لزوم احترام به خواسته‌ها و علائق دینی مردم مسلمان جمهوری آذربایجان تأکید کرد.

در بخش دیگری از نشست دکتر جوانپور رئیس دانشگاه آزاد اسلامی تبریز نیز با اشاره به بحث وحدت اسلامی ابراز داشتند: اسلام ناب محمدی با پیروزی انقلاب اسلامی در

کل جهان به حرکت در آمده است. اما در تقابل با این جریان اصیل جریانات انحرافی همچون داعش هم برای مقابله با اسلام ناب شکل گرفته‌اند.

وی در ادامه افزود: «پس از چهل سال جریانات اصیل اسلامی باهم و هم‌راستا حرکت می‌کنند و در این میان یکی از عوامل مهمی که در داخل جهان اسلام به‌عنوان فاکتور وحدت‌بخش عمل می‌کند، وحدت آذری‌های مسلمان جهان است که این خود باعث خوشحالی می‌باشد».

دکتر حسین جدیری مسئول برگزاری این نشست تخصصی نیز با اشاره به افزایش نفوذ ایران در منطقه، خاطرنشان کردند: بی‌تردید ماهیت اسلامی، مردمی و تکیه‌بر عوامل اعتقادی و آموزه‌های دینی با رهبری امام(ره) به‌عنوان عوامل پیروزی انقلاب اسلامی، ضمن برهم زدن نفوذ نظام سلطه در ایران، در برپایی نظام مستقل از ابرقدرت‌ها در این کشور، شرایطی را رقم زد که ایران اسلامی به‌عنوان کانون الهام‌بخش و بیداری ملت‌ها و به‌ویژه مسلمانان مطرح شد.

دکتر جدیری افزودند: بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، در فرصتی تاریخی مردم مسلمان آذربایجان در ۱۹ ژانویه بعد از ده‌ها سال جدایی به هویت اسلامی و ایرانی خود بازگشتند و با اسلام‌خواهی که برگرفته از اعماق وجودشان بود، حول محور وحدت ابراز علاقه‌مندی کردند.

در ادامه نشست، استاد نقیب شاعر پیش‌کسوت و فرماندار پیشین پارس‌آباد به شعرخوانی پرداختند. ایشان با شعر زیبای «داداش» که با چاشنی طنز سروده شده بود،

وقایع تاریخی پس از فروپاشی شوروی و علاقه‌مندی و بازگشت مردم مسلمان جمهوری آذربایجان را به هویت اصیل و واقعی خود را به نظم کشیدند.

خاطر نشان می‌شود پس از پایان مراسم افتتاحیه و سخنرانی میهمانان ویژه هیئت داورى نشست تخصصی شامل آقایان دکتر جوانپور، دکتر کفاش جمشید و دکتر شاکری با استقرار در جایگاه ویژه از مؤلفان چهار مقاله برگزیده دعوت کردند که به ایراد سخنرانی پردازند.

دکتر محمد پاشایی اولین سخنران نشست علمی بودند که مقاله خود را با عنوان «تبلور هویت اسلامی- ایرانی در شعر خاقانی»، ارائه کردند. این استاد ادبیات فارسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان با بیان نمونه‌های از اشعار ایشان و با تأکید بر آگاهی عمیق و شناخت کامل خاقانی شروانی از عناصر فرهنگ و هویت ایرانی- اسلامی، علاقه وافر و نقش برجسته این شاعر بلندآوازه پارسی گوی ایرانی را در حفظ، حراست و اشاعه ارزش‌ها و فرهنگ ایرانی - اسلامی را تبیین کردند.

دومین سخنران نشست دکتر جمال پور استاد گروه الهیات و علوم اسلامی دانشگاه پیام نور در مقاله خود با عنوان «واکاوی هویت اسلامی مردم جمهوری آذربایجان و نقش آن در مناسبات بین‌المللی» ضمن اشاره به هویت دینی مردم مسلمان آذربایجان و نقش تعیین‌کننده آن؛ استمرار و تداوم هویت شیعی مردم جمهوری آذربایجان را

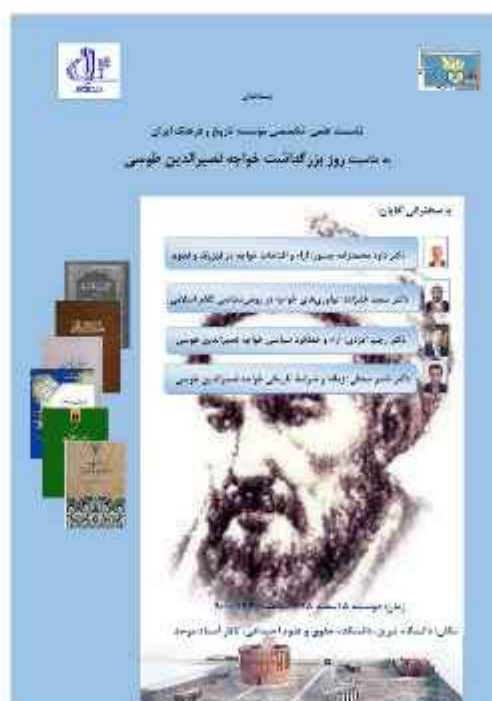
علی‌رغم وجود هجمه‌ها و سرکوب‌ها در دوره‌های گذشته و در سال‌های اخیر مورد تأکید قرار دادند.

سومین سخنران نشست دکتر جواد علی پور فارغ‌التحصیل دانشگاه دوبلین ایرلند در مقاله خود با عنوان «همگرایی و واگرایی در روابط ایران، ترکیه و جمهوری آذربایجان» موانع و چالش‌های مختلف موجود میان سه کشور را برای ایجاد هم‌گرایی و اتحاد منطقه‌ای مورد بحث قرار دادند و عنوان کردند: نبود یک راهبرد میان سه کشور مانعی در این راه بوده است. ایشان همکاری و هم‌گرایی دوجانبه میان سه کشور را امکان‌پذیر دانستند.

چهارمین و آخرین سخنران نشست دکتر سجاد حسینی، استادیار دانشگاه محقق اردبیلی در مقاله خود با عنوان «حاج زین‌العابدین تقی‌اف و اندیشه اتحاد اسلام» به نقش مهم و پیش‌تاز آذری‌های مسلمان قفقاز در تمام ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در جهان اسلام پرداختند و اقدامات و خدمات این شخصیت برجسته شهر باکو را تبیین کردند.

لازم به ذکر است در پایان مراسم دکتر کفاش جمشید به جمع‌بندی نشست تخصصی «آذری‌های مسلمان و رسالت وحدت بخشی آنان در عصر حاضر» پرداختند و با تشکر از دست‌اندرکاران نشست اظهار امیدواری کردند مجموعه مقالات نشست جهت بهره‌برداری پژوهشگران و علاقه‌مندان به‌زودی چاپ و منتشر شود.

۱۸. نشست علمی - تخصصی مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران به
 مناسبت روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی -
 ۱۳۹۸/۱۲/۰۵.

اردیبهشت ۱۳۹۹

۲۰. وبینار علمی – تخصصی مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران به مناسبت

روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی (در روز پژوهش،

فناوری و علوم انسانی) _ ۱۳۹۹/۰۹/۱۹

۲۱. همایش ملی «سنت و سیره سیاسی حضرت فاطمه زهرا(س)»

۲ دی ۱۴۰۳ همزمان با سالروز ولادت با سعادت حضرت فاطمه زهرا(س)

همایش ملی سنت و سیره‌ی سیاسی حضرت فاطمه زهرا(س) با حضور رئیس دانشگاه تبریز، امام جمعه تبریز، استاندار آذربایجان شرقی، بعضی از اعضای مجلس خبرگان رهبری، مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌های استان، مدیر حوزه‌های علمیه‌ی استان و جمعی از اساتید، روسای دانشگاه‌ها، دانشجویان، محققان و پژوهشگران سیره اهل بیت(ع) در تالار شهید شفائی دانشگاه تبریز برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی دانشگاه تبریز، حجت الاسلام و المسلمین احمد مطهری اصل نماینده ولی فقیه در استان و امام جمعه تبریز طی سخنانی در این همایش اظهار کرد: برگزاری همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت فاطمه زهرا(س) (ابتدا توسط امام جمعه وقت تبریز شهید آیت الله آل هاشم و استاندار وقت شهید مالک رحمتی مورد تایید قرار گرفته بود و بعداً نیز توسط ما و اساتید دانشگاهی در چگونگی برگزاری هرچه باشکوه تر جلساتی برگزار شده که در آخر به پرداخت یک جنبه از زندگی پربرکت آن حضرت در این همایش اتفاق نظر گردید.

به گزارش روابط عمومی دانشگاه تبریز، دکتر بهرام سرمست استاندار آذربایجان شرقی طی سخنانی در این همایش اظهار کرد:

حضرت فاطمه زهرا (س) در مطالعه‌ی تاریخ اسلام، به عنوان دختر گرامی پیامبر اکرم (ص) نقش برجسته‌ای ایفا کرده‌اند و ایشان نه تنها از لحاظ عبادی و اخلاقی الگوی زنان مسلمان هستند، بلکه در حوزه سیاسی هم به عنوان شخصیت تاثیرگذار شناخته می‌شوند. دکتر سرمست با بیان اینکه تحلیل سیره‌ی سیاسی آن حضرت نشان می‌دهد ایشان چگونه در دفاع از حق، روشنگری جامعه و ایستادگی در برابر ظلم مسئولیتی سنگین بر دوش خود احساس می‌کردند، افزود: بررسی سیره‌ی حضرت فاطمه زهرا (س) نشان می‌دهد سیاست در اسلام باید با اخلاق و تقوا همراه باشد.

دکتر محمدتقی اعلی رئیس دانشگاه تبریز ضمن تبریک فرارسیدن سالروز ولادت باسعادت حضرت فاطمه زهرا(س)، این روز مبارک را فرصتی مغتنمی برای تأمل در زندگی آن بانوی بزرگوار دانست و اظهار کرد: حضرت فاطمه(س) بحق الگویی بی‌بدیل برای همه‌ی انسان‌ها به ویژه زنان مسلمان است و این بانو با شخصیت متعالی

خود در تمامی ابعاد زندگی از ایفای نقش در خانواده گرفته تا فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، تصویری از تعهد، شجاعت و بصیرت به نمایش گذاشت.

وی ادامه داد: برگزاری چنین همایش مزین به نام نامی حضرت زهرا(س) در دانشگاه تبریز- مشهدالشهدای دانشگاه‌های کشور- که خود بر خاک پاک قهرمانان و ایثارگران این مرز و بوم استوار است، معنای مضاعفی دارد. وی با بیان اینکه سیره‌ی سیاسی حضرت زهرا(س) نمونه‌ی بارز تلاش برای حفظ وحدت و انسجام جامعه‌ی اسلامی است، گفت: ایشان با دفاع از ولایت و امامت، همواره در مسیر حق طلبی گام برداشتند و با خطبه‌های روشنگرانه‌ی خود به تبیین اصول دین و تقویت همبستگی میان مسلمانان پرداختند. دکتر اعلمی در خاتمه متذکر شد: تأمل در سیره‌ی حضرت فاطمه زهرا(س) می‌تواند، راهگشای ما در تقویت وفاق ملی و استحکام بنیان‌های اجتماعی باشد و امیدواریم این همایش درکنار بهره‌گیری از مطالب علمی و فرهنگی، زمینه‌ساز تبیین راهبردهای نوین برای بهره‌مندی از اندیشه و سیره‌ی سیاسی حضرت زهرا(س) در مسیر تحقق وحدت و پیشرفت باشد.

دکتر محمدعلی پرغو دبیر علمی این همایش ضمن تبریک میلاد با سعادت حضرت فاطمه زهرا(س) اظهار کرد: حضرت فاطمه زهرا(س) (از شخصیت‌های مهم جهان اسلام می‌باشند و عموم مسلمانان اعم از شیعه و سنی آن حضرت را الگوی فداکاری و تقوا می‌دانند.

وی ادامه داد: آن حضرت فرزند نیکو برای پیامبر اسلام (ص) همسر مهربان و وفادار برای حضرت علی(ع) و مادری فداکار و پرمهر برای حسنین(ع) و زینب(س) و یکی از ۱۴ معصوم و آل عبا بود و شخصیت سیاسی آن حضرت در زمان حیات پیامبر

اسلام و وقایع بعد از رحلت آن حضرت بروز می‌یابد و نحوه‌ی برخورد ایشان با بحران‌ها و مناقشات سیاسی الگویی برای مسلمانان است.

دکتر پرغو افزود: شجاعت و حق‌گویی آن حضرت، خستگی ناپذیری ایشان در دفاع از حق و حقیقت و مبارزه با کجی‌ها و ناراستی‌ها برگ زرینی در تاریخ اسلام است.

وی در تشریح روند تصویب و برنامه‌ی اجرایی همایش ملی سنت و سیره‌ی سیاسی حضرت فاطمه زهرا(س) نیز گفت: ضرورت پرداختن به ابعاد مختلف شخصیت زهرا(س) ما را واداشت تا همایشی برای شناخت شخصیت سیاسی والای ایشان در قالب یک کنفرانس ملی تشکیل دهیم و در این راستا مؤسسه‌ی تاریخ و فرهنگ ایران دانشگاه تبریز پیشنهاد برگزاری این همایش ارزشمند را مطرح کرد و این درخواست با استقبال هیأت رئیسه‌ی دانشگاه همراه شد.

دبیر علمی همایش ملی سنت و سیره‌ی سیاسی حضرت فاطمه زهرا(س) خاطرنشان کرد: از ابتدای سال ۱۴۰۳ جلسات مختلف اعضای کمیته‌ی علمی همایش برگزار و محورهای موضوعی همایش در پنج محور زندگی و افکار سیاسی حضرت زهرا(س)، سیمای سیاسی حضرت زهرا(س) در کلام معصومین مفسرین و افکار اندیشمندان، مواضع سیاسی حضرت فاطمه(س) در مواجهه با وقایع و بحران‌های زمان، سیره‌ی عملی حضرت زهرا(س) در مقام و جایگاه نقش زن، کتابشناسی و ادبیات تحقیقی در خصوص سنت و سیره‌ی سیاسی حضرت زهرا(س) تدوین و در قالب پوستر همایش تعریف و منتشر شد.

وی یادآور شد: بعد از اخذ مجوز برگزاری همایش از مؤسسه‌ی استنادی و پایش علم و فناوری جهان اسلام (ISC) پوستر همایش در محورهای موضوعی ذکر شده منتشر و در اختیار مراکز علمی و پژوهشی و محققان و پژوهشگران تاریخ اسلام و تشیع قرار گرفت و طی دوره‌ی فراخوان مقاله تعداد ۱۶۲ چکیده و ۵۵ متن مقاله کامل توسط پژوهشگران دانشگاهی و حوزوی به دبیرخانه همایش ارسال شد. بعد از بررسی و داوری علمی مقالات دریافتی ۶۶ چکیده مقاله و ۲۸ متن کامل مقاله مورد تأیید و جهت چاپ در مجموعه مقالات همایش انتخاب شد.

آیت الله عباس کعبی نسب عضو هیأت رئیسه‌ی مجلس خبرگان رهبری طی سخنانی اظهار کرد: سنت و سیره‌ی سیاسی حضرت فاطمه زهرا (س) نباید از ابعاد دیگر شخصیتی ایشان تفکیک شود زیرا سیاست حضرت فاطمه (س) جدا از دیانت نیست. وی تأکید کرد: سیاست حضرت زهرا (س) از توحید، عدالت، کرامت انسانی و تلاش برای خدمت به انسان‌ها با محوریت خانواده برمی‌خیزد و خانواده واحد بنیادی جامعه و محور ساخت امت اسلامی است که حضرت زهرا (س) نقطه‌ی تلاقی نبوت و ولایت برای ساخت امت برپایه‌ی تربیت خانواده‌ی بنیادی، محور و الگو است. آیت الله کعبی نسب با بیان اینکه اگر زنان و بانوان بخواهند در سطوح سیاسی و اجتماعی فعالیت کنند، باید نقش مادری را نقش کلیدی تلقی کنند، گفت: خانواده، مدرسه و مسجد سه پل تمدن ساز بوده و خانواده می‌تواند محور رشد و تعالی سیاسی و اجتماعی باشد و همه‌ی برنامه‌های کشور در عرصه‌ی مدیریتی بر استحکام و بنیاد خانواده استوار است.

وی همچنین اظهار کرد: اگر زن محوریت را به دست بگیرد می‌تواند مردان و زنان قوی و قهرمانی را تربیت کند که در میدان سیاست نیز نقش آفرین باشند. عضو هیأت رئیسه‌ی مجلس خبرگان رهبری در بخش دیگری از سخنان خود با بیان اینکه سیره‌ی سیاسی حضرت زهرا (س) به سه دوران مکی، مدنی و بعد از ارتحال پیامبر (ص) تقسیم می‌شود، گفت: ایشان در جنگ‌های احد، احزاب و خیبر به‌عنوان پرستار، همراه، امیدبخش و خطبه خوان حضور داشتند.

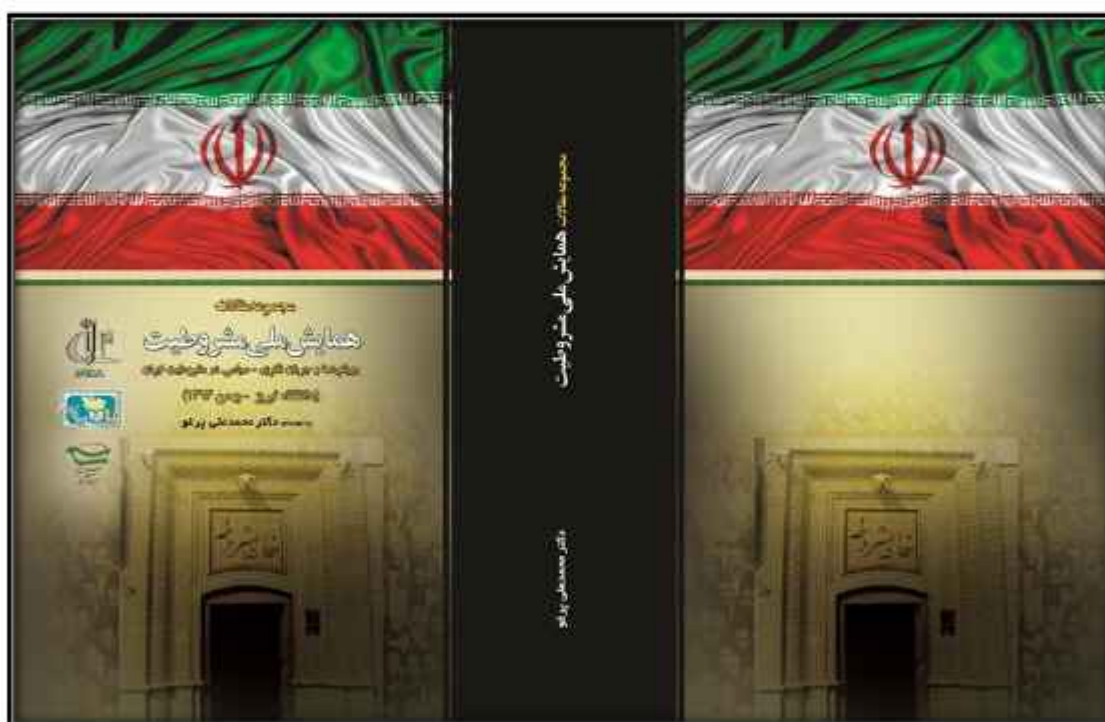
براساس این گزارش، در پایان کتاب مجموعه مقالات ارائه شده به دبیرخانه‌ی این همایش با حضور مسئولان استانی حاضر در همایش رونمایی شد.

(د) مجموعه مقالات و چکیده ها:

۱. مجموعه مقالات همایش ملی مشروطیت: رویکردها و جریان‌های فکری- سیاسی در مشروطیت ایران، به اهتمام محمدعلی پرغو، تبریز، دانشگاه تبریز ۱۳۹۶.

اثر مزبور مجموعه مقالات چهارمین همایش ملی مشروطیت با تکیه بر رویکردها و جریان فکری- سیاسی در مشروطیت ایران را در برمی گیرد. همایش مزبور در تاریخ ۱۴ مرداد ۱۳۹۶ در دانشگاه تبریز با مشارکت نهادهای مختلف، ازجمله دانشگاه تبریز، مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران و بسیج اساتید آذربایجان شرقی برگزار شد. ۲۲ مقاله از

سوی اساتید، اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های مختلف و پژوهشگران حوزه تاریخ، علوم سیاسی و زبان و ادبیات فارسی مرتبط با موضوع همایش در قالب مجموعه مقالات در ۴۹۲ صفحه طبع شده است.

عناوین مقالات عبارت‌اند از:

- انجمن ولایتی خوی

- بررسی رویکرد ضد دینی در اندیشه‌های آخوندزاده

- رواج واژه مشروطه در میان بست‌نشینان سفارت انگلیس

- معنا پژوهی ادبی - کلامی در بافت اجتماعی و سیاسی عصر مشروطه

- نقش منطقه جلفا در تحولات انقلاب مشروطه ایران

- اندیشه‌های آخوند خراسانی در حمایت از مشروطه

- نقش و جایگاه زنان در تحولات سیاسی اجتماعی عصر مشروطه

- واکاوی مفهوم حقوق انسانی در جنبش مشروطیت

- تحلیل گفتمانی الگوهای دولت در فقه سیاسی مشروطه

- انقلاب مشروطه و ناکامی در تحقق دولت ملی مدرن

- نماد اعتدال و عقلانیت در مشروطه‌خواهی تبریز؛ شهید ثقه‌الاسلام

- محمدامین رسول‌زاده و انقلاب مشروطه ایران

- تکاپوهای فکری ایرانیان قفقاز و دو رویه تأثیرات آن بر تحولات ایران

- چالش‌های گفتمان قانون‌خواهی در مشروطیت ایران

- موضع فکری و عملکرد سیاسی روزنامه جبل‌المتین کلکته در منازعه مشروطه‌خواهی و مشروعه‌طلبی
- نقش و جایگاه رهبری در نهضت و انقلاب
- مشروطه: شکست یا پیروزی
- جایگاه نهادهای مدیریت شهری در قانون اساسی مشروطه
- تجدد، سنت و روشنفکر
- تبارشناسی مشروطه با نگاهی به مشروطه ژاپن و انگلیس
- بازشناسی ایده دولت قانونمند در اندیشه مشروطه خواهان ایرانی
- عوامل مؤثر بر شکل‌گیری پارادایم ترقی و انحراف مشروطیت در ایران.

۲. چکیده مقالات همایش ملی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی، به
 کوشش دکتر محمدعلی پرغو و رحیم نیکبخت، تبریز، انتشارات دانشگاه
 تبریز، ۱۳۹۳.

چکیده مقالات
همایش ملی
نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی

انتشارات دانشگاه تبریز - زمستان ۱۳۹۳

دکتر محمدعلی پرغو
دکتر رحیم نیکبخت

از پرجمعیت‌ترین مسجدهای جمهوری آذربایجان است. مشروطه، جنبش ملی و استقلال، قیام و جنبه‌های شجری آن یکی از جنگ جهانی دوم جنبه بیندیشی بود. اولین ۴۴ بهمن ۱۳۵۴ از تبریز بود که دیگر به ایران می‌رفت. در آن سال، این شهر و نهادهای چنان‌که نظر از انقلابی قیام شد.

سازمان خلیفه ایران - ۱۳۵۴/۱۲/۲۴

من می‌خواهم از شما بگویم و بگویم که این آذربایجان را، شما که اهل فرهنگ و ادب و علم هستید، در خدمت گمراهی اول جوانان با آن که در طول تاریخ گذشته است به فرهنگ این کشور بازگردانید و از این جهت و آن را برای جوانان حفظ کنید. این یک نظام ممتاز برای شماست.

مقام معظم رهبری - ۱۳۷۲/۵/۸

۳. مجموعه مقالات همایش ملی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی، به
اهتمام دکتر محمدعلی پرغو و رحیم نیکبخت، تبریز، انتشارات
دانشگاه تبریز، ۱۳۹۳.

این کتاب از دو بخش مقالات و خاطرات تشکیل شده است. در بخش مقالات ۲۴ مقاله به تشریح نقش اقشار مختلف مردم آذربایجان در انقلاب اسلامی پرداخته‌اند. همکاری تجار و بازاریان با روحانیون مبارز، علمای اهل قلم آذربایجان در نهضت اسلامی، سیر تحول کیفی مضامین شعارهای مردم تبریز، مبارزات شهید مدنی، آذربایجان در ادوار مختلف انقلاب اسلامی، مبارزات آیه الله مروج برخی از موضوعات مقالات می‌باشند. بخش خاطرات به تشریح خاطرات عده‌ای از افرادی می‌پردازد که شاهد وقایع انقلاب در آذربایجان بوده و یا خود دخیل در انقلاب بوده‌اند.

۴. چکیده مقالات همایش بین‌المللی قره‌باغ

کتاب «چکیده مقالات همایش بین‌المللی قره‌باغ» به اهتمام: دکتر محمدعلی پرغو و حسن گلی، در ۳۴۰ صفحه از طرف انتشارات دانشگاه تبریز در سال ۱۳۹۲ به چاپ رسیده است.

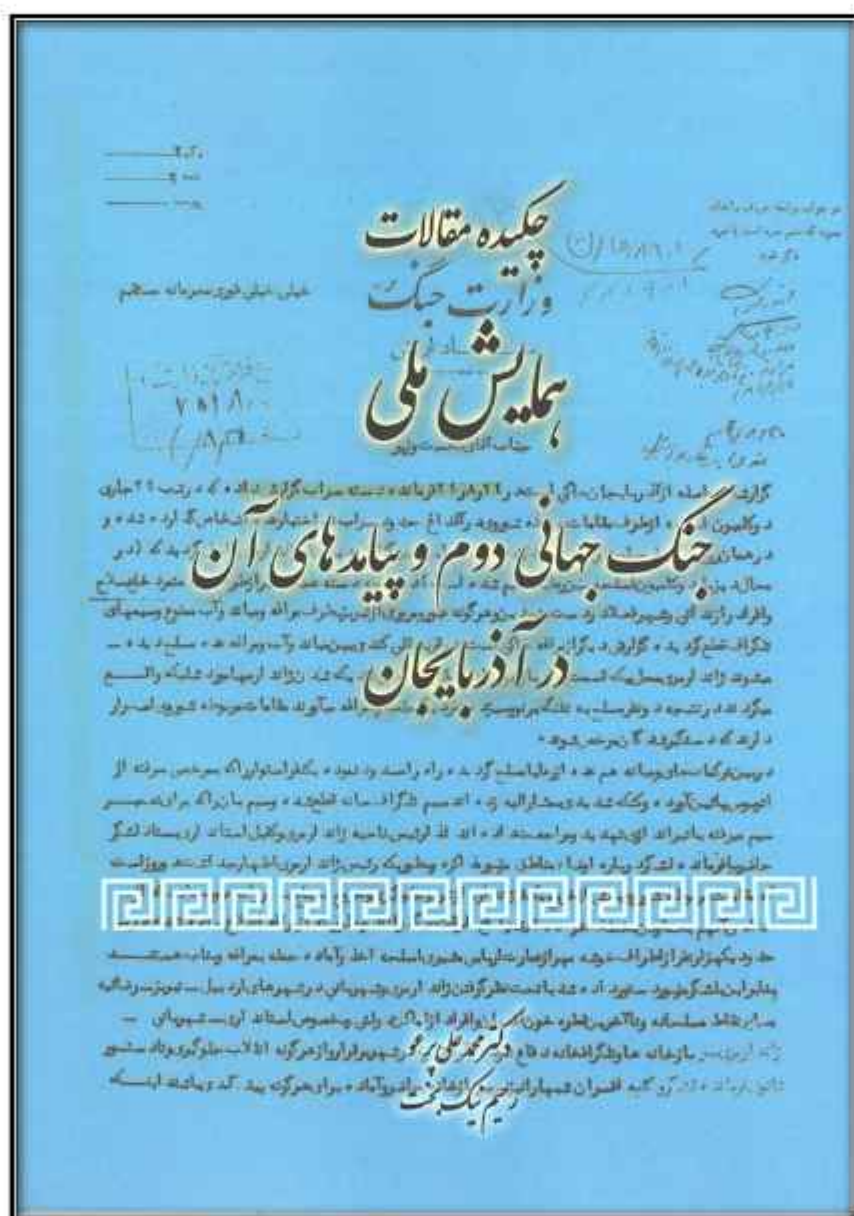
این کتاب دربرگیرنده‌ی مجموعه چکیده مقالات همایش بین‌المللی قره‌باغ می‌باشد که قرار بود در مورخ ۱۵ آبان ۱۳۹۲ تشکیل شود و متأسفانه به دلیل مشکلات و مسائلی به

تعویق افتاد. این مجموعه از دو قسمت چکیده مقالات فارسی (در ۲۵۵ صفحه) و ترکی آذربایجانی (به الفبای لاتین در ۸۵ صفحه) تشکیل شده است.

با توجه به موضوع و ماهیت همایش، در این مجموعه چکیده مقالات متنوعی در باب بازیگران منطقه‌ای و جهانی مناقشه قره‌باغ، نقش ایران در این مسئله، راهکارهای حل مناقشه قره‌باغ، فاجعه‌ی خوجالی، قره‌باغ در اسناد و منابع تاریخی، گروه مینسک و مناقشه قره‌باغ، قره‌باغ در منابع تاریخی ایران، فرهنگ ایران و قره‌باغ، نقش آموزه‌های شیعی در حل مسئله قره‌باغ و علل شکل‌گیری و تداوم این مناقشه و ... آورده شده است که در اینجا امکان پرداختن به همه آن‌ها نیست. از جهت آشنایی با ابعاد مختلف مناقشه قره‌باغ و نقش کشورمان در این مسئله این مجموعه می‌تواند مفید واقع شود.

۵. کتاب «چکیده مقالات همایش ملی جنگ جهانی دوم و

پیامدهای آن در آذربایجان»

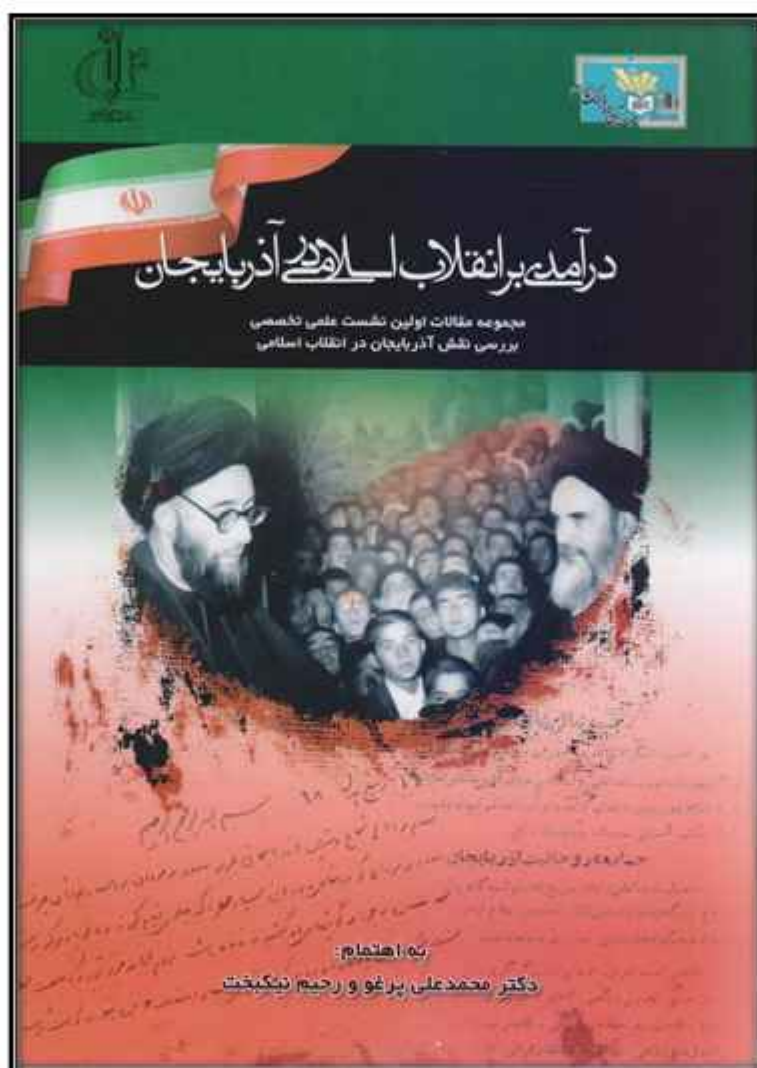

کتاب «چکیده مقالات همایش ملی جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن در آذربایجان» به اهتمام و کوشش دکتر محمدعلی پرغو و رحیم نیکبخت در سال ۱۳۹۴ از سوی انتشارات دانشگاه تبریز به زیور طبع آراسته شده است. فلسفه برگزاری همایش مذکور،

مربوط به هفتادمین سالگرد آغاز این واقعه مهم جهانی بوده است که لذا تلاش شده پیامدهای این رخداد مهم به‌طور خاص در آذربایجان موردنظر قرار گیرد. منطقه آذربایجان به‌ویژه از این نظر حائز اهمیت است که با اتمام جنگ جهانی دوم و به‌رغم خروج اکثر نیروهای متفقین از خاک ایران طبق توافقات قبلی، نیروهای ارتش سرخ از تخلیه مناطق شمالی ایران امتناع نموده و عملاً یکی از مهم‌ترین جرقه‌های جنگ سرد را کلید زدند. پیامدهای آن ازجمله مسئله امتیاز نفت شمال و وقایع مربوط به فرقه دموکرات نیز بر اهمیت این برهه تاریخی افزوده است.

گستره و طیف مقالات ارائه‌شده به همایش نیز با عنایت به محورهای فوق، دربرگیرنده موضوعات مختلفی است که از آن جمله مباحثی همچون بررسی اوضاع و احوال زمانه حاکمیت فرقه دموکرات در آذربایجان اعم از مسائل اقتصادی، فرهنگ و سیاسی مرتبط با آن و نیز نقش دولت شوروی در این جریان، تبیین و بررسی مناطق دیگر آذربایجان و مناطق هم‌جوار همانند اردبیل، خلخال، مراغه و نقده در دوران مذکور قابل‌ذکرند. همچنین محور بخش دیگری از مقالات شامل پیامدهای اقتصادی و اجتماعی جنگ جهانی دوم بر اوضاع زندگی و زیست مردم این منطقه است همانند آثار ادبی و فرهنگی این جنگ و نیز تأثیر آن در ایجاد بحران‌هایی همچون بحران نان و یا برگزاری مراسمی همچون عید نوروز که در برخی از مقالات ارسالی مورد بررسی قرار گرفته است.

۶. کتاب «درآمدی بر انقلاب اسلامی در آذربایجان»:

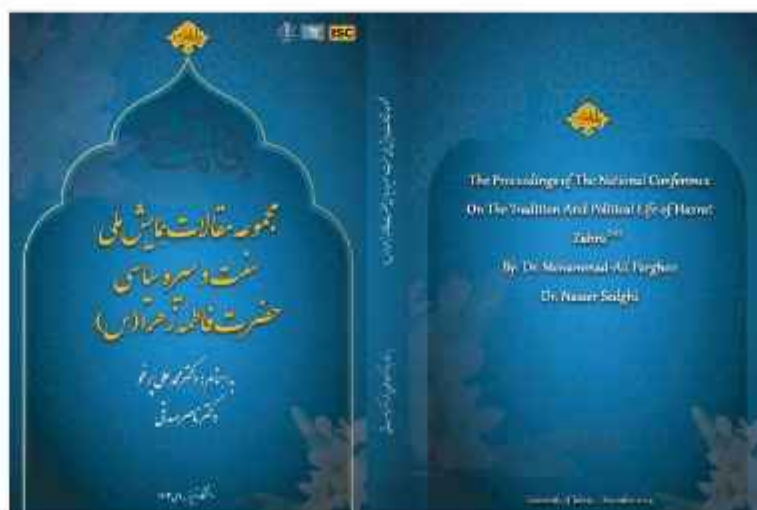
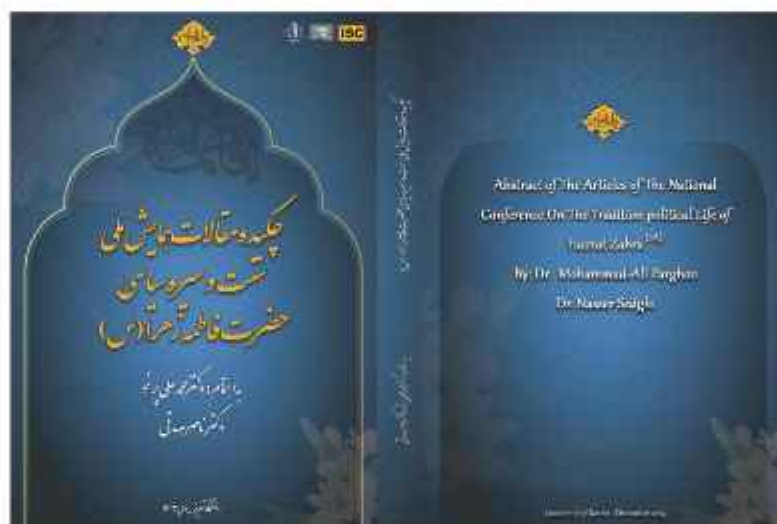

کتاب «درآمدی بر انقلاب اسلامی در آذربایجان» شامل مجموعه مقالات اولین نشست علمی تخصصی بررسی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی است که به اهتمام دکتر محمدعلی پرغو و رحیم نیکبخت در سال ۱۳۹۳ از سوی انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است.

در این کتاب آثاری از نویسندگان و پژوهشگران مختلف در محورهای مختلفی درباره موضوعاتی همچون انقلاب اسلامی در شهرهای مختلف از جمله اردبیل، ارومیه، سراب، خلخال، مرند و خوی به رشته تحریر درآمده است. همچنین گفتاری درباره بایسته‌های تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی در آذربایجان و نیز فعالیت‌های دانشگاه آذر آبادگان در انقلاب و نیز فعالیت‌های بهائیت در این منطقه در دوران پهلوی در آن گنجانده شده است. به تناسب موضوعات طرح شده، برخی از مقالات مجموعه به همراه برخی از اسناد مربوطه مستندتر شده‌اند.

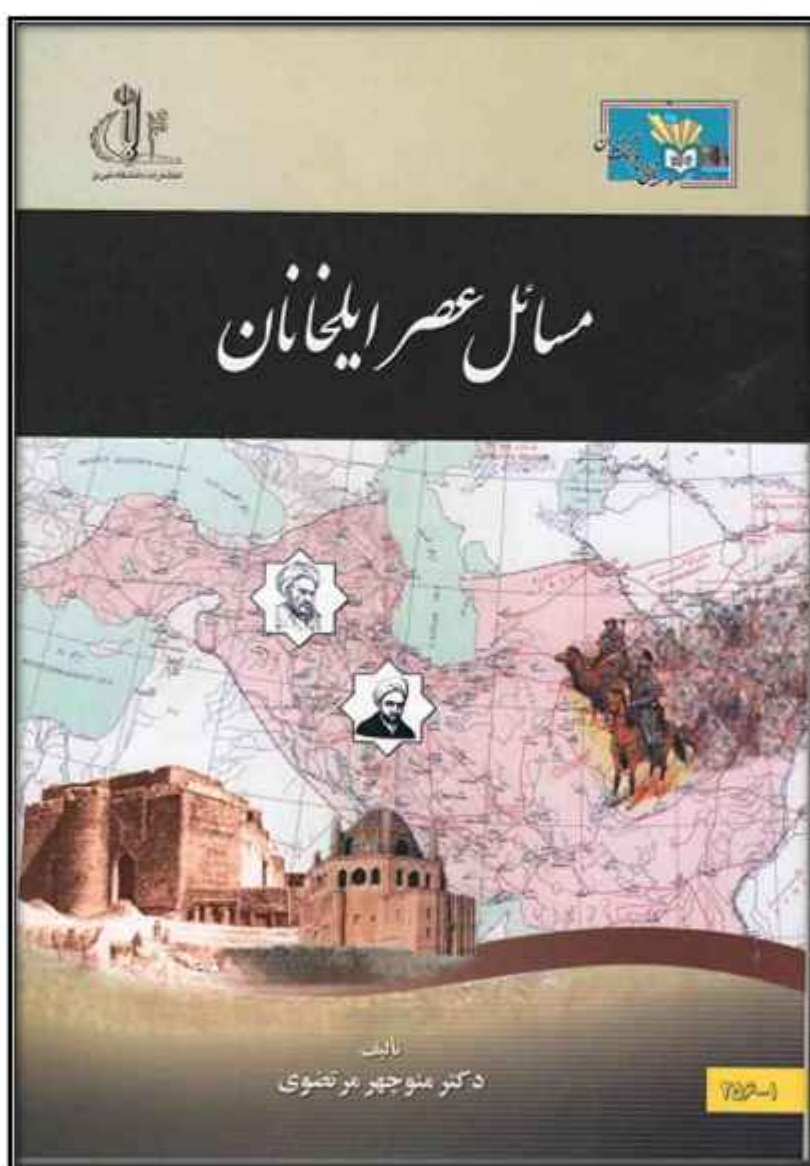
۷. کتاب چکیده و مجموعه مقالات همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت فاطمه زهرا(س): به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و دکتر ناصر صدقی، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۳.

این مجموعه در برگیرنده ۶۳ چکیده مقاله و ۲۸ مجموعه مقاله برگزیده از مجموعه مقالات رسیده به دبیرخانه همایش می باشد.

(هـ) کتابها

۱. مسائل عصر ایلخانان

کتاب «مسائل عصر ایلخانان» تألیف دکتر منوچهر مرتضوی، با نظارت و تنظیم: دکتر محمدعلی پرغو در ۴۱۶ صفحه در سال ۱۳۹۲ از طرف انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است.

این کتاب شامل پنج بخش زیر می‌باشد:

بخش اول: مسائل مهم تاریخی و سیاسی در عهد ایلخانان

که خود این بخش دربرگیرنده‌ی قسمت‌هایی چون «ادوار عصر مغول در ایران»، «هدف‌های سیاسی و نظامی فرمانروایان مغول»، «آثار و نتایج خصومت ایلخانان ایران با ملوک مصر...» و «هم‌دستی و دوستی ایلخانان و مسیحیان در برابر مسلمین» بزرگ‌ترین تهمت در روزگار ایلخانان» و... می‌باشد.

بخش دوم: دین و مذهب در عهد ایلخانان

که این بخش نیز دربرگیرنده‌ی قسمت‌های فرعی چون «مذهب ایلخانان»، «سابقه‌ی مسلمانی امرای مغول»، «اسلام در دوره‌ی مغول»، «...تشیع در دوره‌ی ایلخانان» و «وحدت سیاست مذهبی مغول در اکناف امپراتوری» است.

بخش سوم: تصوف در دوره‌ی ایلخانان

که خود شامل قسمت‌هایی چون:

الف- خانقاه‌ها و رسوم تصوف در دوره‌ی ایلخانان

ب- حمایت ایلخانان از اهل طریقت و نفوذ مشایخ تصوف

ج- حمایت وزرای ایلخانان از تصوف و صوفیه است.

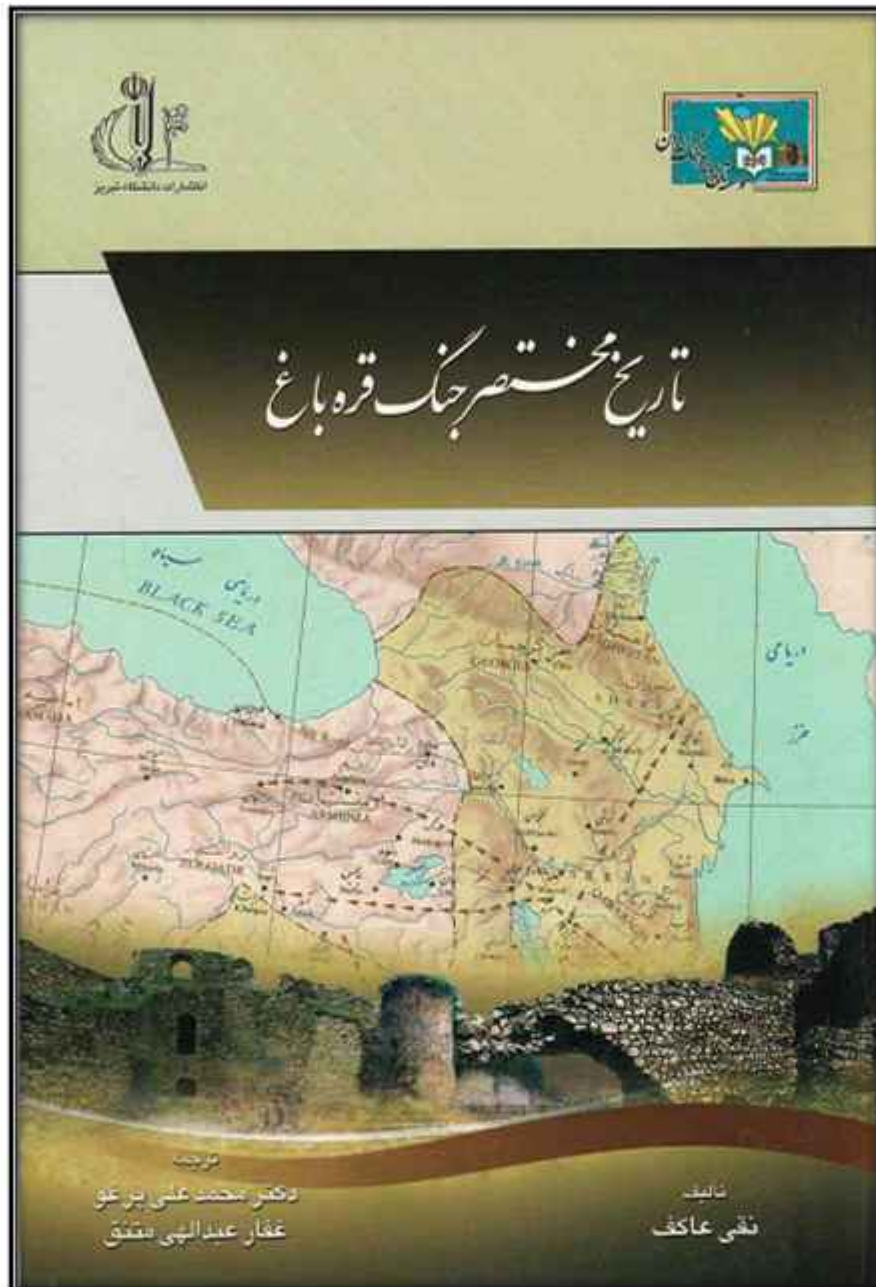
بخش چهارم: جامع التواریخ رشیدی و تاریخ‌نویسی در دوره‌ی ایلخانان
 در این بخش مباحثی چون «تاریخ‌نویسی در عهد ایلخانان»، «کتاب‌های تاریخی که در
 روزگار ایلخانان تألیف شده است»، «جامع التواریخ و کاترمر و بلوشه»، «کاترمر و بلوشه
 و رشیدالدین»، ... «مؤلف واقعی جامع التواریخ» جای گرفته است.

بخش پنجم: مقلدان شاهنامه در دوره‌ی مغول و تیموری و تاریخ منظوم شمس‌الدین
 کاشانی

که شامل قسمت‌هایی چون «مقلدان شاهنامه در دوره‌ی مغول و تیموری»، «مشخصات
 اجمالی بعضی منظومه‌های تاریخی دوره‌ی مغول و تیموری»، «تاریخ منظوم شمس‌الدین
 کاشانی» می‌باشد.

این کتاب برای علاقه‌مندان تاریخ ایران، بخصوص کسانی که در باب تاریخ مغول و
 ایلخانان مطالعه و تحقیق می‌نمایند مفید و قابل استفاده است. همچنین از لحاظ ادبی نیز
 برای دانشجویان و محققان ادبیات فارسی مثر ثمر خواهد بود.

۲. تاریخ مختصر جنگ قره‌باغ

کتاب «تاریخ مختصر جنگ قره‌باغ»، نوشته نقی عاکف و ترجمه: دکتر محمدعلی پیرغو و غفار عبدالمهی متنق در ۱۷۶ صفحه در سال ۱۳۹۲ از طرف انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است.

این کتاب از یک مقدمه و شش فصل و بخشی به‌عنوان «کرونولوژی» که حوادث مربوط به قره‌باغ کوهستانی را از قرن چهارم ق. م. تا روزگار حاضر گاه‌نگاری کرده و در آخر «نتیجه» تشکیل شده است. عناوین فصل‌های کتاب به این شرح است:

«اولین ادعاهای ارضی ارمنه»، «ادعاهای ارمنه (در دوره‌ی شوروی)، «آغاز جنگ قره‌باغ»، «فروپاشی امپراتوری شوروی و آغاز مرحله‌ی جدیدی از اشغالگری»، «عملیات‌های جنگی گسترده‌ی دولت اشغالگر ارمنستان»، «دوره‌ی آتش‌بس و ادامه‌ی مذاکرات صلح»

شواهد و قرائن تاریخی حاکی از آن است که از مدت‌ها پیش این منطقه شاهد تنش و بحران قومی بین دو عنصر آذربایجانی و ارمنی بوده است. در این میان ارمنه به‌عنوان مهاجرانی که از دیگر مناطق بدین جا کوچانیده شده‌اند، همواره اقدام به طرح ادعاهایی در خصوص منطقه نموده با توسل به‌زور و ابزار قهریه سعی در تصاحب بخش‌هایی از آن کرده‌اند.

مناقشه مذکور با حمایت روس‌ها از ارمنی‌ها به‌منظور افزایش ارمنه در مناطق آذری نشین همچون باکو، ایروان و قره‌باغ تشدید شد و به انواع و اقسام شیوه‌ها در طول دوران روسیه تزاری ادامه یافت.

پس از تشکیل اتحاد جماهیر شوروی نیز حمایت و پشتیبانی از مواضع ارمنه در طرح ادعایشان علیه مناطق آذری نشین ادامه داشت. حکومت شوروی از ابتدای قرن بیستم

از گروه‌های تروریستی و خشونت‌گرای ارمنی علیه آذری‌ها حمایت نموده و نه‌تنها اقدامی در راستای ممانعت از فعالیت‌های ایشان به عمل نیاورد، بلکه کوشید با طرح پرولتاریای بین‌المللی، دفاع آذری‌ها از مناطق خویش را منافی این گفتمان برشمرده و آن‌ها را به ملی‌گرایی مخرب متهم سازد. تداوم فعالیت‌های ارامنه در زمان بحران بالکان و جنگ جهانی نخست که قصد نفوذ به مناطقی در داخل قلمرو ترکیه را داشتند، با دستگیری رهبران دینی ارامنه و نیز کوچاندن ارامنه به اراضی جدید، به‌ویژه در آوریل سال ۱۹۱۵ موجب طرح بحث نسل‌کشی ارامنه شده است که ادعای آن تا به امروز نیز ادامه یافته است. این در حالی است که کشتار و قتل‌عام‌های متعددی از سوی ارامنه در دهه‌های نخستین سده بیستم از جمله در مارس و آوریل سال ۱۹۱۸ در شهرهایی همانند شماخی، باکو و ... صورت گرفت. روس‌ها با حمایت از گرجستان و ارمنستان در مقابل آذربایجان تلاش داشتند قره‌باغ را تجزیه نمایند که در نتیجه سیاست ایشان، بخشی از آن به ارمنستان واگذار گردیده و بخشی هم با عنوان ولایت خودمختار قره‌باغ کوهستانی ایجاد گردید.

باآنکه بحران در قره‌باغ در همه دوران شوروی سابق ادامه داشت، اما در دهه واپسین قرن بیستم، با فروپاشی شوروی و استقلال آذربایجان و ارمنستان شدت و عمق بیشتری یافت که بخشی از آن به دلیل بحران‌های داخلی در حاکمیت جمهوری آذربایجان بود؛ این امر زمینه را برای تشدید بحران قره‌باغ فراهم نمود. پس‌از آن بارها به‌ویژه از سال ۱۹۹۴ به بعد پیشنهادهای متعددی برای برقراری آتش‌بس در منطقه قره‌باغ و بین طرفین

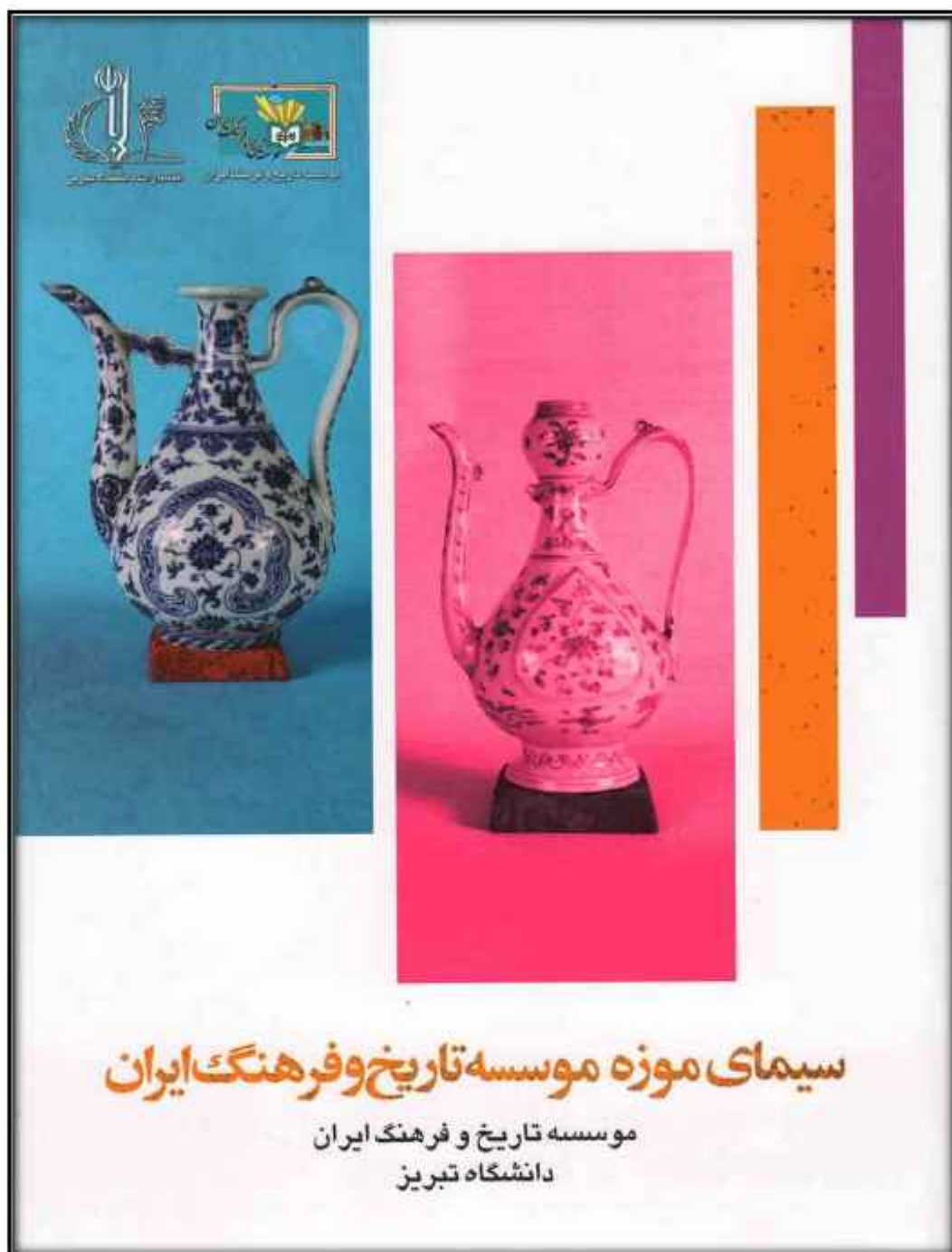
درگیر مطرح شد. در طرح‌های آتش‌بس ارائه شده، علاوه بر ارمنستان منافع قدرت‌های بزرگ و سازمان‌های بین‌المللی به‌ویژه به دلیل تأمین امنیت منطقه در راستای اجرای برخی پروژه‌های اقتصادی، نقش زیادی داشت بی‌آنکه همه شرایط عادلانه بدین منظور در نظر گرفته شوند. از این رو ماحصل پیشنهادها و طرح‌های مختلف به نتیجه بایسته‌ای نرسیده است.

با شروع هزاره سوم، فعالیت‌های گسترده‌ای از سوی گروه‌های اجتماعی و اقشار و نیز گروه‌ها و نهادهای مختلف آذربایجان از جمله روشنفکران، نظامیان سابق، نمایندگان مجلس، برخی از مهاجرین و دیگر طیف‌ها برای مبارزه با اقدامات ارمنستان آغاز گردید. اینان بر لزوم آزادی قره‌باغ با استفاده از نیروی نظامی تأکید داشتند. در مقابل، ارمنی‌ها سعی کردند با استفاده از دیپلماسی عمومی، بر افکار عمومی تأثیر بگذارند. آن‌ها با اعزام هیئت‌هایی به آذربایجان، سعی نمودند خاطرات منفی موجود از ارمنی‌ها در اذهان آذربایجانی‌ها را از بین ببرند. چنین حرکاتی از سوی آذربایجانی‌ها نه تنها موردپذیرش واقع نشد، بلکه طیف‌هایی از آن‌ها از جمله برخی از جوانان آذری اقدام به تشکیل برخی گروه‌های چریکی و پارتیزانی نمودند تا با نیروهای ارمنی مقابله کنند. این‌ها بخشی از شرح وقایعی است که در کتاب نقی عاکف آمده است و بینشی از سیر رخدادهای قره‌باغ را ارائه می‌دهد. در مجموع کتاب مذکور تحولات قره‌باغ را از سده‌ها پیش تا حدود سال ۲۰۱۰م. در بر می‌گیرد. در طی همه این تاریخ پر فراز و نشیب، موضوع قره‌باغ همچنان

به‌عنوان یک معضل سیاسی و امنیتی باقی مانده است و با آنکه گروه‌های بین‌المللی و قدرت‌های بزرگی برای میانجی‌گری و ارائه راه‌حل برای آن تلاش نموده‌اند، بااین‌همه نه‌تنها مشکل فوق حل‌نشده است، بلکه بعد از آزمودن همه این موارد، بسیاری از مردم آذربایجان را بدین نتیجه رسانده است که فقط با جنگ و به تعبیر دینی آن جهاد است که می‌توانند از حق خویش دفاع نمایند.

کتاب «تاریخ مختصر جنگ قره‌باغ» به‌رغم نقدهایی که از حیث دیدگاه‌های تاریخی بر آن وارد است، از نظر بیان و شرح جریان قره‌باغ در بستر تاریخی آن وضعیت قابل‌قبول و مناسبی دارد و مطمئناً برای اهل تحقیق و علاقه‌مندان تاریخ و فرهنگ منطقه قفقاز قابل‌استفاده و جالب خواهد بود.

۳. سیمای موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران

کتاب «سیمای موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران» ؛ تألیف و گردآوری: دکتر محمدعلی پرغو و غفار عبدالهی متنق در ۲۹۲ صفحه در سال ۱۳۹۲ از طرف انتشارات دانشگاه تبریز منتشر شده است.

این کتاب شامل هشت بخش : معرفی موزه دانشگاه، سفال، فلزات، ظروف چینی، فرش، مردم‌شناسی، کتابت و سکه است.

در ابتدای هر بخش یک مقدمه‌ی مختصری گنجانده شده است که در آن در باب موضوع مورد بحث به دو زبان فارسی و انگلیسی توضیحاتی آورده شده و بخصوص در رابطه با تاریخچه‌ی اشیاء، صنعت یا هنر مزبور مطالبی به اختصار بیان شده است.

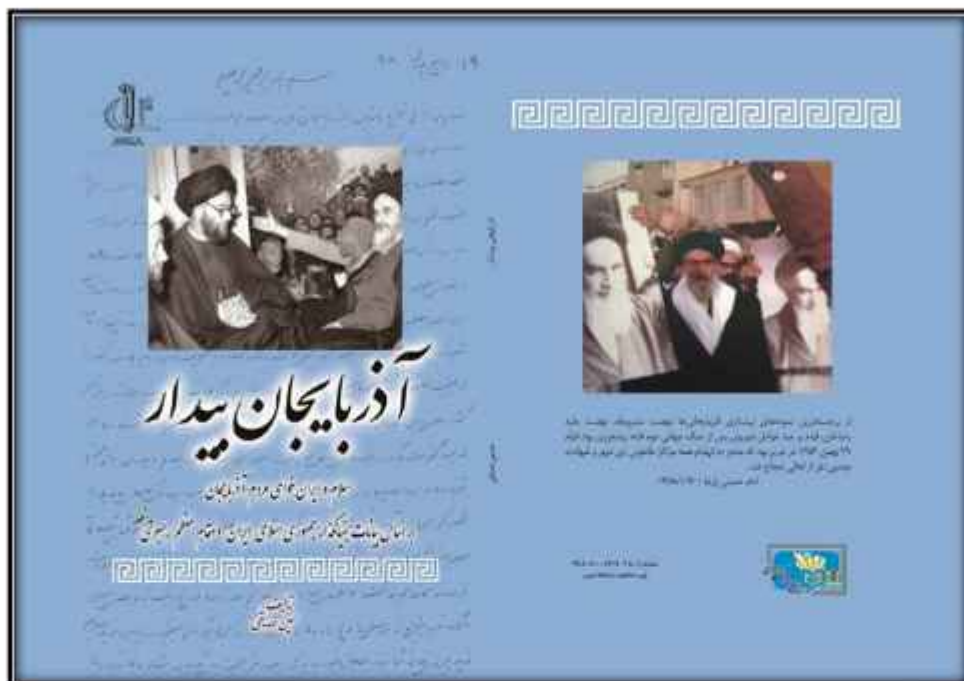
در متن هر بخش نیز اشیای آن بخش تک‌به‌تک به شکل علمی و با استفاده از عکس و درج ابعاد، وزن و مشخصات آن شیء (همراه با توصیف ضایعات و افتادگی‌ها و شکستگی‌ها و در ضمن خطوط و نوشته‌ها و تزئینات موجود در بدنه شیء) به دو زبان فارسی و انگلیسی معرفی شده‌اند. در جریان معرفی اشیاء فرهنگی موزه علاوه بر ذکر مشخصات و مختصات، به محل کشف و دوره‌ی تاریخی ساخت آن‌ها نیز اشاره شده است. همچنین قسمتی از اشیاء اهدایی هستند که در هنگام معرفی با ذکر تاریخ اهدا و نام اهداءکننده به این امر اشاره شده است.

کتاب سیمای موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در واقع دو کارکرد مهم دارد: اول اینکه به معرفی قسمتی از میراث فرهنگی کشورمان می‌پردازد و از این لحاظ در جهت آشنایی علاقه‌مندان و دوستداران تاریخ و فرهنگ ایران عزیز قدمی هرچند کوچک به

شمار می‌رود. دوم اینکه به‌عنوان شناسنامه‌ی اشیاء موجود در موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران عمل می‌کند و با ثبت مشخصات و درج عکس آن‌ها در جهت محافظت و نگهداری این یادگارهای فرهنگی کشورمان قدمی لازم و ارزشمند می‌باشد.

۴. کتاب «آذربایجان بیدار»:

چاپ اول:

چاپ دوم:

با عنوان فرعی اسلام و ایران خواهی مردم آذربایجان بر اساس بیانات بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری، از سوی حسین صدیقی، پژوهشگر مرکز اسناد انقلاب اسلامی و به سفارش مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران دانشگاه تبریز تألیف شده و در سال ۱۳۹۳ توسط انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است.

این اثر در کنار برگزاری همایش ملی «بررسی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی» و انتشار چکیده مقالات آن همایش به‌عنوان یکی از موارد پیشنهادی کمیته علمی همایش در بهمن‌ماه ۱۳۹۳ و با همکاری‌های و مساعدت‌های مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن به چاپ رسیده است. تکیه اصلی اثر مذکور، استفاده از مطالب و رهنمودهای امام خمینی(ره) و نیز دیدگاه‌های مقام معظم رهبری درباره آذربایجان است. ضرورت و اهمیت تدوین چنین اثری آن‌گونه که در مقدمه مؤلف نیز بدان اذعان شده است بر اساس توجه به نقش مهم منطقه آذربایجان در رویدادهای مختلف طول تاریخ ایران بوده است که بارها مورد تمجید مقامات ایران و ازجمله مقام معظم رهبری قرار گرفته است. این امر در خلال حدود یک‌صد سال اخیر به‌ویژه از دوران مشروطه به بعد نمود و بروز بیشتری داشته است. به‌طور خاص و در جریان مربوط به انقلاب اسلامی، واقعه قیام ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ در تبریز، همواره به‌مثابه یکی از نقاط عطف تاریخ انقلاب اسلامی به شمار آمده است که افزون بر خیزش مردم در این منطقه، سبب‌ساز تداوم اعتراضات مردمی در نقاط دیگر کشور گردید و در نهایت به پیروزی انقلاب اسلامی ایران انجامید.

کتاب «آذربایجان بیدار» افزون بر مقدمه دبیر علمی همایش «بررسی نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی»، و نیز مقدمه و پیشگفتاری از جانب مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن و نیز مؤلف، دربردارنده سه فصل به انضمام پاره‌ای تصاویر و اسناد مرتبط با موضوع کتاب است که در انتهای آن آورده شده است. فصل نخست اثر به عناوینی همچون مبارزات آذربایجانی‌ها در جنبش تنباکو، نهضت مشروطیت، جنبش شیخ محمد خیابانی، مبارزات زمان رضاشاه و نیز جریان‌ات مربوط به فرقه دموکرات اختصاص یافته است. در فصل دوم نیز به انقلاب اسلامی و به‌ویژه مبارزات شهدایی همچون آیت‌الله قاضی طباطبایی، آیت‌الله مدنی، غفاری و نیز برخی از علمای مبارز دیگر پرداخته شده و به‌ویژه قیام ۲۹ بهمن تبریز مورد بررسی قرار گرفته است. در نهایت فصل سوم به فعالیت گروه‌های مختلفی همچون حزب خلق مسلمان و منافقین در دوران پس از انقلاب اسلامی توجه کرده است.

این کتاب در دو نوبت چاپ شده است.

۵. کتاب «ابرار جاوید»:

کتاب « ابرار جاوید » برای همایش ملی « نقش آذربایجان در انقلاب اسلامی » که در بهمن ۱۳۹۳ در دانشگاه تبریز برگزار شد، آماده‌سازی و چاپ شد.

کتاب، دربرگیرنده زندگی‌نامه یک‌صد و بیست‌وسه شهید انقلاب اسلامی استان آذربایجان شرقی (یک‌صد و ده لاله به خون خفته دوران جهاد و مبارزه انقلاب و سیزده شهید والامقام روز ۲۹ بهمن) می‌باشد.

زندگی‌نامه‌ی عزیزان وطن، که بوی خوش حق‌طلبی و ایثار حسینی را در حیات معنوی جامعه جاری کردند.

این کتاب ارزشمند در ۲۳۰ صفحه توسط انتشارات دانشگاه تبریز و با حمایت‌های معنوی بنیاد شهید و امور ایثارگران استان از سوی مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران ویرایش مجدد شده و در روز همایش رونمایی گردید.

۶. پژوهش‌نامه موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران

کتاب «پژوهش‌نامه موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران» ؛ تألیف و گردآوری: دکتر محمدعلی فرغی و دکتر غفار عبدالحی متقی در ۳۸۶ صفحه در سال ۱۳۹۴ از طرف انتشارات دانشگاه تبریز منتشر شده است.

این کتاب شامل ده بخش: معرفی موزه دانشگاه، سفال، اشیا فلزی، شیشه‌گری، ظروف چینی، دست‌بافت‌ها، مردم‌شناسی، کتابت، مهر و سکه است.

در بخش «معرفی موزه دانشگاه» در باب موزه تاریخ و فرهنگ ایران دانشگاه تبریز و تاریخچه و نیز قسمت‌های مختلف تشکیل‌دهنده‌ی آن اطلاعات مختصری به دو زبان فارسی و انگلیسی به خوانندگان داده شده است.

در ابتدای هر بخش در باب موضوع مورد بحث به دو زبان فارسی و انگلیسی توضیحاتی داده شده و آنگاه تاریخچه‌ی آن صنعت یا هنر به اختصار بیان شده است.

در متن هر بخش نیز اشیای آن بخش با استفاده از عکس و بیان ابعاد و مشخصات آن به دو زبان فارسی و انگلیسی معرفی شده‌اند. در ضمن معرفی اشیاء فرهنگی موزه علاوه بر ذکر مشخصات و مختصات به محل کشف و دوره‌ی تاریخی ساخت آن‌ها نیز اشاره شده است. همچنین قسمتی از اشیاء اهدایی هستند که در هنگام معرفی به نام اهداءکننده اشاره شده است. در ضمن اگر شیء موردنظر نوشته و یا کتیبه‌ای داشته به عینه و در صورت نیاز با ترجمه و توضیحات لازم در کتاب آورده شده است تا خوانندگان بتوانند استفاده‌ی بهتری از مطالب کتاب ببرند. در ضمن بخصوص در بخش کتابت در باب خود کتاب و محتوای آن و نیز نویسنده و یا خطاط آن اطلاعات کافی و لازم درج شده و خواننده به اختصار با زندگی و فعالیت هنرمند و یا عالم مزبور آشنا شده است. همچنین متن نامه‌ها، اسناد، سنگ‌نبشته‌ها و نوشته‌های روی سکه‌ها و مهرها آورده شده و در صورت نیاز ترجمه نیز گردیده است.

این کتاب علاوه بر اینکه از جهت افزودن بخش‌های جدید چون مَهر مکمل کتاب «سیمای موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران» هست، از جهت افزودن توضیحات و شرح زندگی هنرمندان و علما و شرح تکمیلی در باب کتب و کتیبه‌ها و اسناد موجود در جهت معرفی و شناساندن اشیاء موزه و مفاخر تاریخی و فرهنگی کشورمان به نسل جدید و علاقمندان تاریخ و فرهنگ این مرز و بوم قدمی جلوتر گذاشته است.

۷. آذربایجان ائل ناغیل لاری، ج ۲ و ۱، توپلایان: علی فلسفی میاب، کو

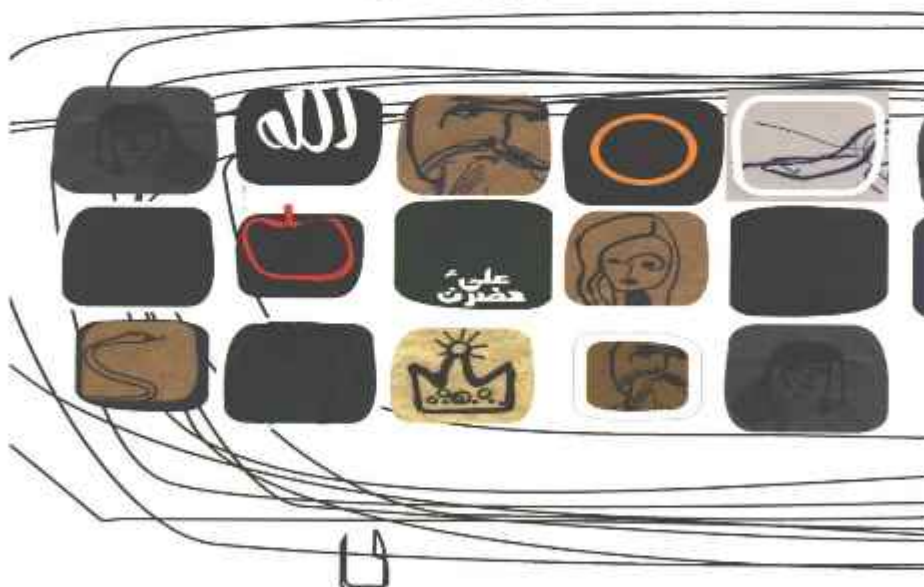
چورن : حمید آرش آزاد، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز،

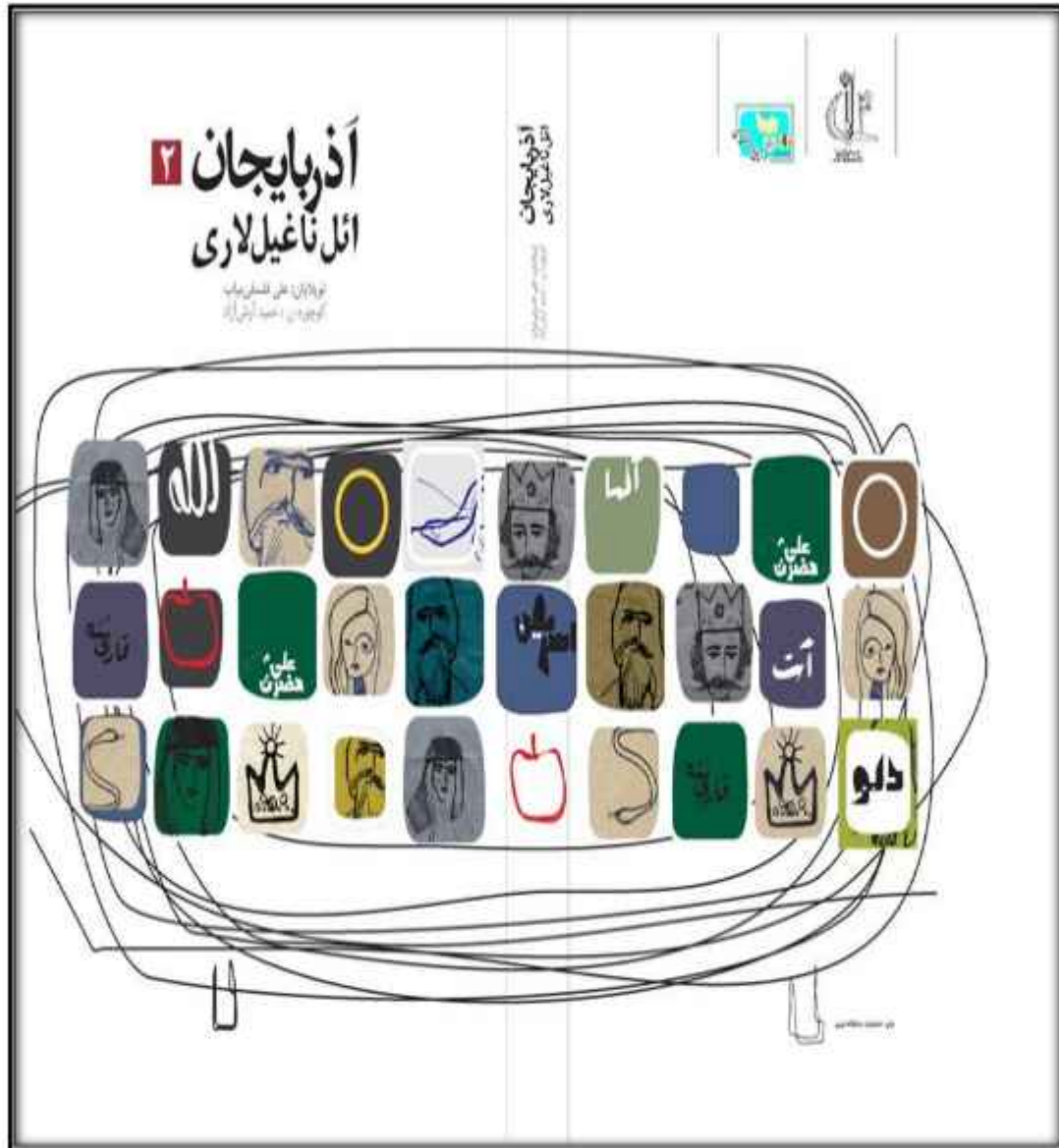
۱۳۹۷ و ۱۳۹۵.

آذربایجان ائل ناغیل لاری

توپلایان: علی فلسفی میاب
کوچوره ن: حمید آرش آزاد

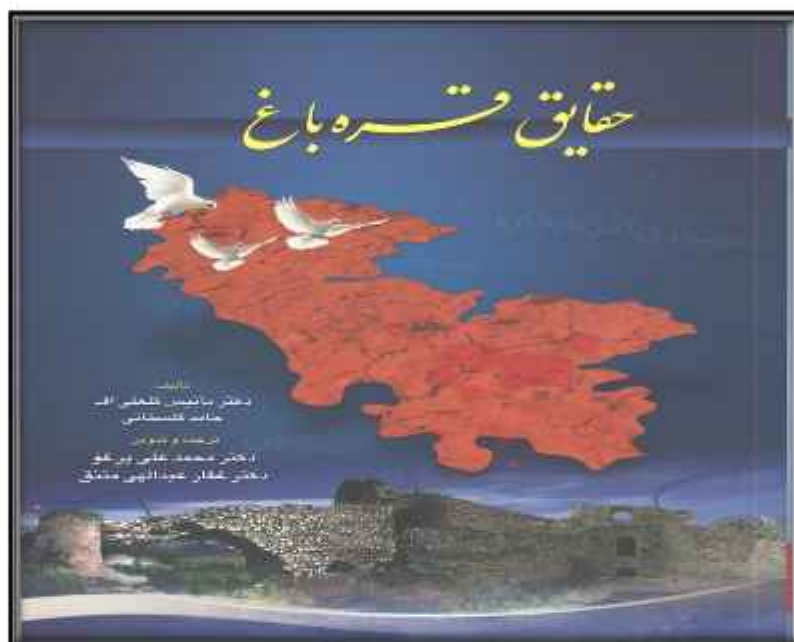

کتاب مزبور شامل داستان‌های عامیانه مناطق مختلف آذربایجان است که به خط عربی و زبان ترکی آذربایجانی چاپ شده است. این جلد از کتاب یاد شده حاوی قصه‌های عامیانه و مردمی مناطق چاراویماق، کلیر، جلفا و مرند است. برخی از داستان‌های کتاب عبارت‌اند از:

– آلاه وئردی خان وزیرین آناسی نین ماجراسی

- قوردونان کئچی نین قارداشلیغی
- تیکانچی نین ناغیلی
- یوسف و زلیخانین ناغیلی
- شاه عابباس ناغیلی
- شانسی یاتان وزیرین احوالاتی
- عاشیق واله ین ماجراسی
- شاه اسماعیل و گولزار خانیمین داستانی
- پینه چی احمدین ماجراسی
- حضرت سلیمان و بلقیس ین ناغیلی
- دوست بازلیغین نتیجه سی
- آج قوردون ماجراسی
- حضرت موسانین داستانی

۸. حقایق قره‌باغ

کتاب «حقایق قره‌باغ» تألیف دکتر مائیس گلعلی‌اف و ترجمه و تدوین: دکتر محمدعلی پرغو و دکتر غفار عبدالهی متنق در ۱۳۶ صفحه در سال ۱۳۹۵ از طرف انتشارات مهد آزادی به چاپ رسیده است.

کتاب از دو گفتار تشکیل شده است:

گفتار اول: تجزیه‌طلبی در قفقاز جنوبی، نوشته دکتر مائیس گلعلی‌اف که بیشتر کتاب را شامل می‌شود (تا صفحه ۱۱۰)

گفتار اول از بخش‌های زیر تشکیل شده است:

مقدمه

تجزیه‌طلبی و سیاست استعمار جدید آمریکا

نگاهی به مناقشات قفقاز جنوبی

مناقشه قره‌باغ در ادبیات سیاسی

تاریخ تطبیقی کوتاه مناقشه قره‌باغ

درگیری ارمنی - مسلمان، سال‌های ۱۹۰۷-۱۹۰۵

درگیری ارمنی - مسلمان، سال ۱۹۱۸

راهی که منجر به مناقشه «قره‌باغ کوهستانی» شد

بازی بزرگ جدید در منطقه

آمریکا و اسرائیل «بازیگران تازه» بازی بزرگ جدید

سناریوهایی مربوط به مناقشه قره‌باغ کوهستانی

کوزوو و قره‌باغ

سخن آخر: تأملی بر دلایل مخالفت دولت جمهوری آذربایجان با برگزاری همایش

بین‌المللی قره‌باغ در ایران

منابع مورد استفاده

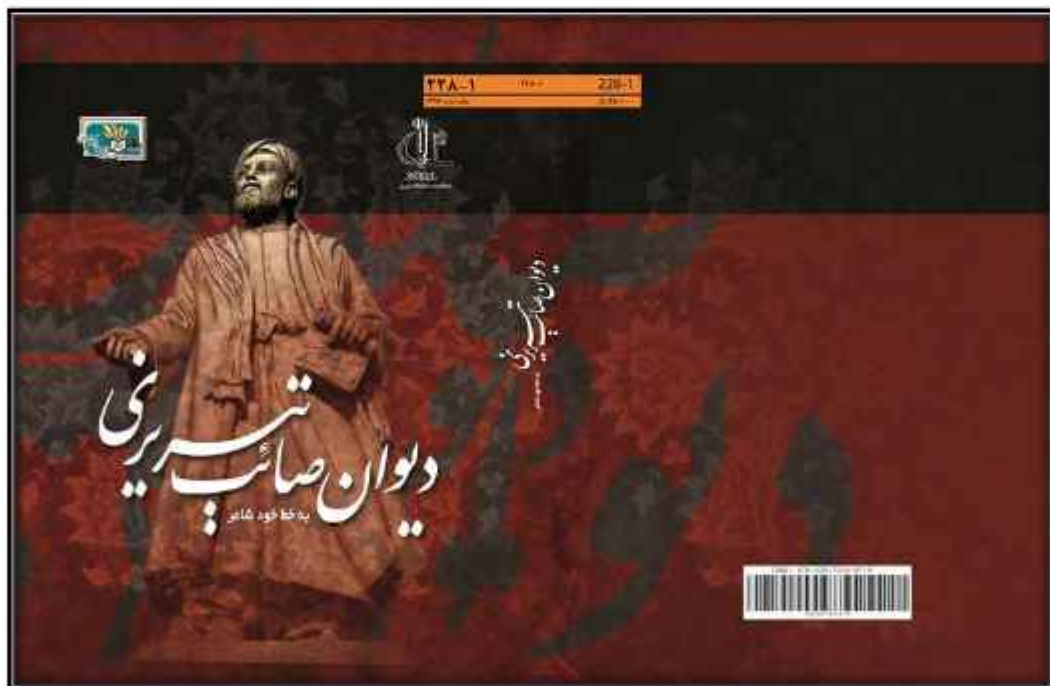
گفتار دوم: بررسی جایگاه ایدئولوژی اسلامی در سیاست خارجی ج. ا. ا. در قبال

منازعه قره‌باغ، نوشته حامد گلستانی، در واقع مقاله‌ای است که به کتاب ضمیمه شده

است و از صفحه ۱۱۱ تا ۱۳۶ کتاب را در بر می‌گیرد.

کتاب حقایق قره‌باغ با توجه به اینکه با رویکردی منطقی و به دور از تعصب مسئله‌ی قره‌باغ را مورد مطالعه قرار داده و عوامل داخلی و خارجی آن را به دقت بررسی کرده است، برای اهل تحقیق و علاقه‌مندان مباحث سیاسی و تاریخ و جغرافیای قفقاز و منطقه بسیار مفید و قابل استفاده است.

۹. دیوان صائب تبریزی (به قلم خود شاعر):

دیوان صائب تبریزی (به قلم خود شاعر) اثری است که چاپ دوم آن در سال ۱۳۹۷ به سفارش مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران دانشگاه تبریز از سوی انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است. صائب تبریزی از شاعران بزرگ ایران زمین است که در سده یازدهم

می‌زیست. وی در سرودن قصیده و نیز غزل مهارت زیادی داشته و در زمان سلطنت شاه عباس دوم به لقب ملک‌الشعرایی نیز رسیده است. اشعار وی در قالب سبک هندی می‌گنجد و در آن‌ها مضامین ظریف و تصویرپردازی‌های شگرف و تمثیل‌های فراوانی می‌توان یافت که درعین حال با تلمیحات فراوانی به داستان‌ها و اساطیر گذشته و نیز مفاهیم و آیات قرآنی نیز همراه گردیده است. اثر مذکور که قبلاً نیز به چاپ رسیده بود، اینک با چاپی جدید و البته حفظ همان کلیات آن ازجمله دستخط خود شاعر در اختیار محققان و پژوهشگران قرار گرفته است.

۱۰. کتاب گنج حضور:

کتاب گنج حضور، گردآوری، ترجمه و تألیف غفار عبدالحی منتق در سال ۱۳۹۷ از سوی انتشارات دانشگاه تبریز بچاپ رسیده است.

این کتاب دربرگیرنده زندگی‌نامه و دست خط و دل نوشته‌ی عده‌ای از شخصیت‌های داخلی و خارجی بازدیدکننده از موزه دانشگاه تبریز است. از زمان تأسیس موزه دانشگاه تبریز (۱۳۲۸ شمسی) تا به حال افراد زیادی از این موزه دیدن کرده، و عده‌ای در دفتر یادبود موزه به درج نظرهای خود پرداخته‌اند. بسیاری از این نظرها در حد قدردانی و تشکر از دست‌اندرکاران این مجموعه‌ی فرهنگی است و ممکن است برای دیگران چندان جالب نباشد، اما از آنجایی که عده‌ای از بازدیدکنندگان از افراد سرشناس و از چهره‌های معروف فرهنگی، علمی و سیاسی داخلی و خارجی‌اند، نوشته و امضای آن‌ها از اهمیت فرهنگی و تاریخی برخوردار است و ممکن است مطابق علاقه‌ی دوستداران تاریخ و ادب این مرز و بوم نیز بوده باشد، بخصوص که اغلب این افراد در باب تاریخ و فرهنگ و هنر ایران کارهایی انجام داده و آثاری به یادگار گذاشته‌اند.

در دفتر یادبود حدود شصت نفر از مقامات سیاسی، علمی و فرهنگی ایران و جهان بعد از بازدید از موزه دانشگاه تبریز و مشاهده‌ی یادگارهای فرهنگی و تاریخی کشور عزیزمان، نظرها و تأثرات خود را به رشته تحریر درآورده‌اند. مطالب مندرج در این دفتر در طی شصت سال جمع‌آوری شده است، که قدیمی‌ترین متن به سال ۱۹۵۴ میلادی و جدیدترین آن به سال ۱۳۹۶ شمسی مربوط است. همچنین برخی افراد تنها به درج امضای خود در این دفتر اکتفا کرده‌اند. در این دفتر بازدیدکنندگان محترم موزه نظرهای خود را علاوه بر زبان فارسی به زبان‌های مختلفی چون ترکی آذربایجانی، ترکی استانبولی، انگلیسی، فرانسوی، هندی، روسی، سوئدی، ژاپنی، آلمانی قید کرده‌اند.

از میان مهمانان داخلی می‌توان از افرادی همچون دکتر محمد معین، مجتبی مینوی، عباس زریاب خویی، دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی، دکتر عزت‌الله نگهبان، آیت‌الله محسن مجتهد شبستری، غلامعلی حداد عادل و آیت‌الله علی کریمی جهرمی یادکرد؛ و از محققان و دولتمردان خارجی می‌توان به کسانی چون تارا چند سفیر کبیر هند، بازیل گری محقق انگلیسی و احمد آتش و فاروق سومر محققان برجسته ترک اشاره کرد که به مناسبت شغلی و یا سفرهای علمی و شرکت در همایش‌ها و سمینارها در ایران و دانشگاه تبریز حضور یافته و دل نوشته و امضای خود را در این دفتر وارد کرده‌اند.

از آنجایی که آوردن نام تمام کسانی که در این دفتر مطلبی نوشته و یا امضایی به یادگار گذاشته‌اند میسر نبود، از بین مهمانان خارجی ده نفر و از مهمانان داخلی دوازده نفر که از معروف‌ترین و تأثیرگذارترین افراد و به‌نوعی شخصیت سیاسی، علمی و یا ادبی به حساب می‌آیند، انتخاب شدند.

برای اینکه این دفتر برای محققان و علاقه‌مندان قابل استفاده و مفید بوده باشد، سعی شده که علاوه بر ترجمه مطالب غیرفارسی، مهمانان و بازدیدکنندگان، بخصوص آن‌هایی که از منزلت علمی- فرهنگی و سیاسی بالایی برخوردارند نیز، به خوانندگان معرفی شوند. در این راستا زندگی‌نامه علمی و سیاسی آن شخصیت‌ها که در این دفتر اثری برجای گذاشته‌اند، مطالعه و در کنار متن و امضای آن‌ها در مجموعه آورده شد. درباره‌ی علت حضور شخصیت‌های علمی و سیاسی خارجی در ایران و دانشگاه تبریز نیز در حد امکان مطالبی آورده شده است.

۱۱. نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در دفاع مقدس (جلد ۱)؛

تدوین و گردآوری دکتر محمدعلی پرغو، انتشارات دانشگاه

تبریز، ۱۳۹۸:

دانشگاه تبریز در طول هشت سال دفاع مقدس در سه حوزه علمی - تسلیحاتی، نیروی انسانی و کمک‌های مادی از دفاع مقدس پشتیبانی می‌کرد. بیش از سه هزار نفر از اعضای هیئت علمی، کارکنان و دانشجویان دانشگاه تبریز در طول ۸ سال جنگ تحمیلی به جبهه اعزام شده‌اند. به دلیل این‌گونه خدمات دانشگاه تبریز در دوران دفاع مقدس، در شب ۲۷ دی ماه ۱۳۶۵ دانشکده فنی دانشگاه تبریز توسط جنگنده های رژیم سفاک عراق مورد حمله قرار گرفت که ۲۰ نفر از دانشجویان و دو نفر از کارکنان به فیض شهادت نائل آمدند. در این شب برگ زرینی در تاریخ دانشگاه تبریز ورق خورد و نام آن را با دفاع مقدس و انقلاب اسلامی بیشتر از قبل عجین ساخت.

در حال حاضر، بیش از ۷۰ نفر از اعضای هیئت علمی و استادان دانشگاه تبریز و تقریباً ۱۷۵ نفر از کارمندان دانشگاه تبریز از رزمندگان، جانبازان و ایثارگران هشت سال دفاع مقدس هستند.

به طور کلی دانشگاه تبریز ۱۵۰ شهید به انقلاب اسلامی تقدیم کرده است که ۱۱۰ نفر از آن‌ها در دوران دفاع مقدس شربت شهادت نوشیدند و به همین دلیل دانشگاه تبریز به «مشهد الشهدای دانشگاه‌های کشور» ملقب شده است.

بنابراین برگزاری کنگره هفتادمین سال تأسیس دانشگاه تبریز، فرصتی گران‌بها برای اساتید و پژوهشگران دانشگاه تبریز فراهم کرد تا به بازخوانی نقش دانشگاه تبریز و دانشگاهیان آن به‌ویژه شهدا و جانبازان و رزمندگان آن در دوران دفاع مقدس مبادرت نمایند. برای این منظور کمیته‌ای در مؤسسه تاریخ و فرهنگ دانشگاه تبریز شکل گرفت تا به روش‌های علمی همچون تاریخ شفاهی و مصاحبه کیفی و عمیق و انطباق آن با اسناد مکتوب برای روشنگری ابعاد پنهان و مغفول نقش دانشگاه تبریز و دانشگاهیان آن در دوران دفاع مقدس بپردازند و این میراث گران‌بها را با کمترین شبهه و تردید و به‌طور مستقیم از زبان خود نقش‌آفرینان و حاضران در جبهه‌ها و یادگاران و هم‌سنگران شهدا در اختیار آیندگان قرار دهد. برای نیل به این هدف، علاوه بر اساتید و کارکنان خود دانشگاه تبریز، با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بسیج، جهاد سازندگی، جهاد دانشگاهی و مرکز اسناد انقلاب اسلامی مکاتبات و همکاری‌های لازم برای پر بار شدن این مجموعه صورت گرفت. نتیجه این تلاش‌های مستمر در این مجموعه گردآوری شده است که امیدواریم گام کوچکی برای ادای دین به شهیدان دفاع مقدس به‌ویژه شهدای دانشگاه تبریز باشد.

مجموعه‌ای که با انجام مصاحبه‌های متعدد، آرشیوی ارزشمند از تاریخ شفاهی را به وجود آورده است. تعدادی در مراحل پیاده‌سازی و ویرایش قرار دارند و طبعاً امکان ارائه در جلد اول نیست و مابقی به‌مرورزمان در قالب جلد‌های ۲، ۳، و ۴ به زیور طبع آراسته خواهند شد.

کتاب «نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در دفاع مقدس» دربرگیرنده مجموعه‌ی ۲۱ مصاحبه با پانزده نفر از رزمندگان دوره دفاع مقدس دانشگاه تبریز می باشد که به صورت شفاهی انجام گرفته و بعد در قالب کتاب پیاده سازی شده است. این کتاب شامل مصاحبه های ذیل است:

مصاحبه با:

آقای دکتر حبیب آقاجانی

آقای مهندس صمد ابراهیمیان غازانی

آقای دکتر محمدتقی اعلمی

حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر رضا الهامی

آقای محمد امانی

آقای حاج جواد پورعلی

آقای حسن حسین پور نادری

آقای محبوب سلطانی

آقای مصطفی فقیهی نیا

آقای بهروز علیمرادی

آقای اسماعیل محمدی

آقای مهندس احد محمود زاده موسالو

آقای محمد منافی فرتوت

آقای مهندس احمد مویتاب

آقای حسین هشترودی

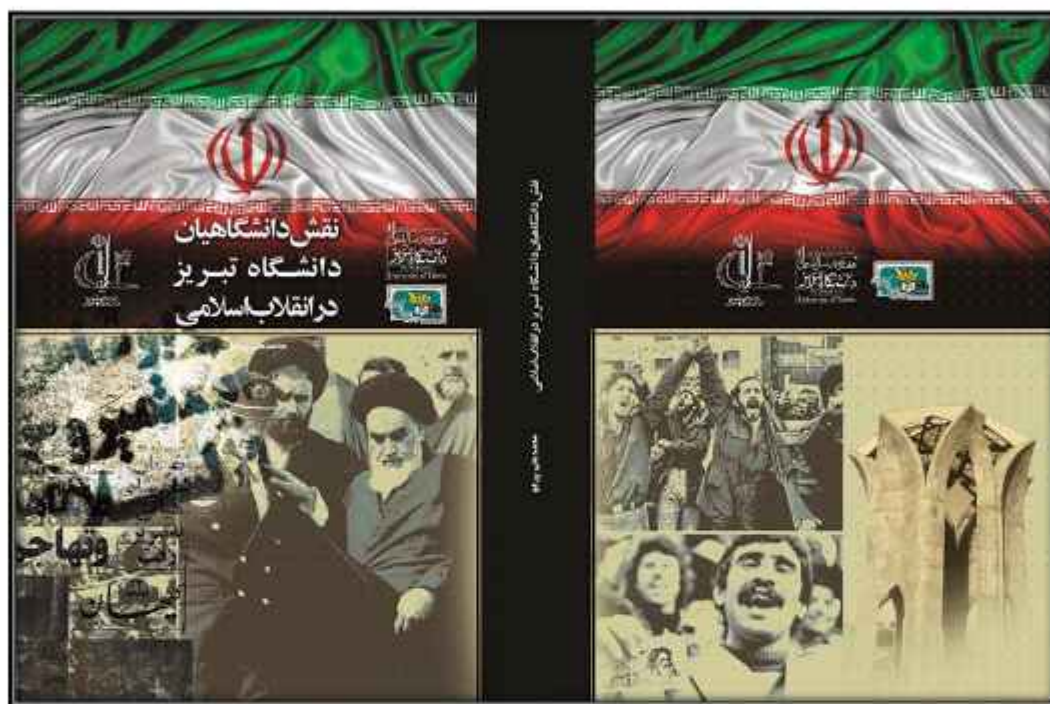
مصاحبه با افراد زیر نیز صورت گرفته که به امید خدا در جلد های بعدی کتاب چاپ خواهند

شد:

آقای جامع فر

آقای محسن بابازاده
آقای فصیحی
آقای محمود انگوری
آقای دکتر اقبالی
آقای دکتر امین فر
آقای دکتر حاج علیلو
آقای دکتر عادل صابری وند
آقای دکتر احمد جهانگیری
آقای دکتر حسین غفاری
آقای دکتر یعقوب دین پژوه
آقای دکتر محمدتقی همدانی
آقای دکتر غلامرضا حاجی نوری
آقای دکتر سیدجلال پسته ای
آقای دکتر رامین امیرساسان
آقای حمید زحمت دوست

۱۲. نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در انقلاب اسلامی:

انقلاب اسلامی یکی از عرصه‌های مهم تاریخ ایران است که تبریز و دانشگاه تبریز در پیروزی، تداوم و تثبیت آن نقش بارزی ایفا کرده است. از این رو، دانشگاه تبریز مصمم شد تا ضمن بازیابی عملکرد هفتادساله خود، نقش فکری، فرهنگی و سیاسی خود را در طول چهار دهه عمر با برکت انقلاب اسلامی در مسائل و رخدادهای مغفول مانده انقلاب اسلامی به روش‌های علمی همچون تاریخ شفاهی و انطباق آن با اسناد مکتوب مطالعه کند و با ایجاد یک فضای معرفت‌شناسانه در حوزه انقلاب اسلامی و روشن‌گری ابعاد پنهان و مغفول نقش دانشگاه تبریز و دانشگاهیان آن در مهم‌ترین رخداد کشور در قرن معاصر، این میراث گران‌بها را با کمترین شبهه و تردید در اختیار آیندگان قرار دهد.

با این وصف، بنا به ضرورت مطالعه و تحلیل علمی و دقیق نقش دانشگاه تبریز در پیروزی و تداوم انقلاب اسلامی، کمیته‌ای علمی با حضور استادان و پژوهشگران تشکیل شد تا ضمن جمع‌آوری اسناد به موشکافی بی‌طرفانه و بدون حب و بغض رخدادها و اقدامات مختلف دانشگاه تبریز و دانشجویان، استادان و کارکنان آن پرداخته شود. برای رسیدن به این هدف، این تحقیق و مطالعه بر پنج محور متمرکز شده است: ۱. کلیات تاریخ انقلاب اسلامی در آذربایجان؛ ۲. نقش اقشار و گروه‌های مختلف در دانشگاه تبریز؛ ۳. بسترها و زمینه‌های اسلام‌گرایی و انقلابی‌گری در دانشگاه تبریز؛ ۴. نقش و عملکرد گروه‌های مختلف سیاسی و مذهبی در دانشگاه تبریز؛ و ۵. بازتاب انقلاب اسلامی در مراکز علمی، ادبی، هنری و رسانه‌ای. این پنج بخش با توجه به نقش اساسی دانشگاه تبریز در پنج حوزه مذکور انتخاب شده است. می‌توان گفت که دانشگاه تبریز قلب تپنده انقلاب در آذربایجان بود، چراکه اقشار و گروه‌های مختلف انقلابی از سوی نیروهای تربیت‌یافته در دانشگاه تبریز و حوزه‌های علمیه، که تربیت‌یافته‌ی علما و استادان حوزه و دانشگاه بودند، هدایت می‌شد.

کتاب «نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در انقلاب اسلامی» از سوی انتشارات دانشگاه تبریز چاپ شده، و شامل بخش‌های ذیل است:

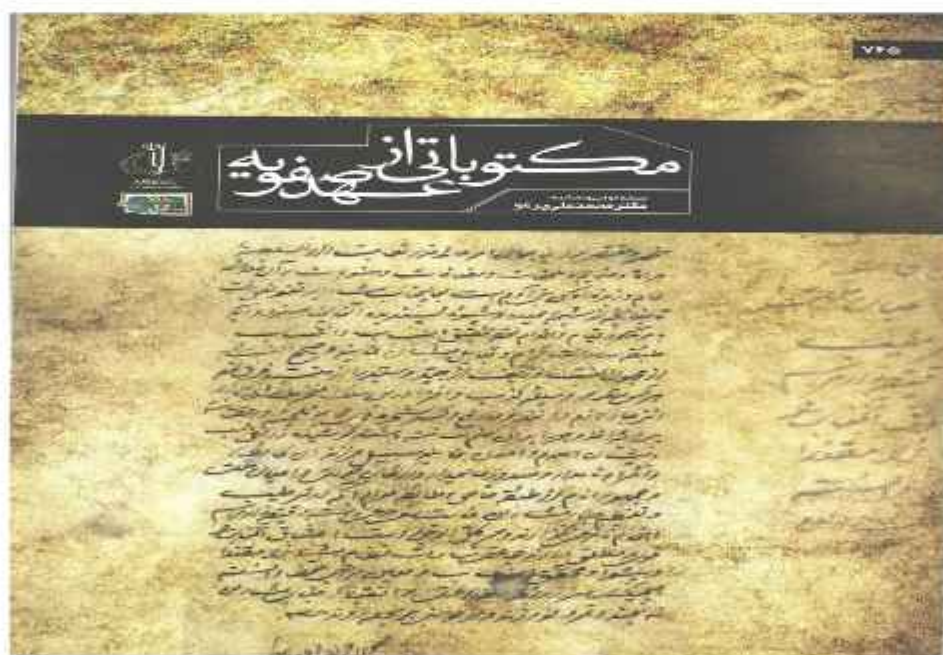
فصل اول: تاریخ جنبش دانشجویی دانشگاه تبریز از تأسیس تا سال ۱۳۴۲

فصل دوم: جنبش دانشجویی دانشگاه تبریز از دهه ۱۳۴۰ تا قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶

فصل سوم: جنبش دانشجویی دانشگاه تبریز به روایت اسناد (از سال ۱۳۵۵ تا پیروزی انقلاب اسلامی)

فصل چهارم: احزاب و گروه‌های مبارز فعال و مبارزات انقلابی در دانشگاه تبریز از تأسیس
دانشگاه تا سال ۵۶

۱۳. مکتوباتی از عهد صفویه:

کتاب «مکتوباتی از عهد صفویه»، تدوین دکتر محمدعلی پرغو، عضو هیات علمی گروه تاریخ و رئیس موسسه تاریخ و فرهنگ ایران، در ۲۱۳ صفحه (سال ۱۳۹۸) از طرف انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است. این کتاب مجموعه‌ای از مکتوبات دوره صفویه می باشد که از طرف کاتب یا دبیری ناشناس به رشته تحریر درآمده است. قدیمی‌ترین آنها مربوط به سال ۱۰۵۶ و جدیدترین‌شان ۱۱۰۸ هجری قمری است. از لحاظ

نوع و محتوا نیز نامه‌های این مجموعه دارای تنوع است و از فرامین رسمی، نامه‌های حکومتی تا عزل و نصبها و مکتوبات دوستانه (اخوانیات) را در بر می‌گیرد.

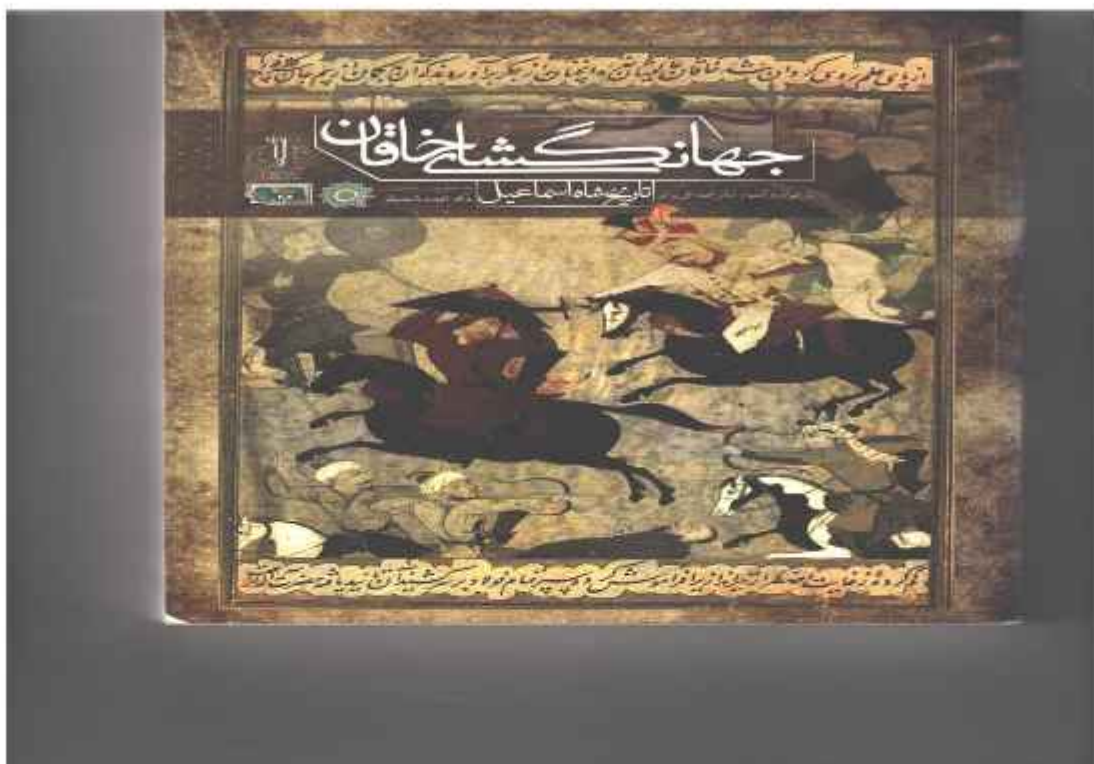
کتاب از دو بخش تشکیل شده است:

بخش اول: متن باز نویسی شده نامه‌ها به همراه حواشی و توضیحات لازم

بخش دوم: اصل نامه‌ها

مطالب این کتاب برای عموم پژوهندگان تاریخ و فرهنگ ایران و بخصوص دانشجویان رشته‌های تاریخ و ادبیات فارسی می‌تواند مورد استفاده باشد.

۱۴. جهانگشای خاقان (تاریخ شاه اسماعیل)

جهانگشای خاقان (تاریخ شاه اسماعیل)، بازخوانی و تحشیه دکتر محمدعلی پرغو، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۹۸.

کتاب جهانگشای خاقان (تاریخ شاه اسماعیل)، همانطوری که از عنوانش نیز مشخص است درباره تاریخ دوره شاه اسماعیل اول نوشته شده است. مولف کتاب ناشناس است، اما از قرائن چنین برمی آید که وی از نزدیکان شاه اسماعیل و از قزیل باشند بوده است، لکن تالیف کتاب در سال ۹۴۸- ۹۵۵ هـ. ق. و در زمان شاه طهماسب اول صورت گرفته است. این کتاب با سعی و اهتمام مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران همراه با شرح و توضیحات اضافی از طرف انتشارات دانشگاه تبریز در دست چاپ است.

اهمیت کتاب جهانگشای خاقان در این است که یکی از حساسترین و درعین حال مهمترین دوره های تاریخ کشورمان را به تصویر کشیده است. کتاب از جهت اینکه به وقایع قبل از تشکیل صفویه و اوضاع سیاسی و اجتماعی و مذهبی ایران در آستانه ی تشکیل دولت صفوی می پردازد و زمینه های روی کار آمدن آن دولت و روحیات و شرایط زمانی و تاریخی آن دوره را به روشنایی تاریخ می آورد و علل رسمیت یافتن مذهب تشیع و تاثیر آن بر زندگی مردم عادی و در کل سرنوشت کشورمان را بیان می کند دارای اهمیت دو چندانی است.

همچنین این کتاب روایت سرگذشت عجیب و افسانهوار شاه اسماعیل اول و ترقی گام به گام وی در راه نیل به هدف و آرمانی است که لااقل از زمان جدش شیخ جنید دلیل راه خاندان صفوی بوده است. این سرگذشت شگفت انگیز انسان را وادار می کند که در سیر حوادث و رویدادها علاوه بر ایمان به تلاش و تدبیر انسانی، به شانس و تقدیر الهی نیز جایگاه مهمی اختصاص دهد. چرا که به قدرت رسیدن نوجوانی که هر لحظه امکان قطع رشته ی حیاتش توسط خبرچینی و جاسوسی و یا غلامان سیم و زر وجود دارد، چندان باور کردنی بنظر نمی رسد و با حسابهای عادی شانس برای بقا، حال موفقیت بماند، ندارد. شاید برای همین است که نویسنده به قدرت رسیدن اسماعیل را در نتیجه خواست خداوند و توجه و یاری ویژه ی ائمه معصومین علیهمالسلام دانسته و بر راهنمایی اسماعیل خردسال در خواب و بیداری از سوی حضرت علی (ع) و امام زمان (عج) تاکید کرده و پیروزی های پی در پی وی بر دشمنان قوی پنجه اش را در نتیجهی کمک و امداد غیبی ائمه معصومین دانسته است.

گویا خود اسماعیل نیز بر این امر باور داشته و خود را برگزیده ی خداوند و دارای ماموریت الهی می دانسته است. بر این اساس بود که اسماعیل خردسال با گروه اندک یاران در اتخاذ تصمیمات سخت و ریسک دار و ورود به میدانهای مهلک و خطرناک تردیدی بخود راه نمی داد.

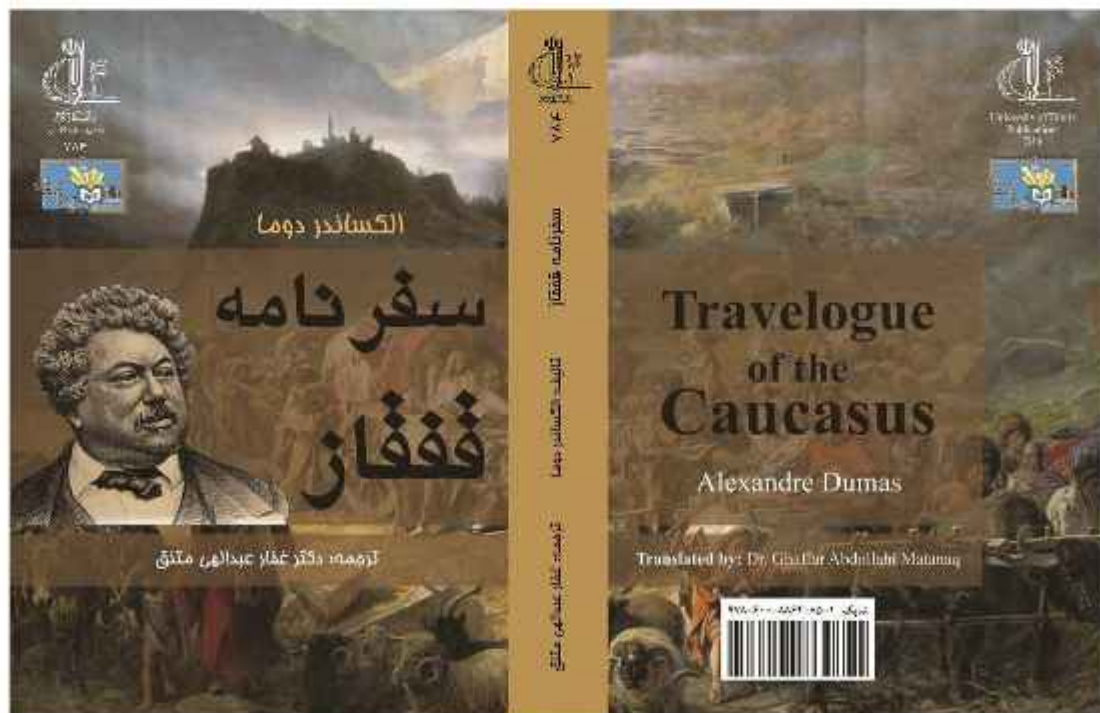
کتاب جهانگشای خاقان داستان این باورها و عملها است. داستان رشادتها و از خود گذشتگی کسانی که به آرمانی بلند ایمان داشتند و در راه تحقق هدف حاضر به هر فداکاری بودند. در نگاه پیروان آن زمان صفویه و شخص شاه اسماعیل اول، مرشد کامل و پیشوای نهضت نه یک فرمانده و حتی شاه و سلطان معمولی، بلکه موجودی تایید یافته بود که نیرویش را به خاطر اتصال و ارتباط با ائمه می گرفت و قادر بود تمام معادلات دنیوی را با امداد غیبی بر هم بزند. قدرت اسماعیل بیشتر معنوی بود و بخاطر اینکه کمرش را امام زمان بسته و راهنمایش ائمه بودند از سوی هزاران ترکمن و قزلباش و دیگران در حد پرستش مورد اطاعت بود نه به خاطر قدرت دنیوی. قدرت وی به خاطر جایگاهی بود که وی در دل پیروانش باز کرده بود نه به خاطر تعداد و اسباب و اساس دنیوی. شور و شوق مریدان صفوی و مجاهدات و از خود گذشتگی پیروان شاه اسماعیل در لابلای این کتاب مورد بررسی و اشارت قرار گرفته و به ما امکان داده که برای درک چگونگی رابطه شاه اسماعیل با مریدانش منبع دست اول و بکری در اختیار داشته باشیم. همچنین نوع درک قزلباشان و همراهان شاه اسماعیل از مذهب تشیع و وقایع سیاسی و اجتماعی آن زمان در این کتاب به روشنی بیان شده است.

کتاب جهانگشای خاقان به زبان و قلمی ساده و بیپیرایه نوشته شده است. طرز بیان ساده و صمیمی نویسنده، خواهی نخواهی بر خواننده اثر می گذارد و این کتاب را خواندنی تر می سازد. حتی با وجود اینکه نویسنده در مطالب خود بی طرف نیست و حمایت و جانبداری وی از شاه اسماعیل و قزلباشان در جای جای کتاب عیان است، اما در عین حال نویسنده از بیان حقایق و رخدادهای تاریخی نیز باز نمانده است و چه بسا مطالبی که به نوعی در تضاد با منافع صفویان باشد را نیز بر قلم جاری ساخته و قضاوت را بر عهدهی خواننده گذاشته است. به بیان دقیقتر نویسنده همه ی اقدامات شاه اسماعیل و قزلباشان را بر قلم آورده و قضاوت در نیک و بد آن را بر عهدهی خواننده گذاشته است. این مساله کتاب را به منبعی منحصر بفرد از آن دورهی پرتلاطم تاریخ کشورمان بدل کرده است. بخصوص از جهت تاریخ اجتماعی مطالب جالب زیادی از این کتاب برای محققان و علاقمندان مباحث اجتماعی قابل استخراج می باشد.

در کنار شرح مفصل و جامعی که نویسنده از چگونگی قدرت یافتن شاه اسماعیل و وحدت بخشیدن به کشور و نیز رسمیت یافتن مذهب تشیع ارائه کرده، در ضمن از اشاره به تاریخ اقوام و کشورهای همسایه بخصوص آنهایی که در صلح و جنگ با صفویه بودند و بنوعی در گذرگاه تاریخ با این سلسله برخورد داشتند، حال از هر نوع برخورد چه دوستانه و چه خصمانه، نیز دریغ نکرده و مطالب جالب توجهی درباره ی تاریخ و تحولات سیاسی و اجتماعی ازبکان، عثمانیان و تیموریان هند و حکومتهای محلی آورده است که می تواند مورد استفاده ی اهل تحقیق بوده باشد. کتاب همچنین

درباره‌ی وضعیت معیشتی مردم در شهرهای مختلف و تاریخ تجاری و اقتصادی و نیز فرقه‌ها و مکاتب ادبی و فلسفی نیز مطالب مهمی در بردارد.

۱۴. سفرنامه قفقاز:

کتاب سفرنامه قفقاز (LE CAUCASE 1859) تالیف الکساندر دوما، ترجمه دکتر غفار عبدالمهی متیق، توسط دکتر اسدالله واحد عضو هیات علمی دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز ویراستاری ادبی و توسط انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است.

«سفرنامه قفقاز» شرح دیده‌ها و تجربه‌های سفر الکساندر دوما پدر به قفقاز در ابتدای نیمه دوم قرن نوزدهم میلادی است. این برهه از تاریخ؛ به‌خصوص برای ما ایرانی‌ها، اهمیت زیادی دارد. هنگام ورود دوما به قفقاز سی سال از پایان جنگ‌های دوم ایران و روس و عقد معاهده ترکمن‌چای می‌گذشت. بنابراین برای ما مهم است که بدانیم بعد از تسلط روسیه بر این سرزمین، بر ساکنان آن چه گذشته است و از لحاظ اجتماعی و فرهنگی مردمان آن سامان چه شرایطی را تجربه کرده‌اند. کتاب حاضر در قطع وزیری دارای ۷۱۵ صفحه و ۶۴ فصل می‌باشد که در مورد تاریخ قفقاز، طوایف مختلف قفقازی، روس‌ها و کوه نشینان، شهرهای باکو، دربند و شماخی و ...، شیخ شامل، لزگی‌ها، گرجیان و تاتارهای قفقاز (آذربایجانی‌ها) و طبیعت و شرایط زیست مردمان قفقاز تحت سلطه روسیه تزاری و ... بحث و گفتگو می‌کند.

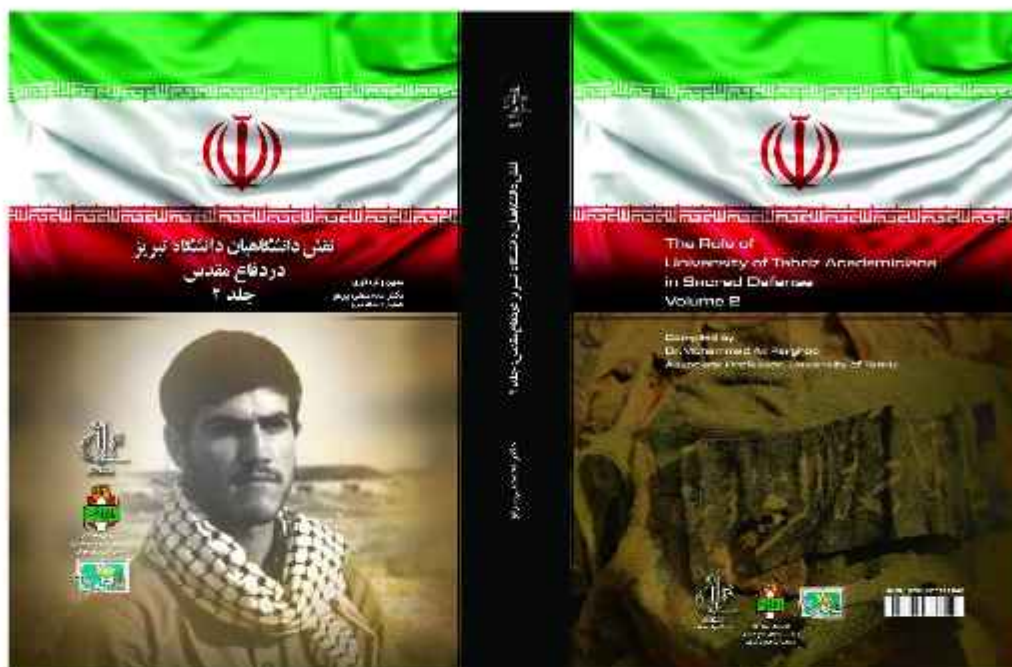
۱۵. پژوهشنامه موزه تاریخ و فرهنگ ایران:

کتاب «پژوهش‌نامه موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران»؛ تألیف و گردآوری: دکتر محمدعلی پرغو و دکتر غفار عبدالمهی متق در ۳۸۶ صفحه در شهریور ماه سال ۱۴۰۰ از طرف انتشارات دانشگاه تبریز منتشر شده است. این کتاب شامل ده بخش: معرفی موزه دانشگاه، سفال، اشیاء فلزی، شیشه‌گری، ظروف چینی، دست‌بافت‌ها، مردم‌شناسی، کتابت، مهر و سکه است. در بخش «معرفی موزه دانشگاه» در باب موزه تاریخ و فرهنگ ایران دانشگاه تبریز و تاریخچه و نیز قسمت‌های مختلف تشکیل‌دهنده آن اطلاعات مختصری به دو زبان فارسی و انگلیسی به خوانندگان داده شده است. در ابتدای هر بخش در باب موضوع مورد بحث به دو زبان فارسی و انگلیسی توضیحاتی داده شده و آنگاه تاریخچه‌ی آن صنعت یا هنر به اختصار بیان شده است. در متن هر بخش نیز اشیای آن بخش با استفاده از عکس و بیان ابعاد و مشخصات آن به دو زبان فارسی و انگلیسی معرفی شده‌اند. در ضمن معرفی اشیاء فرهنگی موزه علاوه بر ذکر مشخصات و مختصات

به محل کشف و دوره‌ی تاریخی ساخت آن‌ها نیز اشاره شده است. همچنین قسمتی از اشیاء اهدایی هستند که در هنگام معرفی به نام اهداءکننده اشاره شده است. در ضمن اگر شیء موردنظر نوشته و یا کتیبه‌ای داشته به عینه و در صورت نیاز با ترجمه و توضیحات لازم در کتاب آورده شده است تا خوانندگان بتوانند استفاده‌ی بهتری از مطالب کتاب ببرند. در ضمن بخصوص در بخش کتابت در باب خود کتاب و محتوای آن و نیز نویسنده و یا خطاط آن اطلاعات کافی و لازم درج شده و خواننده به اختصار با زندگی و فعالیت هنرمند و یا عالم مزبور آشنا شده است. همچنین متن نامه‌ها، اسناد، سنگ‌نبشته‌ها و نوشته‌های روی سکه‌ها و مهرها آورده شده و در صورت نیاز ترجمه نیز گردیده است. این کتاب علاوه بر اینکه از جهت افزودن بخش‌های جدید چون مهر مکمل کتاب «سیمای موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران» هست، از جهت افزودن توضیحات و شرح زندگی هنرمندان و علما و شرح تکمیلی در باب کتب و کتیبه‌ها و اسناد موجود در جهت معرفی و شناساندن اشیاء موزه و مفاخر تاریخی و فرهنگی کشورمان به نسل جدید و علاقمندان تاریخ و فرهنگ این مرز و بوم قدمی جلوتر گذاشته است.

۱۶. نقش دانشگاهیان دانشگاه تبریز در دفاع مقدس (جلد ۲):

تدوین و گردآوری: دکتر محمد علی پرغو، انتشارات دانشگاه تبریز، چاپ اول سال ۱۴۰۱، ۴۶۰ صفحه. این کتاب در برگیرنده یک مقدمه و ۲۳ فصل می‌باشد که هر فصل از آن به خاطرات و عکس‌ها و دیگر اسناد به یادگار مانده یکی از رزمندگان شاغل در دانشگاه تبریز از دوره دفاع مقدس اختصاص دارد. از آن‌جا که بازخوانی و سعی در شناساندن نقش دانشگاه تبریز و دانشگاهیان به‌ویژه شهدا و جانبازان و رزمندگان آن در دوران دفاع مقدس یکی از ضرورت‌های جامعه امروز ما می‌باشد، موسسه تاریخ و فرهنگ ایران با توجه به اهداف ذاتی خود و در راستای کلام نورانی حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری که فرموده‌اند: «امروز فضیلت زنده نگه داشتن یاد شهدا کمتر از شهادت نیست»؛ به تبیین و شناساندن اسطوره‌های مقاومت برای نسل‌های آتی اقدام نموده است. در این راستا بعد از انجام مصاحبه با تک تک رزمندگان و پیاده سازی آن بر روی کاغذ، متن تهیه شده در اختیار فرد مصاحبه کننده قرار گرفته و بعد از تصحیحات و اصلاحات

احتمالی جهت چاپ آماده شده است. ویراستاری ادبی مجموعه را آقای دکتر میرجلیل اکرمی انجام داده اند. امیدواریم این تلاش مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران گام کوچکی برای ادای دین به شهیدان دفاع مقدس به ویژه شهدای دانشگاه تبریز باشد.

در جلد ۲ این کتاب مصاحبه با اشخاص زیر صورت گرفته است:

ادامه خاطرات آقای دکتر حبیب آقاجانی

آقای دکتر سعید اصغری زاده

آقای دکتر میرجلیل اکرمی

آقای دکتر رجب ایزدی

آقای دکتر صمد بهروز

آقای دکتر محمدعلی پرغو

آقای دکتر محمدرضا پور محمدی

آقای دکتر ابوالقاسم تقی زاده فانید

آقای دکتر محمدحسین رضائی مقدم

آقای دکتر رضا سکوتی نسیمی

آقای دکتر حسین رضا سهرابی

آقای دکتر جلیل شفق کلوانق

آقای دکتر جمال الدین شکوری گنجوی

آقای دکتر احمد صبوری اردوبادی

آقای دکتر مصطفی صحرایی

آقای دکتر تراب عطاری

آقای دکتر احمد فرشیافیان

حجت الاسلام آقای دکتر ناصر فروهی

حجت الاسلام آقای دکتر قربانعلی کریم زاده قراملکی

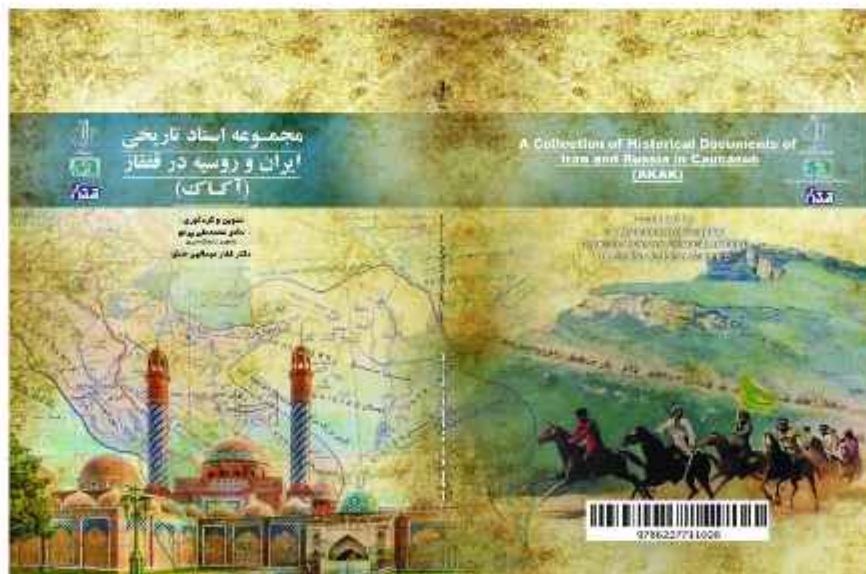
آقای دکتر میررضا مجیدی

آقای دکتر صفر نصراله زاده

آقای دکتر مرحوم محمدرضا نیکجو

حجت الاسلام آقای رحیم همزبان قراملکی

۱۷. مجموعه اسناد تاریخی ایران و روسیه در قفقاز (آکاک):

- کتاب «مجموعه اسناد ایران و روسیه در قفقاز (آکاک)»، تدوین و گردآوری دکتر محمدعلی پرغو و دکتر غفار عبدالهی متیق؛ این مجموعه شامل مکاتبات و اسناد تاریخی مربوط به قفقاز در دوره جنگهای ایران و روس و مناسبات دو کشور ایران و روسیه در منطقه قفقاز، بخصوص در نیمه اول قرن نوزدهم میلادی است. در این مجموعه که در برگیرنده نامه‌ها و اسنادی به زبانهای روسی، فارسی، ترکی و عربی است در باب اوضاع نظامی، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی قفقاز آن دوره و نیز شرایط دربارهای ایران و روس و حکومت‌های محلی مطالب جالب و دست اول ارائه شده است که مطمئناً برای اهل تحقیق قابل استفاده خواهد بود. موسسه تاریخ و فرهنگ ایران برای آماده سازی این مجموعه جهت چاپ علاوه بر بازخوانی متون فارسی، ترکی و عربی که اغلب بدون نقطه گذاری و خواندنشان بسیار سخت بود، به ترجمه متون روسی مرتبط با ایران و قفقاز نیز پرداخته و در ضمن مطالب مشابه در متون فارسی و روسی را مقابله و مقایسه کرده و در صورت وجود تفاوت و تناقض در پاورقی کتاب به آن هم اشاره کرده است.

در شکل اولیه آکاک شامل ۱۲ جلد و ۱۳ مجلد (جلد ۶ در دو مجلد) به شرح زیر است:

جلد اول، چاپ ۱۸۶۶، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۷۹۸ تا ۱۸۰۲

جلد دوم، چاپ ۱۸۶۸، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۰۲ تا ۱۸۰۶

جلد سوم، چاپ ۱۸۶۹، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۰۶ تا ۱۸۰۹

جلد چهارم، چاپ ۱۸۷۰، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۰۹ تا ۱۸۱۱

جلد پنجم، چاپ ۱۸۷۳، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۱۱ تا ۱۸۱۶

جلد شش، مجلد اول، چاپ ۱۸۷۴، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۱۶ تا ۱۸۲۷

جلد ششم، مجلد دوم، چاپ ۱۸۷۵، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۱۶ تا ۱۸۲۷

جلد هفتم، چاپ ۱۸۷۸، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۲۷ تا ۱۸۳۱

جلد هشتم، چاپ ۱۸۸۱، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۳۱ تا ۱۸۳۷

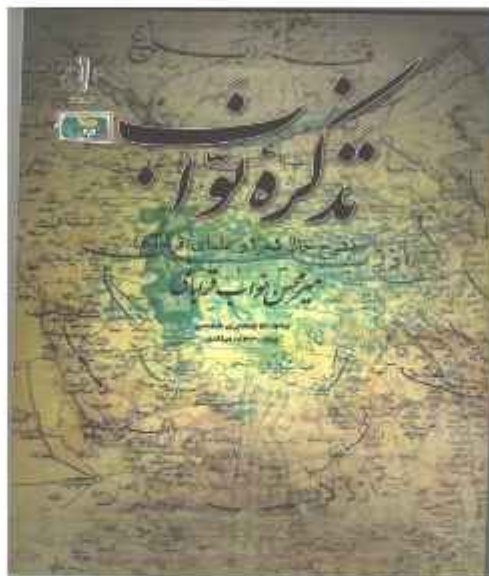
جلد نهم، چاپ ۱۸۸۴، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۳۷ تا ۱۸۴۴

جلد دهم، چاپ ۱۸۸۵، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۴۴ تا ۱۸۵۴

جلد یازدهم، چاپ ۱۸۸۸، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۵۴ تا ۱۸۵۶

جلد دوازدهم، چاپ ۱۹۰۴، تفلیس، دارای اسنادی از سال‌های ۱۸۵۶ تا ۱۸۶۲

۱۸. تذکره نواب (شرح حال شعرا و علمای قره باغ):

کتاب شعرای قراباغ یا چنان که خود گردآورنده و مؤلف کتاب میرمحسن نواب ذکر کرده، تذکره نواب، اثری است جامع که هم ارزش ادبی دارد و هم ارزش تاریخی و مردم‌شناسی. در این اثر میرمحسن نواب علاوه بر اشعار خود در دو بخش جداگانه اشعار شاعران درگذشته و زنده عصر خود را معرفی کرده و بعد از معرفی مختصر هر کدام از شاعران نمونه‌ای از اشعار ترکی و یا فارسی آنها را ذکر کرده است. میرمحسن نواب از شخصیت‌های چند وجهی و توانای آن دوره بوده و علاوه بر شاعری در موسیقی و نقاشی و دیگر هنرها نیز دست داشته و آثار نفیسی از وی به یادگار مانده است که کتاب تذکره نواب، تنها یکی از آنها می‌باشد.

اهمیت کتاب تذکره نواب تنها منحصر به بعد ادبی آن نیست، بلکه این اثر از لحاظ آشنایی به تاریخ فرهنگی و اجتماعی منطقه قفقاز، بخصوص قراباغ، حایز اهمیت است و زندگی مردمان این سامان در نیمه دوم قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم را با تمامی شیرینی و تلخی و فراز و فرودهای آن در خود منعکس کرده است. اشارات متعددی که در این اثر به شرایط اقتصادی، اجتماعی و اقشار مختلف مردم صورت می‌گیرد ما را با شرایط زندگی مردمان آن دوران تا حدی آشنا می‌سازد.

اعتقادات مذهبی و روحیه ملی مردم قراباغ در جای جای کتاب انعکاس یافته است. چنان که ملا پناه واقف، شاعر بلند آوازه و دولت مرد قراباغی در اشعاری که حاکی از اعتقادات شیعی اوست چنین از اوضاع زمانه می‌نالد و ظهور حضرت مهدی (عج) را آرزو می‌کند:

یا امام الجن والانس و شهنشاه امور / گیتدی دین الدن بو گوندن بيله سن ايله ظهور
 ویمه کیم شیطان ملعون ایلیه ایمانه زور / شعله حسنتله بخش ایت تازه دن دنیایه نور

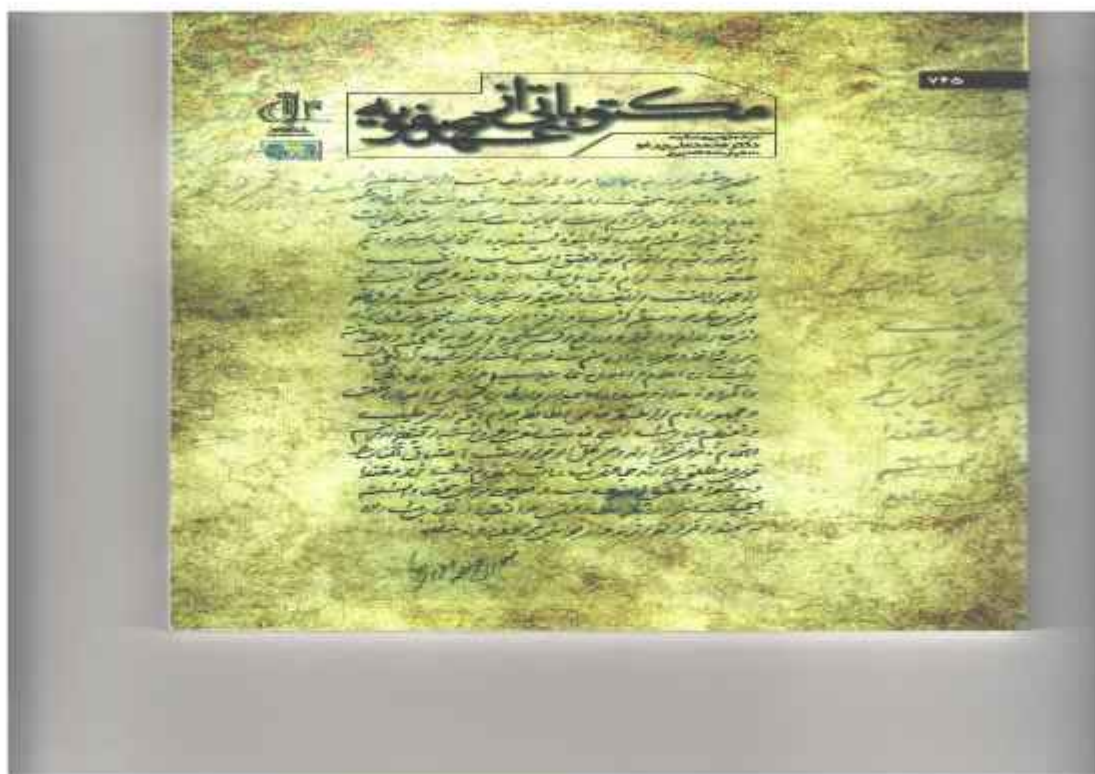
شاعر دیگر (صفا) در روز عاشورا با الهام از حال و هوای عزاداری و سوگ مردم قراباغ چنین می‌سراید:

از کوچه و محله ز طفلان خردسال / خیزد صدای نام حسین و حسن زچیت
 گفتا بیا بناله سوی نینوا گذر / از نی نوا شنو که نوای سخن زچیت

با بیان این مختصر که شمه‌ای از داشته‌ها و مطالب کتاب به شمار می‌رود، موسسه تاریخ و فرهنگ ایران در راستای رسالتی که در معرفی و شناساندن آثار تاریخی و فرهنگی ایران زمین دارد، و با توجه به شرایط حساس کنونی، با تاکید بر اشتراکات دینی، تاریخی و فرهنگی و در جهت نزدیکی و همدلی هر چه بیشتر مردمان منطقه، تصحیح، بازنویسی و نشر این اثر مهم فرهنگی را در دستور کار خویش قرار داد. همچنین در باب اسامی جغرافیایی، اشخاص و لغات و اصطلاحات سخت و نیازمند توضیح در پاورقی کتاب توضیحات کافی آورده شده است تا در خواندن راحت‌تر و درک بهتر مطالب کتاب مورد استفاده اهل تحقیق و خوانندگان محترم قرار گیرد. امید است که این اثر گامی در جهت معرفی گنجینه فرهنگی منطقه قفقاز، بخصوص قراباغ، بوده باشد و مورد پسند اهل ادب و فرهنگ قرار گیرد.

۱۹. تجدید چاپ کتاب «مکتوباتی از عهد صفویه» (چاپ دوم) ۱۴۰۱، تدوین دکتر محمدعلی پرغو، عضو هیات علمی گروه تاریخ و رئیس موسسه تاریخ و

فرهنگ ایران، در ۲۱۳ صفحه از طرف انتشارات دانشگاه تبریز به چاپ رسیده است.

این کتاب مجموعه‌ای از مکتوبات دوره صفویه می باشد که از طرف کاتب یا دبیری ناشناس به رشته تحریر درآمده است. قدیمی‌ترین آنها مربوط به سال ۱۰۵۶ و جدیدترینشان ۱۱۰۸ هجری قمری است. از لحاظ نوع و محتوا نیز نامه‌های این مجموعه دارای تنوع است و از فرامین رسمی، نامه‌های حکومتی تا عزل و نصبها و مکتوبات دوستانه (اخوانیات) را در بر می‌گیرد.

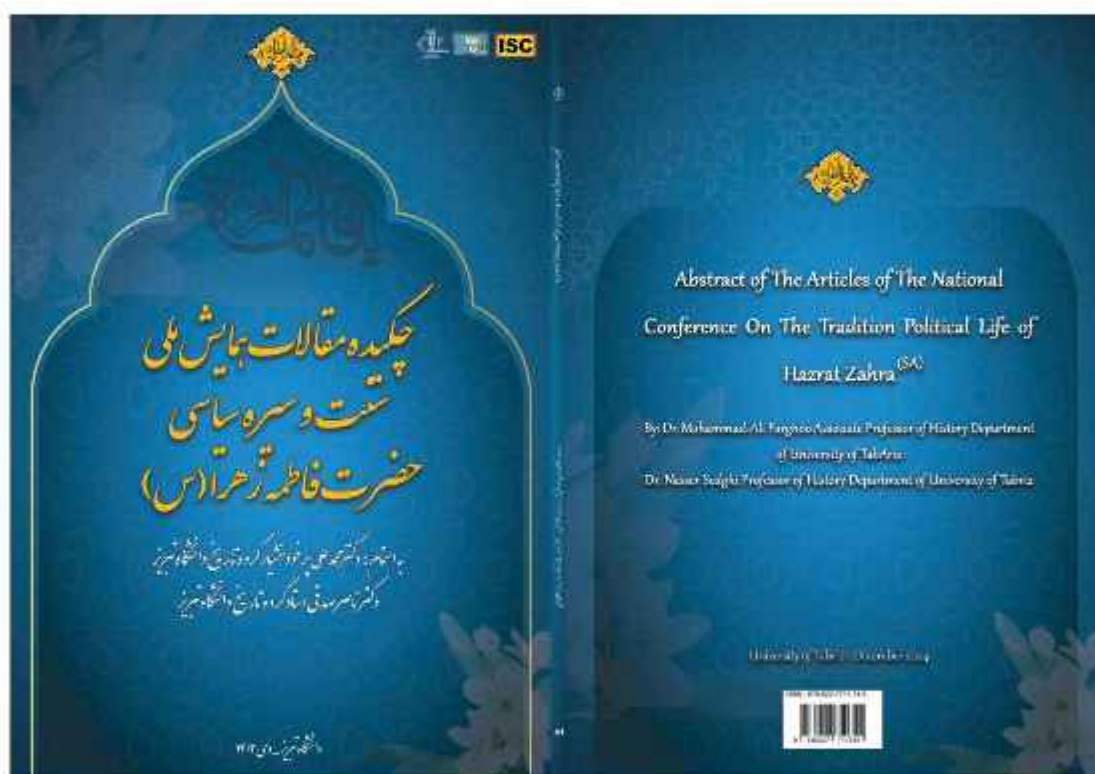
کتاب از دو بخش تشکیل شده است:

بخش اول: متن باز نویسی شده نامه‌ها به همراه حواشی و توضیحات لازم

بخش دوم: اصل نامه‌ها

مطالب این کتاب برای عموم پژوهندگان تاریخ و فرهنگ ایران و بخصوص دانشجویان رشته‌های تاریخ و ادبیات فارسی می‌تواند مورد استفاده باشد.

۲۰. چکیده مقالات همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت زهرا (س)

کتاب «چکیده مقالات همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت زهرا(س)»: به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و دکتر ناصر صدقی، تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۳.

این مجموعه در برگیرنده ۶۳ مقاله برگزیده از مجموعه مقالات رسیده به دبیرخانه همایش می باشد. فهرست مقالات چاپ شده به شرح ذیل است:

مولفه‌های حکمرانی و نظام سیاسی نامطلوب از دیدگاه حضرت

زهره (س)

آرام، محمدرضا

سیره سیاسی حضرت زهره (س) در مواجهه با بحران سقیفه

ابراهیمی، زینب

کنشگری سیاسی اجتماعی بانوان مسلمان در پرتو الگوپذیری از حضرت

زهره (س)

احمدی، فاطمه

تبیین حجاب و پوشش اسلامی در سبک و سیره حضرت زهره (س)

ارجمندی‌فرد، منصوره

راهبردها و سلوک سیاسی حضرت زهره (س) در مواجهه با بحرانه‌ها

اسحاقی، سیدحسین

ویژگیهای جامعه‌ی تراز تمدن اسلامی بر اساس خطبه‌ی فدکیه

حضرت زهره (س)

امامیفر، الهام

نقش حضرت زهره (س) در تبیین ولایت امیرالمومنین (ع)

امامیان، سیده راضیه

تحلیل شخصیت فردی و اجتماعی رسول خدا از دیدگاه حضرت زهره (س)

با تأکید بر خطبه فدکیه

- امانزاده، حسن-عالمیان، علیاکبر
 بررسی زندگانی حضرت فاطمه (س) بر اساس إعلام‌الوری بأعلام‌الهدی طبرسی و
 كشف‌الغمه فی معرفه‌الائمہ اربلی
- امیدیان، زینب
 ایستادگی و مقاومت در زندگی حضرت زهرا (س) الگویی برای زنان انقلابی
 بشارت، مهدی
 شخصیت و سیمای حضرت زهرا (س) در احادیث اهل سنت
 پنام، کامران
 رویکرد انتقادی نسبت به تصویرسازی شخصیت حضرت فاطمه زهرا (س) در آثار
 مستشرقان دایره‌المعارف‌نویس
 جاناحمدی، فاطمه
 اندیشه و سیره سیاسی حضرت فاطمه (س) اسوه حسنه جهاتیان
 جواهری، محمدرضا
 شخصیت حضرت زهرا (س) در فرهنگ ملل: تأثیرات و جلوه‌ها
 جهاننده توابع، حمید
 سیره عملی حضرت زهرا (س)، با تکیه بر جایگاه و مقامات عرفانی
 خادمی، سمیه-قلیزاده، سجاد
 حاکمیت از دیدگاه حضرت فاطمه زهرا (س)، با تأکید بر خطبه فدکیه
 خورشیدی، محمد سعید
 بررسی و تحلیل روایات در خصوص سیره عملی و اخلاقی حضرت زهرا (س)
 خوشزبان، میثم - علی محمدی، عبدالمجید-شمس‌سوزان، محمد
 تاریخ و آگاهی تاریخی از منظر حضرت فاطمه زهرا (س) بر اساس تحلیل محتوای خطبه
 فدکیه
 دادفر، سجاد
 سبک زندگی حضرت زهرا (س) الگوی زنان مسلمان ایرانی
 دینپرست، ولی
 سیمای حضرت فاطمه زهرا (س) در آینه منابع تاریخی تا سده پنجم هجری
 رضانی، محمد
 شجره نبوت و جایگاه حضرت زهرا (س)

- رضوی، رسول
اعتبارسنجی حدیث نبوی «يَا فَاطِمَةُ إِنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ لِعُصْبِكَ وَيَرْضَى لِرِضَاكَ» و دلالت‌های کلامی آن
- رنجبر حسینی، محمد-محمد آزاد، قادر
نقش سیاسی فاطمه زهرا (س) در خنثی کردن نقشه‌های غاصبان خلافت رنجبر، دلشاد
- تبیین نظام سیاسی در اندیشه حضرت زهرا (س)
رهبر قاضی، محمودرضا صادقی نقدعلی، زهرا
مشارکت اقتصادی و سیاسی زنان مسلمان با تأکید بر سیره حضرت زهرا (س)
سجودی، سکینه‌سالمی قریچه، فاطمه نعمتپور، خدیجه
بررسی منزلت و جایگاه حضرت فاطمه زهرا در کتاب و سنت شاهدی، رحیم
- مصادیق اسوه بودن حضرت فاطمه زهرا (س) در جامعه اسلامی شاه‌محمدی، فاطمه
- نقش حضرت زهرا (س) در تبیین الگوی زن مسلمان در جامعه شاه‌مرادی فریدونی، محمد مهدی - صفرتبار درزی، فاطمه
حیات سیاسی حضرت زهرا از ولادت تا شهادت شاه‌مرادی فریدونی، محمد مهدی - صابری امیری، مریم

- دفاع از ولایت در سیره سیاسی حضرت فاطمه زهرا (س)
شکری، محمد
- بررسی و تحلیل سیره سیاسی حضرت فاطمه (س) از دیدگاه مقام معظم رهبری
شمع‌وزان، محمد- علیمحمدی، عبدالمجید-خوش‌زبان، میثم
- تبلور مفهوم جهاد کبیر در سیره سیاسی و اجتماعی حضرت فاطمه زهرا (س)
شهریاری، بهادر
- تبلور شخصیت فاطمه (س) در آئینه القاب و کنیه‌های رایج در نزد فریقین (شیعه و اهل سنت)
صالحیان‌راد، کمال‌الدین
- ارتباط نبوت و امامت در افکار حضرت زهرا (س)
طباطبایی، زهرا- نورایی، محسن
- اقدامات سیاسی حضرت زهرا (س) در برابر گفتمان سقیفه
طیبی، ناهید
- مواضع سیاسی حضرت زهرا (س) در بحرانهای زمانه
عاقل‌نهند، سمیه
- امکاتسنجی سیره حضرت فاطمه (س) در ورود به ادبیات داستانی
عالمی، خدیجه
- تحلیل علل اعطاء کنیه تکریمی «ام‌ابیه‌ها» به حضرت فاطمه زهرا (س)
عالمیان، علی‌اکبر
- تحلیل موضع سیاسی حضرت زهرا (س) در بحران سقیفه
عبداللهی، فاطمه
- حضرت فاطمه (س) در روایات اهل سنت
عزیزی، الهام
- اندیشمندان معاصر مصری و تاریخ‌نگاری دینی (مطالعه موردی: نگاه عباس محمود عقاد به سیره حضرت زهرا (س))
- عزیزیان، مریم
- حیات فردی و سیاسی حضرت زهرا (س) به روایت محمد بن حسین رازی
عزیزیان، مریم- صفوی، حلیمه
- نقش بینش توحیدی حضرت زهرا (س) در کنشگری سیاسی
علیانسب، سیدعلی- شمع‌وزان، محمد
- واکاوی حجیت عملکرد سیاسی حضرت زهرا (س) بر مبنای کلام امامیه
علیمحمدی، عبدالمجید
- سیره سیاسی حضرت زهرا (س) در رویدادهای پس از رحلت پیامبر (ص)
غیائی‌ثانی، اعظم
- بررسی حجیت حضرت فاطمه (س) از منظر قرآن و روایات
فخری‌دمشقیه، قدسی- مرتاضی، احمد

- آموزه‌های تربیتی زندگانی حضرت زهرا (س) در ابعاد سیاسی و اجتماعی
فروهری، آرمان- عبدالملکی، طاهره
- صبر مهمترین آموزه تربیتی حضرت زهرا (س)
فیروزآبادیان، مهدی-بازرگانی منش، مجتبی
- شناسایی مؤلفه و شاخصهای حکمرانی و حکومت مطلوب با تکیه بر سیره سیاسی حضرت
زهرا (س)
قاسمی، بهزاد- قاسمی، رعنا
- مبانی نظری اقدامات حضرت زهرا (س) در دفاع از امیر المومنین علی (ع)
قربانی سفیدان، مرتضی
- مدیریت خانواده در سیره عملی حضرت زهرا (س)
کرموندی، کسری- سلمانی گوری، ابوالفضل
- سیره عملی و اجتماعی حضرت فاطمه زهرا (س) در خانواده و جامعه
گراوند، مجتبی- یوسفی، مریم
- مواضع سیاسی حضرت زهرا (س) در قبال مسأله وحدت جامعه اسلامی
محمدزاده، فاطمه
- عملکرد مردم مدینه در یاری نکردن حضرت زهرا (س)
محمدی صیفار، مهدی
- نسبت سیره عملی- سیاسی حضرت زهرا (س) با آیات قرآن کریم
محمدی عارف، ساجده
- بررسی و تبیین سیره سیاسی حضرت زهرا (س) در دفاع از
ولایت
محمدی مزرعشاهی، مجتبی- قصابیان، اعظم
- مواضع سیاسی حضرت زهرا (س) درباره واقعه
فدک
مرتضی، احمد- عزیزاد نامور، زهرا
- تبیین و نقد منابع فدک و سقیفه تا سده ی پنجم
هجری
منتظرالقائم، اصغر
- بازخوانی شخصیت حضرت زهرا (س) در ادبیات
مراثی
مهرپویان، آزاده
- شاخصهای حکمرانی در بیانات حضرت فاطمه زهرا (س)
موحیدکیا، سجاد- ملکی، یوسف
- مواضع سیاسی حضرت زهرا (س) در مواجهه با فتنه
سقیفه
موسوی شریباتی، سیدجلال
- صحت سنجی روضه‌های مداحان حرم امام رضا (ع) در مورد حضرت
فاطمه (س)
میهندوست، محمدهادی

بازنمایی جایگاه و شخصیت حضرت زهرا (س) در منظومه فکری شیخ
طوسی

نجفیان رضوی، لیال

سبک فرزندپروری در سیره ی حضرت فاطمه

زهرا (س)

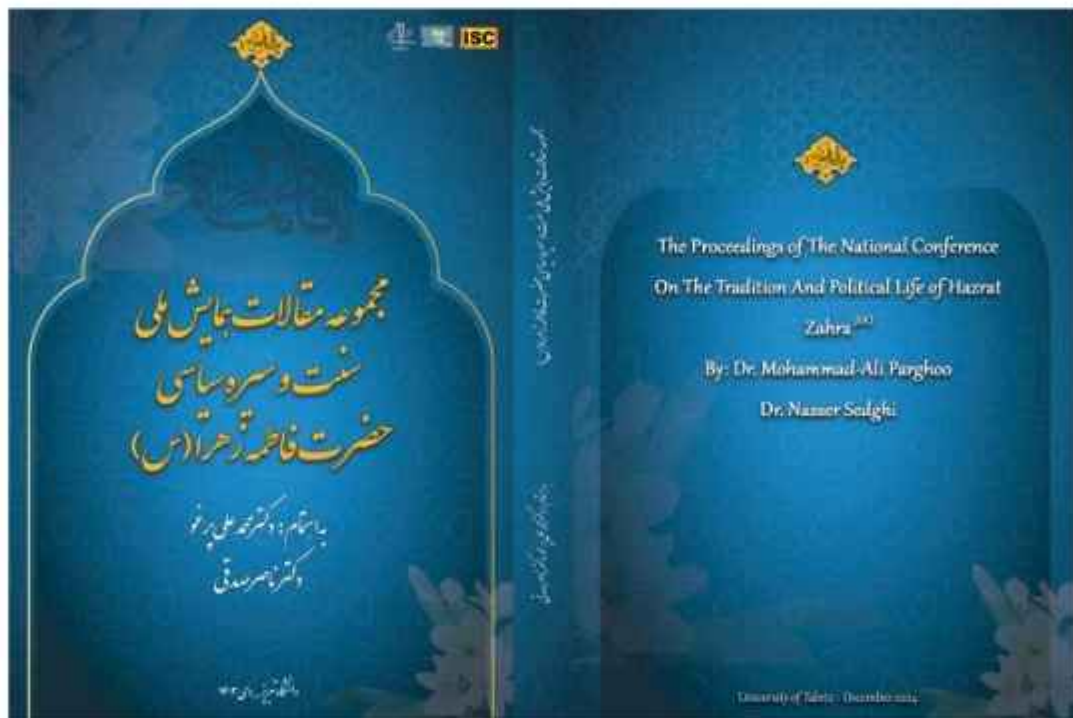
نقدی، نسرین

آسیب شناسی استناد به منابع اهل سنت در زمینه فضائل حضرت زهرا (س)

نورانی، محسن

۲۱. مجموعه مقالات همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت

زاهرا (س)

۷-۱. کتاب «مجموعه مقالات همایش ملی سنت و سیره سیاسی حضرت

زهرا(س): به اهتمام دکتر محمد علی پرغو و دکتر ناصر صدقی،

تبریز، انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۴۰۳.

این مجموعه در برگیرنده ۲۸ مقاله برگزیده از مجموعه مقالات رسیده به

دبیرخانه همایش می باشد. فهرست مقالات چاپ شده به شرح ذیل است:

تبیین حجاب و پوشش اسلامی در سبک و سیره حضرت زهرا(س)

ارجمندپور، منصوره

راهبردها و سلوک سیاسی حضرت زهرا(س) در مواجهه با بحرانها

اسحاقی، سید حسینی

ایستادگی و مقاومت در زندگی حضرت زهرا(س) الگویی برای زنان انقلابی

بشارت، مهدی

رویکرد انتقادی نسبت به تصویرسازی شخصیت حضرت فاطمه زهرا(س) در آثار مستشرقان

دایره المعارف نویس

جان احمدی، فاطمه

اندیشه و سیره سیاسی حضرت فاطمه(س) اسوه حسنه جهانیان

حزقاری، محمد رضا

تاریخ و آگاهی تاریخی از منظر حضرت فاطمه زهرا (بر اساس تحلیل محتوای خطبه فدکیه)

دالفر، سجاد

سیمای حضرت فاطمه زهرا(س) در آینه منابع تاریخی تا سده پنجم هجری

رضائی، محمد

شجره نبوت و جایگاه حضرت زهرا(س)

رضوی، رسول

تبیین نظام سیاسی در اندیشه حضرت زهرا(س)

رهبر فاضی، محمودرضا - صابقی نعلی، زهرا

مشارکت اقتصادی و سیاسی زنان مسلمان با تأکید بر سیره حضرت زهرا (س)

سمودی سکنیه - ساسی کریمه فاطمه - نعمتیور، خدیجه

مصادیق اسوه بودن حضرت فاطمه زهرا (س) در جامعه اسلامی

تساهمحمادی، فاطمه

نقش حضرت زهرا (س) در تبیین الگوی زن مسلمان در جامعه

شاهسرای فریدونی، محمد مهدی - صفرتبار درزی، فاطمه

دفاع از ولایت در سیره سیاسی حضرت فاطمه زهرا (س)

تسکری، محمد

تبلیور مفهوم جهاد کبیر در سیره سیاسی و اجتماعی حضرت فاطمه زهرا (س)

تسهریاری، بهادر

اقدامات سیاسی حضرت زهرا (س) در برابر گفتمان سقیفه

طیبی، ناهید

مواضع سیاسی حضرت زهرا (س) در بحرانهای زمانه

عائز نهند، سیده

امکاتسنجی سیره حضرت فاطمه (س) در ورود به ادبیات داستانی

علسی، خدیجه

تحلیل علل اعطاء کنیه تکریمی «امایبها» به حضرت فاطمه زهرا (س)

عالمیان، علیگیر

تحلیل موضع سیاسی حضرت زهرا (س) در بحران سقیفه

عبداللهی، فاطمه

حیات فردی و سیاسی حضرت زهرا (س) به روایت محمد بن حسین رازی

عزیزیان، مریم - صفوی، خدیجه

آموزه های تربیتی زندگانی حضرت زهرا (س) در ابعاد سیاسی و اجتماعی

فرومی، آرمان - عبدالملکی، طاهره

بررسی حجیّت حضرت فاطمه (س) از منظر قرآن و روایات

فخری لمشفیه، قاسمی مرتضی، احمد

شناسایی مؤلفه و شاخصهای حکمرانی و حکومت مطلوب با تکیه بر سیره سیاسی حضرت زهرا (س)

قاسمی، بهزاد - قاسمی، رعنا

مبانی نظری اقدامات حضرت زهرا (س) در دفاع از امیرالمؤمنین علی (ع)

قربانی سفلیان، مرتضی

نسبت سیره عملی- سیاسی حضرت زهرا (س) با آیات قرآن کریم

محمدی عارف، ساجده

تبیین و نقد منابع فدک و سقیفه تا سده‌ی پنجم هجری

منتظرالقائم، اصغر

مواضع سیاسی حضرت زهرا (س) در مواجهه با فتنه سقیفه

موسوی سربلانی، سیدجلیل

بازنمایی جایگاه و شخصیت حضرت زهرا (س) در منظومه فکری شیخ طوسی

نجفیان رضوی، لیلیا

و) طرح‌های تحقیقاتی کار شده یا در حال اجرای مؤسسه تاریخ و

فرهنگ ایران :

طرح‌های پژوهشی دکتر رضا نصیری حامد، عضو هیئت‌علمی

پژوهشی مؤسسه:

۱. عنوان طرح نخست پژوهشی موظفی در مؤسسه (دی ۱۳۹۶-دی ۱۳۹۵):

«تکوین فقه سیاسی شیعه بر اساس نظریه جامعه‌شناسی معرفت»

فقه دانشی است برآمده از میراث تاریخی و سنت فکری مسلمانان و تقریباً از این حیث دانشی منحصر به ایشان به شمار می‌آید. البته حوزه‌های مختلف فقه با دانش‌های گوناگون همچون حقوق همپوشانی‌هایی دارد ولی موضوعات آن فراگیرتر است. فقه سیاسی نیز در ذیل دانش کلی فقه، به سازمان‌دهی احکام، مقررات و بیان مؤلفه‌های بایسته در زندگی سیاسی می‌پردازد. آنچه در فقه به‌طور عمده و فقه سیاسی به شکل خاص آن نمود دارد، تعامل آن با شرایط واقعی و بیرونی و تأثیر و تأثر از آن است که ماهیتی دوگانه بدین دانش و سیر تحول آن بخشیده است. فقه از سویی ریشه در برخی اصول ثابت و حیانی دارد که همچون چراغ راهنمایی برای هدایت ابعاد گوناگون زندگی سیاسی به کار می‌رود و از دیگر سو متکفل توجه به جنبه‌های متغیر و سیال زندگی اجتماعی است تا بتواند در مواجهه با آن‌ها تکلیف و دستورالعمل لازم را ارائه نماید. از این منظر فقه با حوزه‌های مختلف زندگی اجتماعی به‌ویژه کارشناسان و متخصصان آن به تعامل پرداخته و مسائل عرضه‌شده را در چارچوب‌های مشخصی مورد ارزیابی قرار می‌دهد؛ از این روند با عنوان تفریع فروع بر اصول یاد می‌شود. فقه سیاسی شیعه در شرایط خاصی در دوران بعد از غیبت قرار گرفته و بر اثر مساعدت شرایط و

زمینه‌های موجود به بسط و توسعه خویش همت گماشت. تبیین فرایند این تکوین و در عین حال گسترده شدن دامنه موضوعات طرح شده در قلمرو سیاسی به‌اضافه ژرف‌تر شدن مباحث مذکور و توجه به ابعاد متعدد آن، از منظرهای مختلفی قابل طرح و بررسی است. یکی از عمده‌ترین رویکردها در این خصوص، می‌تواند ناظر به بررسی و ارزیابی این روند بر اساس سیر تطورات و تحولات درونی این دانش باشد. در کنار آن رویکرد دیگر می‌تواند ناظر به نحوه شکل‌گیری و تکامل دانش فقه با عنایت به ارتباطات بیرونی آن و بده بستان با امور خارجی باشد. رویکرد اخیر با آنکه تحولات درونی دانش فقه را از نظر دور نگه نمی‌دارد، بر اهمیت رابطه بیرونی بین فقه و حوزه‌های دیگر تأکید می‌کند. برای سنجش و بررسی فقه از این منظر دوم، در این پژوهش بر مبنای حوزه جامعه‌شناسی معرفت به‌ویژه دیدگاه ماکس شلر، که به تحقیق در خصوص نسبت و رابطه میان معرفت با شرایط و عوامل اجتماعی می‌پردازد، به سیر شکل‌گیری فقه سیاسی و گسترش آن در مقطع زمانی سده‌های سوم تا پنجم با تأکید بر برخی از بزرگان مؤسس و تأثیرگذار این حوزه همانند کلینی، ابن بابویه (شیخ صدوق)، شیخ مفید، سیدرضی، سید مرتضی و شیخ طوسی پرداخته می‌شود. آنچه در بطن همه تأملات فقهی ایشان در فقه سیاسی بارز است، کوشش برای تثبیت و اشاعه هویت خاص شیعی است. واژگان کلیدی: فقه سیاسی، جامعه‌شناسی معرفت، ماکس شلر، آل بویه، شیعه.

۲. عنوان طرح دوم پژوهشی موظفی در مؤسسه (دی ۹۷-دی ۱۳۹۶):

«بررسی تطبیقی اندیشه فلسفی در ایران از منظر هانری گُربن و محمد

عابد الجابری»

در این طرح که نگارش فصل پایانی آن در دست تهیه است (نگارش آن به اتمام رسیده است)، اندیشه فلسفی در ایران به‌طور کلی با نگاهی به اندیشه‌های سیاسی به‌طور جزئی‌تر و خاص از دو منظر مختلف مورد بحث قرار گرفته است. هانری گربن میراث فلسفی ایرانی و به‌طور ویژه شیعی را از منظر رویکرد معنوی و باطنی نهفته در آن مورد بررسی قرار داده است و بر آن است که این سنت فکری دارای پیام و دستاورد مهمی برای انسان معاصر است و می‌تواند به بسیاری از سؤالاتی که انسان معاصر با آن مواجه بوده است، پاسخ گوید. به‌طور خاص وی بر اثر آشنایی با سنت‌های جدید فکری معاصر و مغرب زمین به‌ویژه پدیدارشناسی، اگزیستانسیالیسم و نیز فلسفه وجودی هایدگر، معتقد است پاسخ بسیاری از سؤالاتی که در افق فکری ایشان گشوده شده بود، در اندیشه فلسفی ایرانی و اسلامی قابل‌پیگیری است. از سوی دیگر محمد عابد الجابری از متفکران عرب معاصر، با نگاهی از بیرون به سنت فکری ایرانیان، عمدتاً با نگاهی نقادانه و آسیب شناسانه بدین میراث فکری پرداخته است و به‌ویژه آن را در تقابل با سنت فکری عربی و جریان غالب در جهان اسلام، دارای نقاط ضعف متعددی برمی‌شمارد. از این‌رو در طرح پژوهشی حاضر با توجه به اندیشه‌ها و تأملات این دو متفکر معاصر، سعی می‌شود ضمن بررسی دیدگاه‌های ایشان، بر این نکته تأکید شود که هر یک از این دیدگاه‌ها می‌تواند به شناساندن ابعاد و جنبه‌های ناشی از نقاط قوت و ضعف اندیشه

ایرانی کمک نماید. اهمیت این امر زمانی بیشتر می‌شود که باور داشته باشیم هر نوع نوآوری فکری و اجتهاد اندیشه‌ورزانه در ایران معاصر، آن‌هم در شرایطی که بسیاری از ایجاد وقفه در آن سخن می‌گویند و آن را دچار انحطاط می‌دانند، بسته به شناخت و بازیابی سنت پیشین خود و استفاده از آن برای گشودن افق‌های جدید است. وازگان کلیدی: اندیشه فلسفی، هانری کربن، محمد عابد الجابری، اشراقیون، فلسفه مشاء.

۳. عنوان طرح سوم پژوهشی موظفی در موسسه:

«تأملی در مفهوم «گذار» در اندیشه سیاسی و تاریخ‌نگاری معاصر و نسبت‌سنجی آن با معرفت دوران کلاسیک» (پایان طرح ۱۳۹۹)

۴. عنوان طرح چهارم پژوهشی موظفی در موسسه:

«بررسی پدیدارشناسی مفهوم معاصریت در اندیشه سیاسی معاصر ایران (با تاکید بر آرای سید احمد فردید، داریوش شایگان و سید جواد طباطبایی)» (پایان طرح ۱۴۰۱)

مقالات مستخرج از طرح پژوهشی دکتر نصیری:

- «انسان شناسی فلسفی ماکس شلر»، نشریه غرب شناسی
- بنیادی، پژوهشگاه علوم انسانی. (در مرحله تایید نهایی)
- «آرای سیاسی در دیدگاه هانری کربن».

طرح‌های دکتر مهدی فرجی، عضو هیئت علمی پژوهشی مؤسسه:

گزارشی از طرح پژوهشی دکتر «مهدی فرجی» سال تحصیلی ۹۷-۹۶:

۱. طرح پژوهشی آقای دکتر مهدی فرجی با عنوان «رویکردی انتقادی بر راهکار اقتباس علوم جدید و عمومی کردن تعلیم و تربیت در گفتمان ترقی‌خواهی روزنامه حبل‌المتین کلکته» در سه فصل انجام شده است. فصل اول نگاهی دارد بر جایگاه آموزش و علوم در اندیشه و عمل اصلاحگران و تجددخواهان ایران. فصل دوم نسبت علوم جدید و تعلیم و تربیت با ترقی را از منظر حبل‌المتین تبیین می‌کند و فصل سوم راهکارهای ترقی حبل‌المتین در حوزه علوم و آموزش تشریح و نقد می‌گردد. چکیده طرح به شرح ذیل می‌باشد:

چکیده

دستگاه دیوانی حکومت قاجاریه در جریان جنگ‌های ایران و روس و تحمل شکست در این جنگ‌ها به شکل جدی‌تری با دستاوردهای مادی تمدن جدید آشنا شده و بر ضعف و ناتوانی قشون خود وقوف یافتند. نخبگان دیوانی حکومت

یادشده برای تقویت قدرت نظامی خود در چند مرحله اقدام به اصلاح و نوسازی نمودند. در کنار اقدامات اصلاحی دولت، با افزایش ارتباطات و آگاهی عمومی جامعه ایران از اوضاع و تحولات جهانی و وقوف از ناکارآمدی دستگاه‌های دولتی، گفتارهای انتقادی و اصلاحی در درون جامعه نیز شکل گرفت. در این بین، روزنامه‌ها نقشی محوری در تبیین عقب‌ماندگی ایران و ارائه راهکار برای ترقی کشور داشتند. در میان روزنامه‌ها نیز، روزنامه حبل‌المتین کلکته در مدتی بیش از سی سال، نقش بسزایی در ترویج اندیشه‌های جدید و گفتار ترقی‌خواهی ایفا کرده و وضعیت موجود ایران و عملکرد دولت قاجاریه را در حوزه‌های مختلف نقد نموده و راهکارهای مختلفی برای برون‌رفت کشور از وضع موجود ارائه کرده است. از جمله راهکارهای نشریه مزبور برای ترقی ایران، اقتباس علوم جدید و عمومی کردن آموزش است. تحقیق حاضر در تلاش است تا به نقد دریافت حبل‌المتین از ترقی و نیز به انتقاد از راهکار اقتباس علوم جدید و عمومی کردن تعلیم و تربیت پردازد و به این سؤال اساسی پاسخ دهد که نواقص نشریه مزبور در تعریف ترقی و راهکارهایی که ارائه می‌کند، چیست؟ یافته‌های تحقیق بر اساس رهیافت نظریه‌ی انتقادی نشان می‌دهد که نشریه مزبور درکی از نسبت دیالکتیکی ذهن و عین در تبیین نسبت علوم جدید و ترقی ندارد و اقتباس علوم جدید و ایده تعلیم و تربیت عمومی را بدون توجه به ضرورت تحول ساختارهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران به‌عنوان راهکار ترقی ترویج می‌کند.

واژگان کلیدی: حبل‌المتین کلکته - ترقی - علوم جدید - علوم قدیم - تعلیم و تربیت عمومی - نظریه‌ی انتقادی

۲. طرح پژوهشی (ترجمه کتاب) دکتر مهدی فرجی با عنوان «اسامی اشخاص در تاریخ دولت های ترک» نوشته فاروق سومر (پایان طرح ۱۴۰۰)

فعالیت ها و طرح های پژوهشی دکتر جواد علیپور سیلاب، همکار پژوهشی
پسا دکتری موسسه تاریخ و فرهنگ ایران:

۱. طرح پژوهشی «سلامت و بهداشت در ایران عصر صفوی». (۱۴۰۰-
۱۴۰۱)

این طرح در جهت آشنایی با موسسات بهداشتی و سلامت دوره صفوی
و در کل اوضاع اجتماعی آن عصر راهگشا خواهد بود.

عناوین مقالات مستخرج از طرح پژوهشی پسا دکتری دکتر جواد علیپور
سیلاب:

الف- «شناخت پیشگیری و درمان مرض وبا در ایران عصر صفوی»،
نشریه تاریخ اسلام و ایران دانشگاه الزهرا.

ب- «تدبیر حفظ الصحه مسافر در ایران عصر صفوی»، ارسال مقاله به

نشریه پژوهش‌های تاریخی دانشگاه اصفهان.

ج- «تدبیر حفظ و صحت بدن در ایران عصر صفوی»، نشریه

پژوهش‌های علوم تاریخی دانشگاه تهران

۲. فعالیت‌های دکتر جواد علیپور سیلاب، همکار پژوهشی پسا دکتری

مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران از تاریخ ۱۴۰۱ / ۰۱ / ۳۱ تا ۱۴۰۲ / ۰۱ / ۳۱

بدینصورت است:

- چاپ مقاله دوم مربوط به پسادکتری اول با عنوان «تدبیر حفظ الصحه

مسافر در ایران عصر صفوی» در نشریه پژوهش‌های تاریخی دانشگاه

اصفهان. نویسندگان: محمد علی پرغو، جواد علیپور سیلاب.

- اتمام طرح پژوهشی پسادکتری اول با عنوان «سلامت و بهداشت در

ایران عصر صفوی» و اخذ گواهی مربوطه از معاونت پژوهش دانشگاه.

- تمدید قرارداد پسادکتری مورخ ۱۴۰۱ / ۰۸ / ۰۴ به شماره ۷۰۳ / ۲۷

با عنوان طرح پژوهشی تحت عنوان: «قوم پزشکی در ایران عصر صفوی».

- نگارش و اخذ پذیرش مقاله اول طرح پسادکتری با عنوان «پراکنش

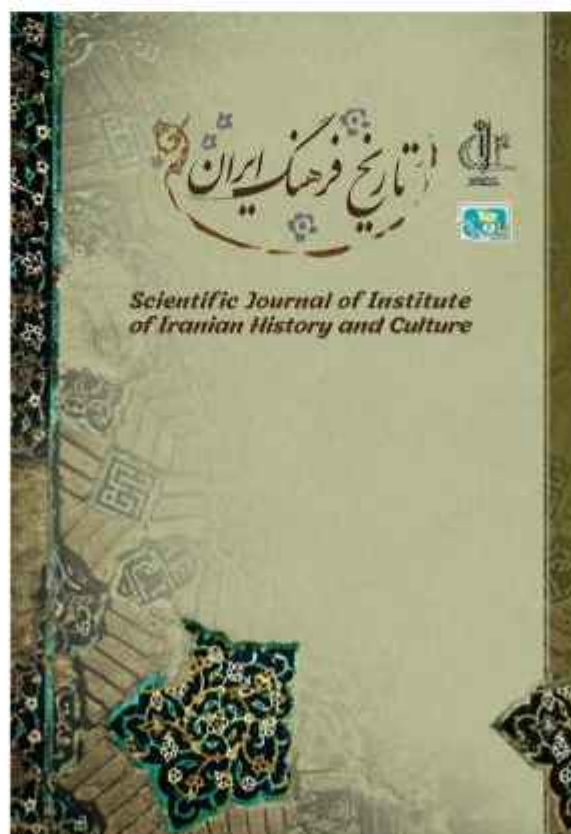
جغرافیایی و نحوه مقابله با باد سموم در تاریخ ایران دوره اسلامی» در

نشریه پژوهش های ایرانشناسی دانشگاه تهران، نویسندگان: محمد علی پرغو، جواد علیپور سیلاب.

- تدوین و نگارش مقاله دوم با عنوان «مبانی معرفتی و شناختی نظام طب ایران در عصر صفوی» و ارسال مقاله به نشریه تاریخ و تمدن اسلامی.

(ز) نشریه:

موسسه تاریخ و فرهنگ ایران جهت توسعه فعالیت های علمی - پژوهشی خود موفق به کسب مجوز نشریه با عنوان "تاریخ فرهنگ ایران" شده است و شماره اول (بهار و تابستان) منتشر شده است. همچنین نشریه با رتبه Q2 در سامانه سیمپ ثبت شده است.

(ذ) ارتباط با نهادها و سازمان‌ها:

_دکتر محمدعلی پرغو: عضو شورای مشورتی استانداری در امور ایثارگران.

_دکتر محمدعلی پرغو: نماینده تام الاختیار دانشگاه تبریز در انجمن میراث فرهنگی

شهر تبریز.

_دکتر محمدعلی پرغو: عضویت در کمیته علمی همایش افول امریکا و همایش انقلاب

اسلامی.

_همکاری با اداره حفظ و نشر آثار و ارزشهای دفاع مقدس.

_همکاری با موسسه فرهنگی آذرآران.

_رایزنی با نهضت‌های سیاسی - مذهبی قفقاز جهت ایجاد فرایند تحقیقاتی علمی.

سازمان اسناد انقلاب، بنیاد شهید، سپاه، اطلاعات، شهرداری، بنیاد سعدی شناسی.